

Kouvola®

Kouvolan kaupungin

Osavuosisikatsaus

2018

tammi-elokuu

Sisällysluettelo

1 Yleisosa	1
1.1 Kouvolan toimintaympäristö	1
1.2 Taloudelliset lähtökohdat	2
1.3 Kouvolan kaupungin taloudellinen kehitys	4
2 Henkilöstö	15
3 Toiminnan ja talouden toteutuminen	19
3.1 Toimialat	19
3.1.1 Konsernipalvelut	19
3.1.2 Tekniikka- ja ympäristöpalvelut	25
3.1.3 Hyvinvointipalvelut	33
3.2 Yhteenveto käyttötalouden toteutumisesta	55
4 Keskeiset konserniyhteisöt	56

1 Yleisosa

1.1 Kouvolan toimintaympäristö

Väestö

Tilastokeskuksen mukaan elokuun lopussa Kouvolan väestömäärä on 83 600, vähennystä edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan on 948 henkilöä ja kuluvan vuoden alusta 637 henkilöä. Muutos johtuu luonnollisen väestömuutoksen ja kuntien välisen nettomuuton negatiivisuudesta.

Työ

Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen työllisyyskatsauksen mukaan Kouvolassa oli elokuun 2018 lopussa 4 240 työttöntä työnhakijaa, mikä on 656 henkilöä vähemmän kuin vastaavana ajankohtana vuotta aikaisemmin. Työttömien osuus työvoimasta (työttömyysaste) oli Kouvolassa 11,0 prosenttia, kun koko Kaakkois-Suomessa osuus oli samoin 11,0 prosenttia ja Kymenlaaksossa 11,6 prosenttia. Työvoiman määrä Kouvolassa oli 38 473 henkilöä, mikä on 0,5 prosenttia vähemmän kuin edellisen vuoden elokuussa.

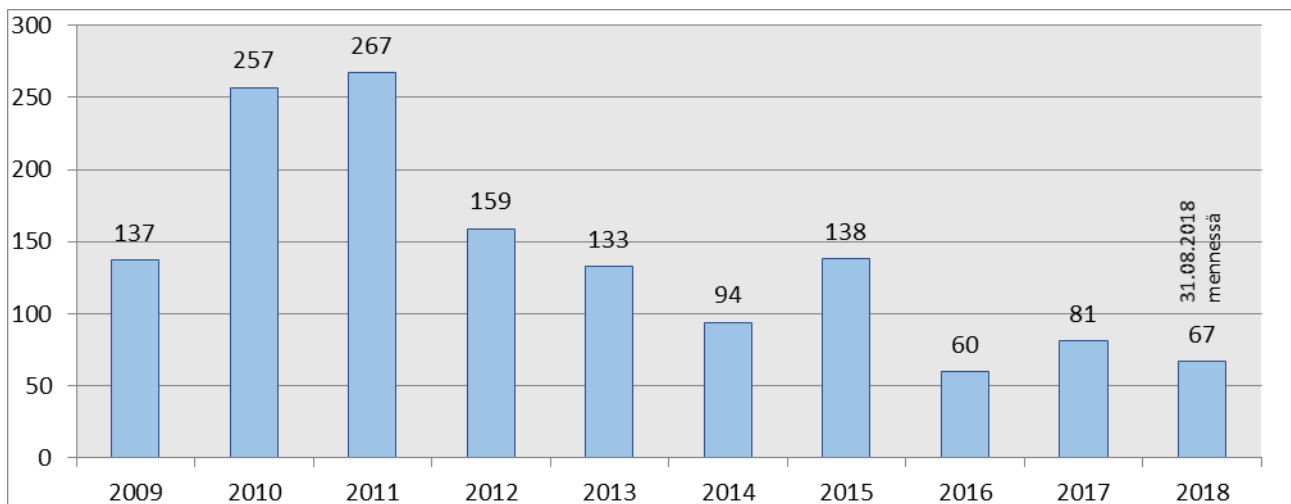
Nuoria alle 25-vuotiaita oli Kouvolassa työttömänä 611 henkilöä eli 76 henkilöä vähemmän kuin edellisen vuoden vastaavana ajankohtana. Heidän osuutensa työttömistä työnhakijoista oli 14,4 prosenttia. Yli 50-vuotiaita työttömiä työnhakijoita oli 1 797 eli 307 henkilöä vähemmän kuin vuotta aikaisemmin. Heidän osuutensa työttömistä työnhakijoista oli 42,4 prosenttia. Pitkäaikaistyöttömiä eli yli 12 kuukautta yhtäjaksoisesti työttömänä olleita oli Kouvolassa 1 267 henkilöä eli 415 henkilöä vähemmän kuin vuotta aikaisemmin. Heidän osuutensa työttömistä työnhakijoista oli 29,9 prosenttia.

Avoimia työpaikkoja Kouvolassa oli elokuun 2018 lopussa 602 kpl eli 59,7 prosenttia enemmän kuin vastaavana ajankohtana vuotta aikaisemmin. Eniten uusia työpaikkoja oli myyjille (75 kpl), lainopillisille sekä sosiaali- ja kulttuurialan erityisasiantuntijoille (54 kpl), liike-elämän ja hallinnon asiantuntijoille (52 kpl), konepaja ja valimotyöntekijöille, asentajille ja korjaajille (42 kpl), palvelutyöntekijöille (34 kpl), hoivapalvelun ja terveydenhuollon työntekijöille (33 kpl), siivoojille, kotiapulaisille ja muille puhdistustyöntekijöille (33 kpl), prosessityöntekijöille (30 kpl) sekä teollisuuden ja rakentamisen avustaville työntekijöille (24 kpl).

Asuminen

Kouvolassa on yhteensä n. 51 400 asuntoa. Asunnot jakautuvat siten, että omakoti- ja paritaloissa asuntoja on n. 24 800 rivitaloissa n. 6 700, kerrostaloissa noin 18 100 asuntoa ja muissa rakennuksissa sijaitsee yhteensä n. 1 800 asuntoa. Kouvolan asuntorakentaminen keskittyy voimakkaasti keskustaajamiin kerrostaloasuntoihin, koska väestön ikääntyminen siirtää väestöä palveluiden läheisyyteen. Palveluasuntoja syntyy myös keskustaajamiin. Kouvolassa toteutettavat asuntomesut piristävät vuoden 2018 pientalorakentamista loppuvuodesta 2018.

Nykyisen Kouvolan alueella on rakennettu asuntoja myönnettyjen rakennuslupien perusteella seuraavasti vuodesta 2009 lähtien:

1.2 Taloudelliset lähtökohdat

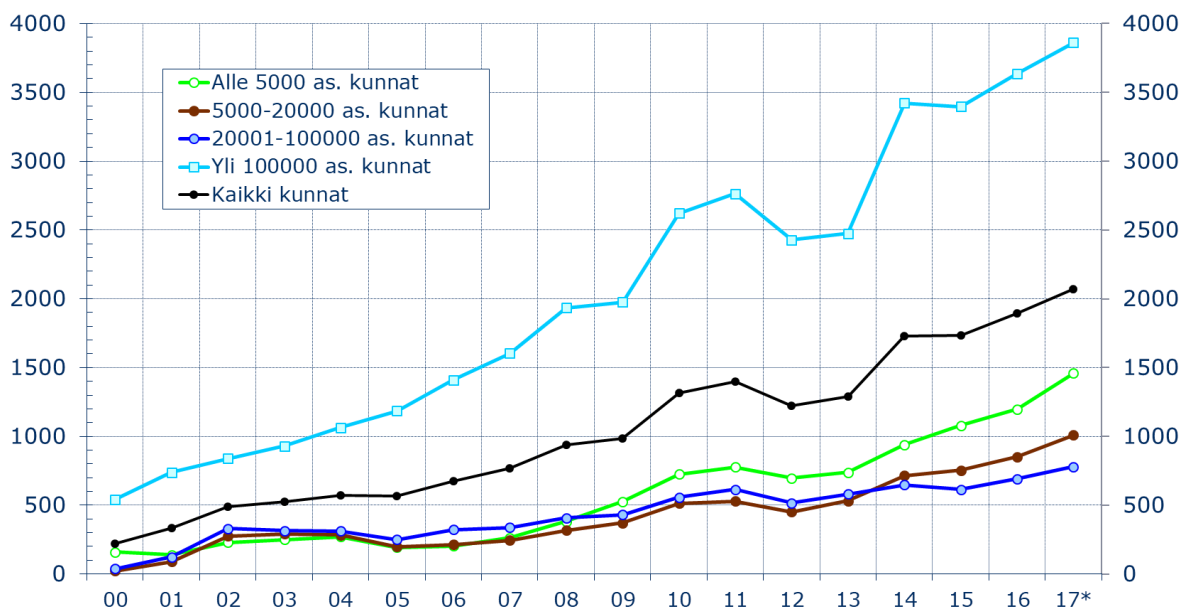
Yleinen taloudellinen tilanne

Useiden ennusteiden mukaan yleiset taloudelliset näkymät eivät ole niin positiivisia kuin vuoden alkupuoliskolla. Kuntaliiton mukaan valtiovarainministeriön vuoden 2019 budjettiehdotus ei tuo helpotusta kuntien tilanteeseen. Kuntien valtionosuuksiin kohdistuu edelleen merkittäviä leikkauksia, suurimpina indeksikorotusten jäädytys sekä kustannusten- ja tarkistus. Myös laskennallinen työajan vähennys pienentää valtionosuuksia sekä kuntatalouden menorajoitteeseen liittyvät säästöt erikoissairaanhoidon keskittämisestä ja omais- ja perhehoidon kehittämistä.

Mahdollisen maakunta- ja sote-uudistuksen jälkeinen taloudellinen tilanne kuntien osalta on vielä epävarmaa, joten taloudellisen liikkumavaran turvaamiseksi toimenpiteet on syytä aloittaa välittömästi.

Kuntatalouden tilannekuva

Kuntatalous heikkenee vuonna 2018 hieman edellisvuodesta toimintamenojen kasvun nopeutuessa ja verotulojen kasvun hidastuessa. Kuntatalouden yhteenlaskettu tilikauden tulos ja rahoitusasema ovat muodostumassa kuluvana vuonna huomattavasti kevään 2018 kuntatalousohjelmassa esitettyä heikommaksi. Suotuisasta suhdannetilanteesta huolimatta kuntien verotulojen kehitys jää likimain viime vuoden tasolle eli lähes 600 milj. euroa pienemmäksi kuin keväällä arvioitiin. Kunnallisveron kertymää pienentävät erityisesti tämän vuoden joulukuussa maksettavat poikkeuksellisen suuret ennakonpalautukset. Henkilöstömenot kääntyvät puolestaan neljän vuoden supistumisen jälkeen maltilliseen kasvuun muun muassa ansiotason nousun seurauksena. Niitä kasvattaa myös tuloksellisuuden perustuvan kertaerän kustannusvaikutus, joka kohdistuu vuodelle 2018. Vuonna 2019 kuntatalouden tilikauden tuloksen arvioidaan hieman paranevan, ja myös vuosikate vahvistuu hieman kuluva vuodesta. Toimintamenoja kasvattavat sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutarpeen kasvun lisäksi kunta-alan palkankorotukset ja kilpailukykyopimuksen lomarahaleikkauksen päätyminen. Kuntatalouden tulot kasvavat vuonna 2019 menoja nopeammin, kun vuoden 2018 verotulokertymää alentavat tekijät poistuvat. Lisäksi Valmis-järjestelmän käyttöönotto Verohallinnossa lisää kertaluontoisesti verotulokertymää vuonna 2018. Kuntatalouden nettoinvestoinnit pysyvät lähivuosina korkealla tasolla. Nykyisen rakennuskannan kunnossapito edellyttää edelleen mittavia korjausinvestointeja, ja lisäksi sairaalarakentaminen on vilkasta. Kuntatalouden lainanottotarvetta heijastava toiminnan ja investointien rahavirta pysyy kehitysarviossa negatiivisena vuoteen 2020 saakka. Sen jälkeen maakunta- ja sote-uudistus pienentää kuntatalouden menopaineita, ja kuntatalouden velkaantumisen arvioidaan taittuvan. (Kuntatalousohjelma 2019 Syksy 2018, Valtiovarainministeriö.)

Kuntien kertynyt yli-/alijäämä 2000-2017, €/as. kuntakoon mukaan, Kuntaliitto/Tilastokeskus

Maakunta- ja sote-uudistus

Maakunta- ja sote-uudistuksen tarkennetun aikataulun mukaan uudistuksen on määrä tulla voimaan 1.1.2021, jolloin palvelujen järjestämisvastuu ja muut tehtävät siirtyvät maakunnille. Uudistukseen liittyvien lakien käsittely jatkuu eduskunnassa syksyn 2018 aikana ja lakien arvioitu voimaantulo on marras-joulukuussa 2018. Ensimmäisten maakuntavalioiden ennakoitu ajankohta on toukokuu 2018. Valtiovarainministeriö on myöntänyt loppuvuodelle 2018 valmistelurahoi- tusta Kymenlaaksoon 1 milj. euroa. Kymenlaakson maakunta- ja sote-uudistuksen valmistelu jatkuu Kymenlaakson liiton koordinoimana.

Maakuntauudistuksen väliaikaisen valmistelutoimielimen (VATE) kokoontumiset ovat jatkuneet 1.8.2018 lukien. Kymenlaakson maakunta valmisteluun liittyen toteutettiin touko-kesäkuun vaihteessa poliittisen johdon ja virkamiesten seminaari, jossa linjattiin tulevan maakunnan poliittisen päätöksentekojärjestelmän valmistelun periaatteita. Maakun- nan poliittinen ohjausryhmä on linjannut, että poliittisen päätöksenteon valmistelua jatketaan lautakuntapohjaisen hyb- ridimallin pohjalta.

Kymenlaakson sosiaali- ja terveystalouden kuntayhtymän toimitusjohtajaksi on valittu Annikki Niiranen. 1.1.2019 käynnistyvän kuntayhtymän ylimmän johdon virat (yhteensä 14 virkaa) ovat olleet sisäisessä haussa ja hakujan päät- tymiseen mennessä jätettiin yhteensä 92 hakemusta. Nimitysvaliokunta on tehnyt esityksen virkaan valittavista kokouk- sessaan 26.6.2018 ja Carean hallitus on päättänyt valinnoista kokouksessaan 29.6.2018. KYMSOTE:ssa on käynnistynyt sisäinen haku kuntayhtymän johtamisen tason 3 (palvelupäälliköt) ja hallinnon tukipalveluiden asiantuntijatehtävien osalta.

KYMSOTE:n talouden ja toiminnan suunnitteluun osallistuu merkittävässä määrin kesäkuussa 2018 valittu ylin johto. Kuntayhtymän laajennettu johtoryhmä on aloittanut toimintansa ja elokuussa 2018 johtoryhmä kokoontui yhteiseen suunnitteluseminaariin, jossa haettiin yhteistä näkemystä tulevaisuudesta. Keskeisiksi tulevaisuuden teemoiksi nousivat esille luottamus, saatavuus ja saavutettavuus, integrointi ja uudet toimintatavat.

Kymenlaakson sosiaali- ja terveystalouden kuntayhtymälle on valmisteltu päivittäiskäyttöön lyhyttä ja helppokäyt- töistä nimeä. Poliittinen ohjausryhmä on päättänyt esittää Carean hallitukselle nimeä KYMSOTE. Carean yhtymäkokous on päättänyt oheisnimestä ja sen käyttöönotosta 14.8.2018 kokouksessaan.

Kymenlaakson sosiaali- ja terveystalouden kuntayhtymän valmistelu jatkuu tiiviinä syksyn aikana. Valmistelun poliittinen ohjausryhmä on käynnistänyt työnsä elokuussa 2018 ja em. ryhmän kokoukset on aikataulutettu loppuvuoden ajalle. Sote-projektiryhmän toiminta jatkuu syksyn ajan ja ensimmäinen kokoontuminen on 10.9.2018.

1.1.2019 käynnistyvän sosiaali- ja terveystalouden kuntayhtymän valmistelu etenee kireällä aikataululla loppuvuoden aikana. Valmistelu (talousarvio 2019 ja siirtyvät palvelut) sitoo merkittävästi kaupungin henkilöstön työaikaa, koska siir- tyvien palveluiden kokonaisuus on kaupungin näkökulmasta merkittävä ja vaatii paljon substanssin osaajien työpanosta. Uuden potilastietojärjestelmän Effica LifeCaren käyttöönotto toteutuu 1.1.2019 lukien.

Kouvolan kaupungin kärkihankkeet

Ydinkeskustan elinvoimaisuutta ja toiminnallisuutta kehitetään koordinoitusti eri toimijoiden yhteistyönä. Ydinkeskus- tan elinvoiman vahvistaminen ja tärkeimpien kohteiden valmistuminen ajoitetaan niin, että ne olisivat valmiita vuoden 2019 loppuun mennessä.

Asemanseudun alueelle tapahtumakeskuksen rakentamisesta ei ole vielä päätöstä. Rautatien pohjoispuolen katujen rakennussuunnittelua on viety eteenpäin. Radan eteläpuolisten pysäköintialueiden osalta rakentaminen on käynnissä.

Kävelykatu Manskin avajaiset vietettiin 27.4.2018. Kadun kausivalaistus asennetaan syksyn 2018 aikana. Hankkeen ko- konaiskustannukset olivat vv. 2015-4/2018 yhteensä 4,1 euroa (kustannusvaraus yht. 6,7 milj. euroa). Manskin ja muun ydinkeskustan liiketilojen yhteismarkkinoinnin verkkosivusto on valmistunut ja käytössä.

Pioneeripuiston asuntomessualueella viherrakentaminen on käynnissä ja messukohteiden rakennuslupakäsittelyt ovat edenneet hyvin. Messukohteiden rakentaminen lähtee voimakkaammin käyntiin syksyn 2018 aikana. Asuntomessut Kouvolassa oli kesän aikana esillä Asuntomessuilla Porissa sekä SuomiAreenassa. Kouvolan kaupungin ja Osuuskunta Suomen Asuntomessujen välinen yhteistoimintasopimus allekirjoitettiin Porissa 18.7.2018.

Kouvolan rautatie- ja maantietermiinalin (**Kouvola RRT**) 1. vaiheen rakennussuunnittelu on meneillään. Kouvolan kaupunki ja Liikennevirasto valmistelevat yhteistyössä sopimusta Kouvolan rautatietermiinalin ja siihen liittyvien rautatiejärjestelmien muutoksiin liittyen. Sopimusluonnos on hyväksytty kaupunginhallituksessa 18.6.2018. Intermodaalialueen lunastuskorvaukset on maksettu ja kaupunki on saanut lunastuslupamenettelyn kautta alueet omistukseensa ja hallintaansa. Kouvola RRT-alueen 1. vaiheen asemakaava (Kullasvaara) on hyväksytty kaupunginvaltuustossa 11.6.2018. Kaupunki on aloittanut valmistelun osallistua Euroopan komission CEF 2018 transport –rahoitushakuun yhdessä liikenne- ja viestintäministeriön sekä Liikenneviraston kanssa.

Kimolan kanavahankkeen kolme toteutusurakkaa (sulku-urakka, väyläurakka ja siltaurakka), on kilpailutettu Liikenneviraston toimesta. Niiden kustannukset ylittivät hankkeelle osoitetut määrärahat. Kaikki hankkeen osapuolet, Heinolan kaupunki, Iitin kunta ja Kouvolan kaupunki sekä Suomen valtio ovat tehneet päätöksen osallistua kanavahankkeen kustannuksiin (kokonaiskustannukset 20,8 milj. euroa) aiemmin sovittujen rahoitusosuuksien mukaisesti. Kanavan rakennustyömaalta on poistettu puusto ja kanavan rakennustyöt on aloitettu heinäkuussa 2018. Kanavan rakennushanke valmistuu vuoden 2019 loppuun mennessä. Kanava avataan veneilykaudelle 2020.

Kouvolan kaupungin edunvalvontahankkeet

Teollisuushankkeiden uudelleenkäytöstä merkittävimmät kohteet ovat Voikkaan entisen paperitehtaan alue ja Kymin Ruukki. Voikkaan paperitehtaan alueen kehittämistä ja markkinointia on edistetty eri osapuolten toimesta. Kymin Ruukin alueen kaavoitus ja suunnittelu ovat edenneet. Lisäksi alueen toiminnallista kehittämistä on tehty valitun alueen asiakasprofiilin mukaisesti.

1.3 Kouvolan kaupungin taloudellinen kehitys

Kouvolan kaupungin kumulatiivinen ylijäämä vuoden 2018 alussa oli ainoastaan 2,2 milj. euroa. Tämän hetkisten toiteumaennusteiden mukaan alijäämä vuodelta 2018 kasvaa 14 milj. euroon. Alijäämään vaikuttavia tekijöitä ovat aikuisväestön menojen kasvu sekä verotuloissa tapahtunut romahdus vuoden 2017 maksuunpanotilityksen osalta. Verotulot toteutuvat noin 5 milj. euroa talousarviota heikommin. Aikuisväestön palvelujen toimintakatteen kasvu elokuun lopun tilanteensa edelliseen vuoteen nähden on 3,4 % eli 5,2 milj. euroa. Kasvu on tapahtunut terveydenhuollon palveluissa.

Terveydenhuollon palvelujen ostojen ylitys koostuu useammasta tekijästä:

- Aikuisväestön palveluiden vuoden 2018 talousarvio laadittiin sisältämään merkittäviä terveydenhuoltoa koskevia säästötavoitteita (noin 6 milj. euroa). Tehdyt säästötoimenpiteet koskivat osastotoiminnan supistamisesta sekä toiminnan tehostumisesta, jotka eivät ole toteutuneet:
  - kahden osaston toiminnan päättyminen (2 milj. euroa), liittyy Poks:n, esh:n ja kaiken vuodeosastotoiminnan siirtymiseen Carean vastuulle 1.1.2018 lukien
  - henkilöstömenojen leikkaus 1,6 milj. euroa (sijaiset ja erilliskorvaukset), kehukseen pääsemiseksi
  - anestesia- ja leikkaushoito/toiminnan tehostumiseen yhdellä järjestäjällä arvioitu positiivinen kustannusten muutos yhteensä noin 3-4 milj. euroa.
  - toiminnan siirryttyä Carealle oletettiin säästöjen alentavan kustannuksia volyymin lisääntymisestä johtuen
- Terveydenhuollon palveluissa ollut rakenteellinen vuosia kestänyt noin 5 milj. euron alibudjetointi.
- Palvelujen käytön lisääntyminen.

Kaupungin talousarviossa on ollut aiemmin selkeää henkilöstökulujen ylibudjetointia, jolla on pystytty kattamaan terveydenhuollon ylityksiä. Lisäksi hyvinvointipalvelujen toimialalla on pystytty kattamaan muusta toiminnasta osa ylityksestä. Kuluvana vuonna henkilöstökulujen budjetointi on realistisempaa, joten palvelujen ostojen ylitystä ei pystytä kattamaan talousarvion sisältä.

Kuntaliiton mukaan kuluvan vuoden kunnallisveron kertymäennuste koko maassa on laskenut merkittävästi verrattuna kevään veroennusteeseen. Asia on käynyt ilmi Verohallinnon julkaisemissa verovuoden 2017 ennakkotilastoista, joissa maksuunpantavat kunnallisverot ovat koko maan tasolla reilu 180 milj. euroa alhaisemmat verrattuna kevään ennusteeseen. Syitä alentuneeseen maksuunpantavaan veroon löytyy Verohallinnon tiedon mukaan osittain ansiotuloissa sekä osittain työtulovähennyksissä. Työtulovähennyksien taso olisi Verohallinnon ennakkotiedon mukaan noin 90 milj. euroa enemmän verrattuna kevään ennusteeseen. Työtulovähennys on suoraan verosta tehtävä vähennys, joten se

laskee maksunpantavaa veroa saman verran. Kuntaliiton kuntatalousyksikön mukaan näiden seikkojen taustalla näyttäisi olevan jossain määrin epäonnistunut julkisen sektorin lomarahaleikkauksen sekä työtulovähennyksen vaikutusarviointi. Heikentynyt maksunpantava kunnallisvero verovuonna 2017 laskee omalta osaltaan arviota kuntaryhmän jakoosuudelle verovuonna 2018. Viimeisimpien arvioiden mukaan ryhmäosuuden oikaisu verovuodelle 2018 olisi noin -80 milj. euroa.

Edellä mainituista seikoista johtuen Kouvolan osalta verotulotilitykset vuonna 2018 tulevat olemaan noin 5 milj. euroa pienemmät kuin talousarviossa. Kunnallisverotulot tulevat arvion mukaan olemaan noin 5 milj. euroa alhaisemmat kuin talousarviossa, yhteisöverojen puolestaan arvioidaan olevan noin 0,2 milj. euroa suuremmat.

Valtakunnallinen keväällä 2018 hyväksytty palkkaratkaisu kasvattaa henkilöstökuluja vuonna 2018 ja 2019. Palkkankorotusten lisäksi ratkaisu sisältää kertaluonteisen tuloksellisuuserän, joka maksetaan tammikuussa 2019, mutta kirjataan vuoden 2018 menoksi. Vuosien 2017-2019 lomarahaleikkauksien loppuessa vuonna 2020 vaikutus näkyy vuonna 2019, jolloin tilinpäätökseen tulee kirjata lomarahojen palautus normaalille tasolle eli noin 75 prosenttia tästä kustannuksesta (noin 2 milj. euroa). Ko. leikkaus on vähennetty kaupungin peruspalvelujen valtionosuudesta, johon se palautuu vuonna 2020.

Kaupungin toimintaympäristössä tapahtuvat muutokset mm. väestön ikääntyminen sekä yleisen taloustilanteen vaikutukset luovat kasvupaineita menojen näkökulmasta. Maakunta- ja sote-uudistuksen vaikutuksia vuodesta 2021 lähtien tarkennetaan, kun uudistus etenee ja saadaan lisätietoa.

Kuntalain 110 §:n mukaan kunnan taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen enintään neljän vuoden pituisena suunnittelukautena, jos talousarvion laatimisvuoden taseeseen ei arvioida kertyvän ylijäämää. Jos taseen alijäämää ei saada katetuksi suunnittelukautena, taloussuunnitelman yhteydessä on päätettävä yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla kattamaton alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan.

Uusi investointiprosessi otetaan käyttöön sen hyväksymisen jälkeen vaiheittain vuoden 2018 aikana, jolloin vuoden 2020 talousarvion laadinnassa se on kokonaan käytössä. Prosessissa investointeja arvioidaan ja suunnitellaan jatkuvasti vuoden aikana ja talousarvion esitetään otettavaksi ainoastaan investointeja, joille on hankesuunnittelu tehty. Näin pystytään tarkemmin määrittelemään ja kohdistamaan investointeihin tarvittavat resurssit.

Lainat rahoituslaitoksilta

Kaupungin lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta tarkasteluhetkellä 31.8.2018 ovat 190,8 milj. euroa. Uutta pitkäaikaista lainaa nostettiin toukokuussa 23,5 milj. euroa, josta 3,5 milj. euroa kohdistui Lehtomäen päiväkotiin. Tämä on Kouvolan kaupungin ensimmäinen investointi, joka toteutetaan ympäristöystävällisiin kohteisiin suunnatulla, normaalia edullisemmalla Kuntarahoituksen Vihreällä rahoituksella. Pitkäaikaisia lainoja on lyhennetty tarkastelujakson aikana 13,5 milj. euroa. Tilapäislainaa kuntatodistusohjelman kautta on nostettu tarkastelujakson aikana säännöllisin väliajoin, kaikkiaan 11 kertaa. Lainojen maturiteetti on vaihdellut kahdesta viikosta kuuteen viikkoon. Kuntatodistuslainat on saatu negatiivisella korolla. Uutta pitkäaikaista lainaa on budjetoitu tälle vuodelle 53 milj. euroa. Loppuvuoden investointien toteutumasta riippuu, kuinka paljon lainaa kokonaisuudessaan nostetaan.

Lainakannan suojaustaso vaihtelee markkinatilanteen mukaan. Kaupunginhallituksen hyväksymien Kouvolan kaupungin rahoitustoiminnan periaatteiden mukaisesti lainasalkun suojausaste voi vaihdella 25 ja 70 prosentin välillä. Kaupungin lainasalkun suojausaste on syyskuun lopussa nykyisistä suoja- ja lainapääomista laskettuna noin 57,5 %. Sikäli kun suojausasteeseen lasketaan mukaan vain se osa suojauksista, jotka ovat voimassa vähintään 12 kk ja suhteutetaan ennustettuun velkamäärään vuoden kuluttua, on suojausaste noin 51 %. Kaupungin lainasalkun keskimääräinen korkosidonnaisuusaika on tarkastelujakson lopussa noin 2,6 vuotta ja keskikorkokanta 1,38 % (sis. marginaalin). Vaihtuvan koron osalta 91 % lainoista on sidottu 3 kk:n euriboriin. Kouvolan kaupungin lainasalkun pääomasitoumus on keskimäärin 5 vuotta. Arvot ovat lähellä kuntien tämän hetken keskimääräistä tasoa. Suojausasteen kehitys on varsin riippuvainen lainakannan kasvutahdista ja uusien lainojen nostoajankohdista.

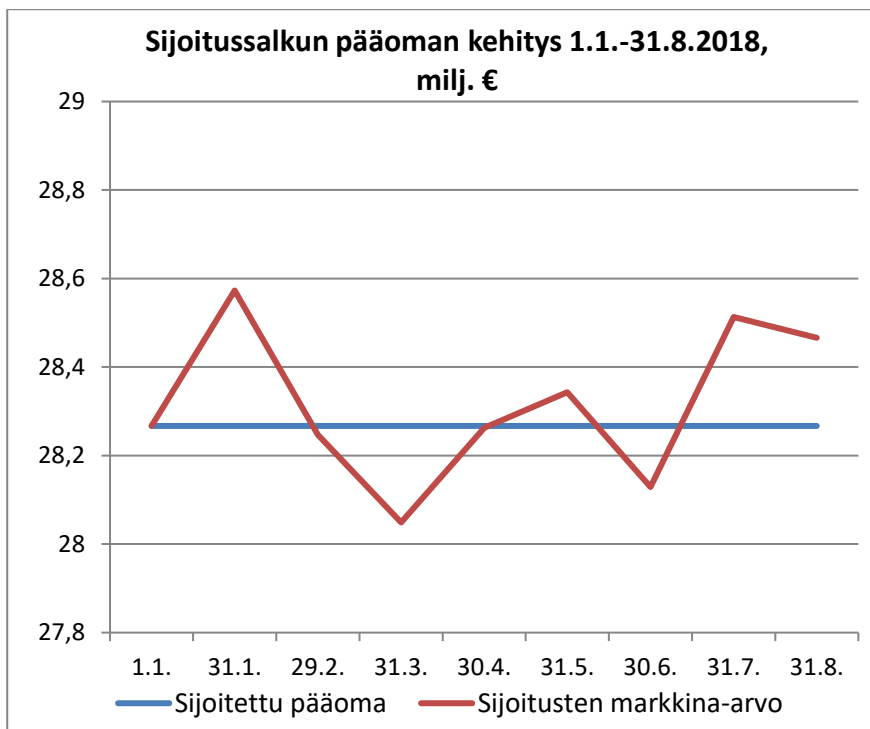
Sijoitustoiminta

Globaalin talouskasvun osalta näkymä on edelleen melko positiivinen, joskin vankin noususuhdanne näyttäisi olevan jäämässä taakse ja oltaisiin palaamassa maltillisemmän kasvun aikaan. Vaikka keskuspankit, varsinkin FED (Yhdysvaltain keskuspankki) jatkavat rahapolitiikan asteittaista kiristämistä näyttää tahti olevan vielä kuitenkin verrattain maltillinen. Inflaatiopelot, protektionismin uhka ja erinäiset poliittiset käänteet mm. Italiassa ja Turkissa ovat saaneet aikaan levottomuutta sijoittajien keskuudessa. Korjausliikkeitä on nähty ja tultaneen loppu vuonnakin näkemään globaalisti eri

markkinoilla. Talous- ja markkinasyklin nykyisessä vaiheessa ja keskuspankkien rahaelvytyksen asteittain päättyessä tulee tuottojen metsästäminen sijoitusmarkkinoilta olemaan jokseenkin haasteellista.

Tarkasteluhetkellä (31.8.2018) kaupungin sijoitussalkun kirjanpidollinen arvo on noin 27,34 milj. euroa ja markkina-arvo noin 28,47 milj. euroa. Salkun koostumus poikkeaa tällä hetkellä selvästi perusallokaatiosta. Koroissa on sijoituksista 56,1 %, osakerahastoissa 30,6 % ja muissa sijoituksissa 13,3 %. Vuoden 2018 alusta tarkasteluhetkeen salkun tuotto markkina-arvolla mitattuna on 0,54 % p.a. Eri omaisuuslajeista osakkeiden tuotto on ollut 2,68 %, korkojen -1,63 % ja muiden sijoitusten 1,40 %. Arvopapereiden myyntivoittoja on kirjattu tarkastelujaksolla noin 0,7 milj. euroa ja myyntitappioita vastaavasti noin 0,04 milj. euroa. Sijoitussalkun volatilitteetti on ollut vuoden alusta tarkasteluhetkeen 5,0 %. Vuoden aikana heilunta sijoitusmarkkinoilla on ollut voimakasta ja vastaavanlainen liikehdintä tulee oletettavasti jatku- maan myös loppuvuonna. Erityisesti jännitteitä on lisännyt Yhdysvaltain ja Kiinan välisen kauppakiistan kiihtyminen. Myös Italian hankalan poliittisen tilanteen pelätään eskaloituvan, kun sikäläinen hallitus esittelee uuden budjettinsa syksyn aikana. Vuoden 2018 osalta tuotto-odotus on syytä pitää maltillisena. Varojen sijoittaminen on kaupungilla läh- tökohtaisesti pitkäjänteistä toimintaa. Absoluuttinen tuotto salkun alusta (29.6.2011) lähtien on noin 48 %.

Kaupungin nykyisellä sijoitusstrategialla salkun perusallokaatio on 45 % korot, 35 % osakkeet, 20 % muut sijoitukset (esim. kiinteistörahastot, metsärahasot). Maksimipaino osakkeiden osalta on 50 %. Pitkän aikavälin tuottotavoite perusallokaatiolla on noin 5 % ja volatilitteetti, joka kuvaa tuottojen vaihtelua odotetun tuoton ympärillä on noin 7,5 - 8 %.

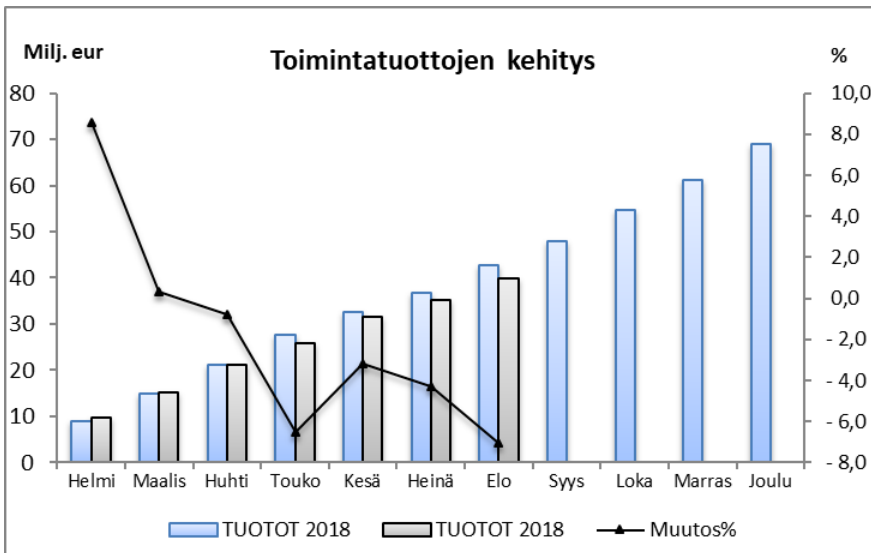
Tuloslaskelma

Tuloslaskelmassa esitetään kaupungin palvelutuotannon toimintatulot ja -menot, näiden välinen erotus eli toimintakate sekä kaupungin yhteisinä erinä verotulot, valtionosuudet sekä rahoitustulot ja -menot. Näiden erien erotuksena saatavan vuosikatteen pitäisi riittää kattamaan poistonaisten investointien aiheuttamat suunnitelman mukaiset poistot. Vuosikatteen ja poistojen erotus on tilikauden tulos, josta tilinpäätöserien muutosten jälkeen syntyy tilikauden yli- tai alijäämä.

Tuloslaskelma 1000 euroa	Muutettu					Muutos-% 2018/2017	Muutos, € 2018/2017	TP-ennuste	
	TP 2017	TA 2018	TOT 8/2017	TOT 8/2018	Tot-% ta				
Toimintatuotot	69 107	64 126	42 819	39 814	62,1 %	-7,0 %	-3 005	64 700	
Myyntituotot	17 239	13 934	11 031	10 032	72,0 %	-9,1 %	-999	14 500	●
Maksutuotot	28 661	23 818	18 990	15 178	63,7 %	-20,1 %	-3 812	23 500	
Tuet ja avustukset	9 202	9 998	4 644	5 139	51,4 %	10,7 %	495	10 100	
Muut toimintatuotot	14 005	16 376	8 154	9 464	57,8 %	16,1 %	1 310	16 600	●
Valmisteveraston muutos	0	0							
Valmistus omaan käyttöön	2 640	3 450	1 203	1 645	47,7 %	36,7 %	442	3 450	
Toimintakulut	-564 903	-562 863	-372 487	-381 540	67,8 %	2,4 %	-9 053	-572 700	
Henkilöstökulut	-255 872	-239 665	-173 020	-159 201	66,4 %	-8,0 %	13 819	-238 200	●
Palkat ja palkkiot	-199 171	-188 480	-134 671	-124 658	66,1 %	-7,4 %	10 013	-186 500	
Henkilösivukulut	-56 701	-51 186	-38 348	-34 544	67,5 %	-9,9 %	3 804	-51 700	
Eläkekulut	-47 178	-43 637	-31 690	-29 552	67,7 %	-6,7 %	2 138	-44 200	
Muut henkilösivukulut	-9 523	-7 549	-6 658	-4 992	66,1 %	-25,0 %	1 666	-7 500	
Palvelujen ostot	-221 157	-238 804	-142 643	-167 518	70,1 %	17,4 %	-24 875	-255 000	●
Aineet, tarvikkeet ja tavara	-34 465	-31 645	-21 633	-19 471	61,5 %	-10,0 %	2 162	-29 500	
Avustukset	-42 697	-42 866	-28 128	-28 482	66,4 %	1,3 %	-354	-41 000	
Muut toimintakulut	-10 712	-9 884	-7 063	-5 869	59,4 %	-16,9 %	1 194	-9 000	●
Toimintakate	-493 156	-495 287	-328 464	-339 082	68,5 %	3,2 %	-10 618	-504 550	●
Verotulot	338 135	338 500	231 329	233 574	69,0 %	1,0 %	2 245	333 400	●
Valtionosuudet	169 167	167 400	112 925	113 459	67,8 %	0,5 %	534	170 000	●
Rahoitustuotot ja -kulut	8 529	6 500	6 785	7 206	110,9 %		421	7 630	
Korkotuotot	1 998	1 510	909	846	56,0 %		-63	1 630	
Muut rahoitustuotot	9 309	7 925	7 318	7 721	97,4 %		403	8 300	
Korkokulut	-2 581	-2 805	-1 366	-1 302	46,4 %		64	-2 200	
Muut rahoituskulut	-197	-130	-76	-59	45,7 %		17	-100	
Vuosikate	22 676	17 113	22 575	15 156	88,6 %		-7 419	6 480	
Poistot ja arvonalentumise	-25 517	-20 768	-13 747	-13 251	63,8 %		496	-20 500	
Satunnaiset erät	0	0	0	0			0	0	
Tilikauden tulos	-2 841	-3 655	8 828	1 905			-6 923	-14 020	
Poistoeron muutos	102	0						0	
Rahastojen muutos		0							
Tilikauden yli/alijäämä	-2 739	-3 655	8 828	1 905			-6 923	-14 020	●
Kertynyt yli-/alijäämä	2 174	-1 520						-11 846	

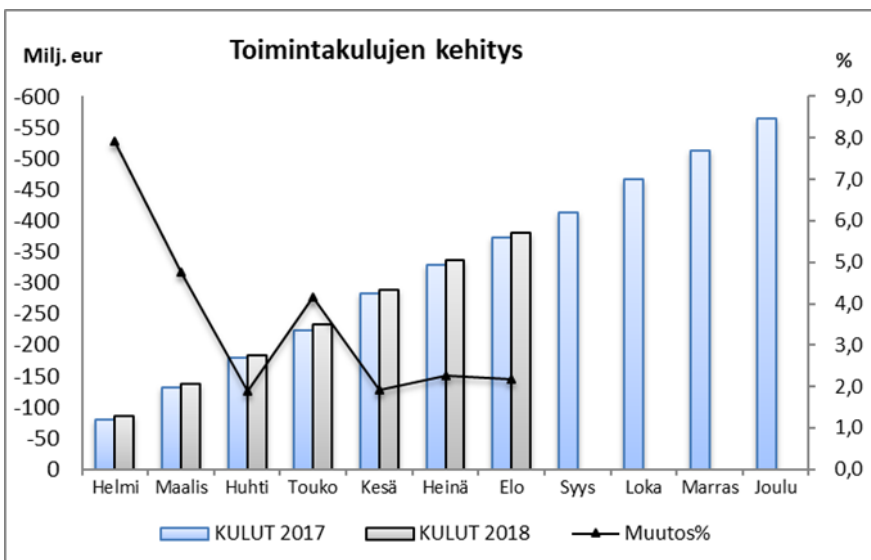
Toimintatuotot

Toimintatuottoja on kertynyt tammi-elokuun aikana 39,8 milj. euroa eli -7,0 % vähemmän kuin edellisellä vuonna. Vuoden 2018 maksutuottoja vähentää erikoissairaanhoidon siirto Careaa. Suurimmat erät toimintatuottoissa ovat myyntituotot 10,0 milj. euroa ja maksutuotot 15,2 milj. euroa. Tukien ja avustusten osuus on 0,4 milj. euroa edellisvuotta enemmän. Muita toimintatuottoja on kertynyt 1,3 milj. euroa enemmän kuin edellisvuonna. Muiden toimintatuottojen kasvua selittää mm. ikääntyneiden palvelujen toiminnan muutoksien (vanhainkotihoitosta tehostettuun palveluasumiin) vuoksi tuottojen siirtyminen maksutuloista.

Toimintakulut

Toimintakulut ovat elokuun lopussa 381,52 milj. euroa eli 9,1 milj. euroa enemmän kuin edellisvuoden vastaavana ajankohtana.

Suurin ryhmä toimintakuluissa on henkilöstökulut. Henkilöstökuluja on kertynyt 159,2 milj. euroa, kun edellisen vuoden vastaava toteuma oli 173,0 milj. euroa eli muutos edelliseen vuoteen on -8,0 %. Henkilöstökuluissa palkat ja palkkiot ovat vähentyneet -7,4 % edelliseen vuoteen verrattuna ja henkilösivukulujen muutos on -9,9 %. Mm. Pohjois-Kymen sairaalan siirto Carean toiminnaksi pienentää henkilöstökuluja, mutta vastaavasti kasvattaa palvelujen ostoja. Henkilöstön määrä on vähentynyt viime vuodesta 328,57 htv:llä eli 6,1 %:lla. Henkilöstöstä on kerrottu tarkemmin osavuosisikatsauksen 2. *Henkilöstö* – osiossa.

Palvelujen ostojen toteuma on elokuun lopussa 167,5 milj. euroa, muutos edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan on 17,4 %. On huomioitava, että em. Careaan liittyvä toiminnan muutos vaikuttaa palvelujen ostojen vertailuun edelliseen vuoteen nähden, erityisesti asiakaspalvelujen ostojen osalta. Palvelujen ostojen merkittävimmät erät (1 000 euroa) ovat seuraavat:

Tili (1 000 e)	Muutettu talousarvio	Toteutuma vuoden alusta	TP 2017
Asiakaspalvelujen ostot kuntay	-115 807	-87 494	-83 586
Asiakaspalvelujen ostot muilta	-47 747	-31 231	-47 909
Toimisto- ja asiantuntijapalvelut	-12 098	-11 197	-11 127
Matkustus- ja kuljetuspalvelut	-11 613	-6 578	-11 434
ICT-palvelut	-10 072	-9 045	-11 705
Rakenn. ja alueiden rakentamispalvelut	-9 110	-13 990	-7 717
Muut yhteistoimintaosuudet	-9 062	-6 502	-9 187
Sosiaali- ja terveystieteiden palvelut	-3 418	-2 544	-3 602
Koulutus- ja kulttuuripalvelut	-2 687	-1 461	-1 830
Laboratoriopalvelut	-2 542	-1 527	-6 321
Koneiden, kaluston ja laitteiden	-1 851	-1 224	-2 021
Osuus verotuskustannuksiin	-1 830	-879	-1 992
Kaikki yhteensä	-238 804	-147 478	-221 157

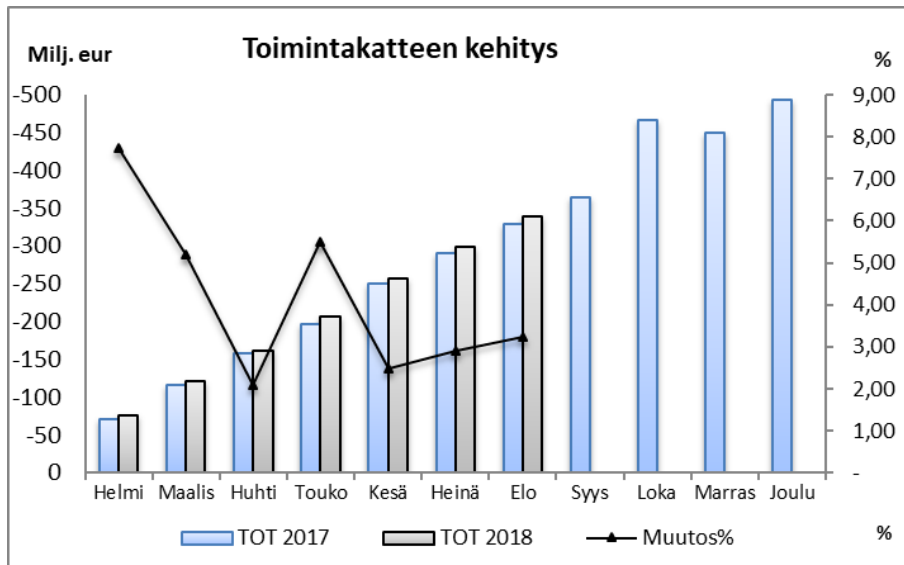
Aineisiin ja tarvikkeisiin on käytetty 19,5 milj. euroa, vähennystä edellisen vuoden vastaavaa ajankohtaan -10,0 %. Avustuksia on maksettu 28,5 milj. euroa, kun edellisvuoden vastaava toteuma oli 28,1 milj. euroa. Muiden toimintakulujen toteutuma on 5,9 milj. euroa, muutos 1,2 milj. euroa vähemmän kuin edellisellä vuonna. Palvelujen ostojen vertailussa on huomioitava, että tilinpäätöksessä 2017 purettiin pakollista varausta (varautuminen Carean alijäämien kattamiseen) 3,8 milj. euroa. Toimialoilta kerättyjen tietojen perusteella suurimmat ylityspaineet ovat aikuisväestön palveluketjussa terveydenhuollon ostopalveluissa.

Avustusmenojen merkittävimmät erät (1 000 euroa) ovat seuraavat:

Tili (1 000 e)	Muutettu talousarvio	Toteutuma vuoden alusta	TP 2017
Palvelusetelit	-10 133	-6 664	-9 183
Muut avustukset yhteisöille	-7 514	-5 132	-7 806
Työmarkkinatuen kuntaosuus	-6 700	-4 887	-7 486
Vammaisille annetut avustukset	-6 344	-4 167	-6 155
Omaishoidon tuki, hoitopalkkio	-5 300	-3 292	-5 087
Lasten kotihoidon tuki	-5 150	-3 067	-4 984
Kaikki yhteensä	-42 866	-28 482	-42 699

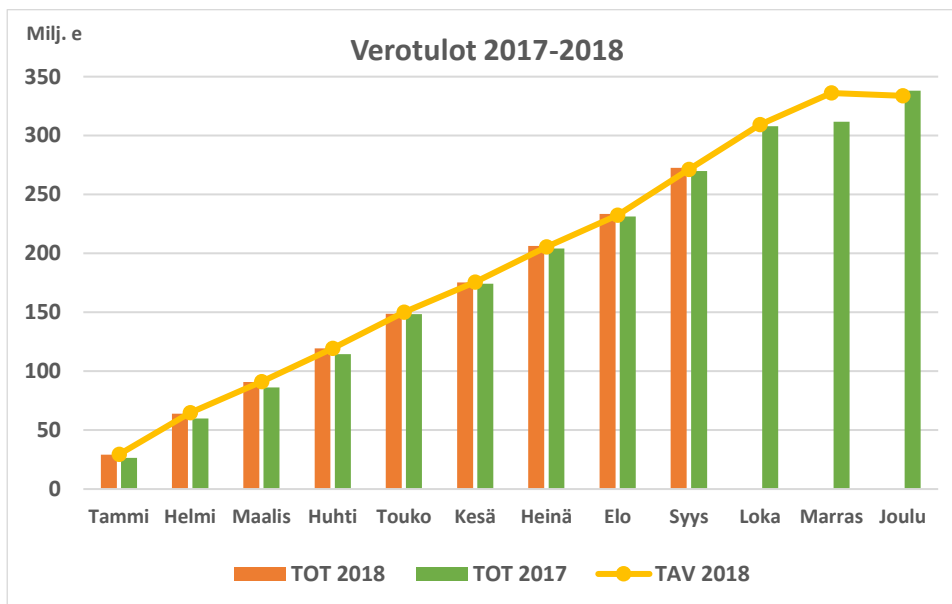
Toimintakate

Toimintakatteeksi muodostui -339,1 milj. euroa, kun edellisen vuoden vastaava luku oli -328,5 milj. euroa. Toimintakateen ennustetaan olevan tilinpäätöksessä noin -504,6 milj. euroa.

Verotulot ja valtionosuudet

Elokuun loppuun mennessä verotulotilityksiä on saatu yhteensä 233,6 milj. euroa (231,3 milj. euroa 8/2017), syyskuun tilitys huomioiden kertymä on yhteensä 272,7 milj. euroa (269,8 milj. euroa 9/2017). Kouvolan verotulojen kumulatiivinen muutos edellisestä vuodesta on 1,1 prosenttia syyskuun tilitys huomioiden, kun koko maan vastaava luku on 2,8 %. Verotulojen osalta loppuvuoden tilitykset tulevat olemaan huomattavasti pienemmät kuin aiemmin on arvioitu. Syynä tähän on vuoden 2017 kunnallisverojen maksuunpanotilitys, joka tulee olemaan huomattavasti aiempia vuosia alhaisempi. Valtionosuuksien kertymä on 113,5 milj. euroa, kun se edellisenä vuonna oli 112,9 milj. euroa.

Kunnallisverotulojen tilityksien kertymä tammi-elokuulta 2018 on 242,6 milj. euroa, muutos edelliseen vuoteen nähden on 1,5 %. Koko maan osalta vastaava luku on 3,5 %. Vuoden 2017 kunnallisverojen valmistuminen lokakuussa 2018 vaikuttaa merkittävästi loppuvuoden verotulokertymiin. Kunnilta oikaistaan maksuunpanotilityksen mukaiset liikaa tilitetyt summat. Tämä on valtakunnallisesti huomattavasti suurempi kuin aiemmin, asia on tullut esille alkusyksystä 2018. Kunnallisverotuksen osalta vuoden 2017 veronpalautukset ovat aiempaa suuremmat johtuen liian suurista vuonna 2017 maksetuista veroista. Kouvolan osalta vuoden 2017 oikaaisu on tasoltaan noin 7,5 milj. euroa suurempi kuin edellisenä

vuonna. Tämän johdosta kunnallisverojen kertymä vuonna 2018 tulee olemaan noin 5 milj. euroa pienempi kuin talousarviossa on arvioitu.

Elokuun loppuun mennessä yhteisöveroja on kertynyt 14,4 milj. euroa, syyskuu huomioiden 16,0 milj. euroa. Yhteisöverojen arvioidaan kertyvän noin 0,2 milj. euroa suurempina kuin talousarviossa. Kiinteistöverojen kertymä tammi-syyskuussa on noin 14,1 milj. euroa. Kiinteistöverot tilitetään vuosittain pääosin syys- ja lokakuussa ja niiden yhteissumman arvioidaan olevan noin 28,3 milj. euroa.

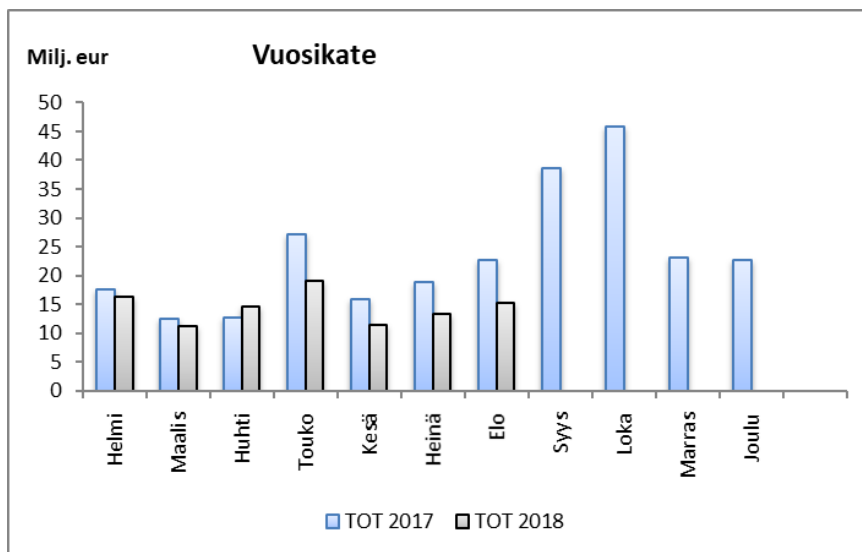
Valtionosuuksia arvioitiin vuoden 2018 talousarviossa 167,4 milj. euroa. Valtionosuudet ovat päätösten mukaan kunnan peruspalveluihin 138,1 milj. euroa, verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus 17,9 milj. euroa ja opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuus 14,2 milj. euroa eli yhteensä 170,2 milj. euroa. Valtionosuuksien määrää muuttaa loppuvuodesta tehtävä opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän rahoituksen tarkistus lukion ja ammatillisen koulutuksen osalta keskimääräisten oppilas- ja opiskelijamäärien mukaisiksi ja tämä on huomioitu valtionosuuden koko vuoden ennustesummassa.

Rahoitustuotot ja -kulut

Rahoitustuottojen ja -kulujen kertymä on 7,2 milj. euroa ja sen ennustetaan toteutuvan hieman talousarviota paremmin. Osinkotuotot vuodelle 2018 ovat 6,8 milj. euroa. Korkotuottoja on kertynyt 0,8 milj. euroa. Arvopapereiden myyntivoittoja on toteutunut 0,7 milj. euroa ja muita rahoitustuottoja noin 0,8 milj. euroa. Rahoituskulujen suurin erä on korkokulut, joiden toteuma on 1,3 milj. euroa. Arvopapereiden myyntitappiota on kertynyt 0,04 milj. euroa.

Vuosikate

Vuosikatteen muodostui 15,2 milj. euroa, mikä on 7,4 milj. euroa pienempi kuin edellisen vuoden vastaavana ajankohdana.

Tilikauden tulos

Tulokseksi muodostui poistojen jälkeen 1,9 milj. euroa. Poistoja on kirjattu 13,3 milj. euroa. Elokuun tilanteen mukaan tilikauden tulos on 6,9 milj. euroa heikompi edellisvuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna. Osavuositarkastuksen perusteella tilikauden alijäämäksi arvioidaan noin -14,0 milj. euroa.

Rahoituslaskelma

Tammi-elokuun toiminnan rahavirta muodostui 14,2 milj. euroa positiiviseksi. Kun investointien rahavirta samaan aikaan toteutui 16,4 milj. euron suuruisina, muodostui toiminnan ja investointien rahavirta 2,2 milj. euroa alijäämäiseksi. Toiminnan ja investointien rahoittamiseen ennustetaan tarvittavan -29,0 milj. euroa vuoden 2018 aikana.

Rahoituksen rahavirta toteutui tammi-elokuussa 3,0 milj. euroa positiivisena. Elokuun lopussa pitkäaikaista lainaa on lyhennetty 13,5 milj. ja uutta lainaa on nostettu 23,5 milj. euroa. Tammi-elokuun tilanteen mukaan lainakanta asukasta kohti oli 2 616 euroa. Tilinpäätösennusteen mukaan lainakannan arvioidaan olevan vuoden lopussa noin 2 740 euroa asukasta kohti eli yhteensä noin 228,5 milj. euroa. Rahavarojen muutos eli vaikutus maksuvalmiuteen oli 0,8 milj. euroa.

Rahoituslaskelma 1000 e	TP 2017	TA 2018	Muutettu TA 2018	Tot. 8/2018	TP-ennuste 2018
Toiminta ja investoinnit					
Toiminnan rahavirta					
Vuosikate	22 676	19 714	17 113	15 156	6 480
Satunnaiset erät					
Tulorahoituksen korjausevät	-4 224	-1 150	-1 150	-958	-1 150
Investointien rahavirta					
Investointimenot yhteensä	-32 370	-52 022	-51 002	-17 729	-37 259
Rahoitusosuudet	242	2 847	2 847		2 379
Pysyvien vastaavien myynti	2 516	1 950	2 250	1 323	504
Toiminta ja investoinnit, netto	-11 159	-28 662	-29 942	-2 207	-29 046
Rahoitustoiminta					
Antolainauksen muutokset					
Antolainasaamisten lisäykset	-70	-2 200	-10 200	-8 025	-8 200
Antolainasaamisten vähennykset	1 869	1 950	1 950	892	1 950
Lainakannan muutokset					
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	22 850	53 000	53 000	23 500	43 500
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-23 361	-24 200	-24 200	-13 459	-24 200
Lyhytaikaisten lainojen muutos	5 606			8 913	9 500
Oman pääoman muutokset					
Muut maksuvalmiuden muutokset	5 661	0		-8 804	
Vaikutus maksuvalmiuteen	1 396	-112	-9 392	811	-6 496
Lainakanta	199 712	244 417	244 417	218 667	228 512
Lainakanta e/as	2 371	2 903	2 903	2 616	2 740
Asukasluku vuoden lopussa	84 237	84 204	84 204	83 600	83 400

Investoinnit

Kaupungin investointimenoja on toteutunut yhteensä 17,7 milj. euroa ja investointituloja noin 0,4 milj. euroa. Nettoinvestoinneiksi muodostui tammi-elokuulta 17,4 milj. euroa. ICT-investointien toteutuma on elokuun lopussa 7,7 %. Osa hyvinvointipalveluille suunnitelluista ICT-investoinneista jää toteutumatta. Rakennusinvestoinnit ajoittuvat enemmän loppuvuoteen ja toteutuma on elokuun lopussa yhteensä 5,6 milj. euroa, joka muodostuu pääosin Lehtomäen päiväkodin rakentamisesta, 1,9 milj. euroa, Kouvolan jäähallin kannen korjauksesta 0,7 milj. euroa ja pieninvestoinneista, 1,8 milj. euroa.

Tekniikka- ja ympäristöpalvelujen investointimenoista on toteutunut 12,1 milj. euroa, josta maaomaisuuden osuus 2,6 milj. euroa ja yhdyskuntatekniikan osuus 9,5 milj. euroa. Yhdyskuntatekniikan toteutuneista investoinneista merkittävin on Kasarminmäki-Ruskeasuon alue, 2,0 milj. euroa.

Valtuuston hyväksymät investointien talousarviomuutokset:

- Konsernipalvelut, tilapalvelut
  - Lehtomäen päiväkoti 0,4 milj. euroa
  - Pioneerikoulu 0,5 milj. euroa
  - Kouvolan jäähallin kansi 1,2 milj. euroa
- Tekniikka- ja ympäristöpalvelut, maaomaisuus ja paikkatieto
  - maa- ja vesialueet investointimenot 3,0 milj. euroa ja investointitulot 0,3 milj. euroa,
- Tekniikka- ja ympäristöpalvelut, yhdyskuntatekniikka
  - kiinteiden rakenteiden ja laitteiden uusinvestointimenot -0,75 milj. euroa
  - kiinteiden rakenteiden ja laitteiden korvausinvestointimenot 0,93 milj. euroa
  - Keskustan kehittäminen/Kävelykatu Manski -2,0 milj. euroa
  - Keskustan kehittäminen/Asemanseutu -3,9 milj. euroa

Investointiohjelmaa tulee edelleen tarkastella kokonaisuudessaan kriittisesti. Etusijalle tulee asettaa ne investoinnit, jotka tukevat työllisyyttä ja joihin saadaan ulkopuolista rahoitusta. Investointiohjelmassa esitettyjä kohteita tulee arvioida palvelutarpeen kehityksen sekä eri rahoitusvaihtoehtojen näkökulmista.

Investoinnit sis. kärkihankkeet 1000 e	TA 2018	Ta- muutokset	Muutettu TA 2018	Tot 8/2018	TP-ennuste
Aineettomat hyödykkeet	-1 445		-1 445	-90	-500
Aineelliset hyödykkeet	-50 377	1 020	-49 357	-17 639	-36 659
Sijoitukset	-200		-200		-100
Investointimenot yhteensä	-52 022	1 020	-51 002	-17 729	-37 259
Rahoitusosuudet	2 847		2 847		2 379
Investointien luovutustulot	800	300	1 100	370	504
Investointitulot yhteensä	3 647	300	3 947	370	2 883
Nettoinvestoinnit yhteensä	-48 375	1 320	-47 055	-17 359	-34 376

Kärkihankkeet		TA 2018	Ta- muutokset	Muutettu TA 2018	Tot 8/2018	TP-ennuste	Kokonais- kust.arvio
Keskustan kehittäminen/Kävelykatu							
Manski	Menot	-2 500	2 000	-500	-404	-500	-6 700
Keskustan kehittäminen/Asemanseutu	Menot	-5 900	3 900	-2 000	-202	-730	-19 000
Pioneeripuisto/Asuntomessut	Menot	-3 000		-3 000	-1 055	-1 800	-6 100
RR-terminaalin suunnittelu	Menot	-1 200		-1 200	-248	-400	-2 200
	Tulot	600		600	0	200	1 100
	Netto	-600		-600	-248	-200	-1 100
Kimolan kanava	Menot	-3 219		-3 219	-279	-1 990	-4 828
	Tulot	979		979	0	600	1 468
	Netto	-2 240		-2 240	-279	-1 390	-3 361
Kärkihankkeet yhteensä	Menot	-15 819	5 900	-9 919	-2 188	-5 420	-38 828
	Netto	-14 240	5 900	-8 340	-2 188	-4 620	-36 261
Nettoinvestoinnit ilman kärkihankkeita		-34 135	-4 580	-38 715	-15 171	-29 756	

Investointien määrärahojen ja tuloarvioiden toteutuminen, sitovuustaso valtuusto

1000 e		TA 2018	TA-muutos	Muutettu TA 2018	Toteutunut 1-8/2018
Kaupunginhallitus					
Osakkeet ja osuudet	Menot	-200		-200	
	Tulot				209
	Netto	-200	0	-200	209
Konsernipalvelut/aineettomat hyödykkeet	Menot	-1 445		-1 445	-96
	Tulot	0		0	
	Netto	-1 445	0	-1 445	-96
Tilapalvelut/uusinvestoinnit	Menot	-5 650	-400	-6 050	-2 214
	Tulot			0	0
	Netto	-5 650	-400	-6 050	-2 214
Tilapalvelut/korvausinvestoinnit	Menot	-7 698	-1 650	-9 348	-3 355
	Tulot	1 268		1 268	45
	Netto	-6 430	-1 650	-8 080	-3 310
Konsernipalvelut yhteensä	Menot	-14 993	-2 050	-17 043	-5 666
	Tulot	1 268	0	1 268	254
	Netto	-13 725	-2 050	-15 775	-5 412
Hyvinvointipalvelut					
Koneet ja kalusto	Menot				
	Tulot			0	10
	Netto	0	0	0	10
Tekniikka- ja ympäristöpalvelut					
Maa- ja vesialueet	Menot	-1 500	-3 000	-4 500	-2 594
	Tulot	800	300	1 100	105
	Netto	-700	-2 700	-3 400	-2 489
Kiinteät rakenteet ja laitteet/ uusinvestoinnit	Menot	-9 850	750	-9 100	-3 366
	Tulot	0		0	0
	Netto	-9 850	750	-9 100	-3 366
Kiinteät rakenteet ja laitteet/ korvausinvestoinnit	Menot	-9 860	-580	-10 440	-3 914
	Tulot			0	0
	Netto	-9 860	-580	-10 440	-3 914
Keskustan kehittäminen/ Kävelykatu Manski	Menot	-2 500	2 000	-500	-404
	Tulot				
	Netto	-2 500	2 000	-500	-404
Pioneeripuisto/Asuntomessut	Menot	-3 000		-3 000	-1 055
	Tulot				
	Netto	-3 000	0	-3 000	-1 055
RR-terminaalien suunnittelu	Menot	-1 200		-1 200	-248
	Tulot	600		600	
	Netto	-600	0	-600	-248
Keskustan kehittäminen/ Asemanseutu	Menot	-5 900	3 900	-2 000	-202
	Tulot				
	Netto	-5 900	3 900	-2 000	-202
Kimolan kanava	Menot	-3 219		-3 219	-279
	Tulot	979		979	
	Netto	-2 240		-2 240	-279
Tekniikka- ja ympäristöpalvelut Yhteensä	Menot	-37 029	3 070	-33 959	-12 063
	Tulot	2 379	300	2 679	105
	Netto	-34 650	3 370	-31 280	-11 957
KAUPUNKI YHTEENSÄ	Menot	-52 022	1 020	-51 002	-17 729
	Tulot	3 647	300	3 947	370
	Netto	-48 375	1 320	-47 055	-17 359

2 Henkilöstö

Kouvolan kaupungin palveluksessa oli elokuun 2018 lopussa yhteensä 5 572 viranhaltijaa/työntekijää, joista vakinaisia oli 4 378. Kaupungilla oli henkilöstöä yhteensä 338 vähemmän kuin vuosi sitten. Pohjois-Kymen Sairaalan tuottaman erikoissairaanhoidon ja perusterveydenhuollon vuodeosastotoiminnan siirtyminen vuodenvaihteessa Carealle vähensi henkilöstöä lähes 400:lla, joten syyskuussa on muissa palveluissa ollut henkilöstöä edellisvuotta enemmän. Määräaikaisen henkilöstön määrä vaihtelee jonkin verran eri tarkasteluajankohtina johtuen toiminnallisista syistä. Kausivaihtelun vuoksi henkilötyövuosi kuvaakin paremmin palveluksessa olleen henkilöstön määrää. Henkilöstön määrä on vähentynyt viime vuodesta 328,57 htv:llä eli 6,1 %:lla. Henkilötyövuodet ovat vähentyneet vakinaisten osalta 275,86:lla, määräaikaisten osalta 47,06:lla sekä työllistettyjen osalta 5,66:lla. Elokuun loppuun mennessä on siirtynyt pysyvästi eläkkeelle yhteensä 105 viranhaltijaa/työntekijää. Eläköitymisen myötä vapautuneista viroista ja tehtävistä on jätetty täyttämättä 14 eli 13 prosenttia. Lisäksi osatyökyvyttömyyseläkkeelle on siirtynyt 21 henkilöä. Henkilöstömenojen toteuma on 159,2 milj. euroa (66,5 %). Henkilöstömenot ovat vähentyneet viime vuodesta 8,0 prosentilla. Tähän vaikuttaa toimintojen siirrosta Carealle johtuva henkilöstömäärän väheneminen. Lisä- ja ylityökorvauksia on maksettu yhteensä noin 31 000 euroa (sis. sosiaalikulut) eli 3,8 prosenttia edellisvuotta enemmän. Sairauspoissaoloja on ollut keskimäärin 12,6 kalenteripäivää henkilötyövuotta kohden, mikä on 0,4 kalenteripäivää viime vuotta vähemmän.

Henkilöstömäärä 31.8.2018

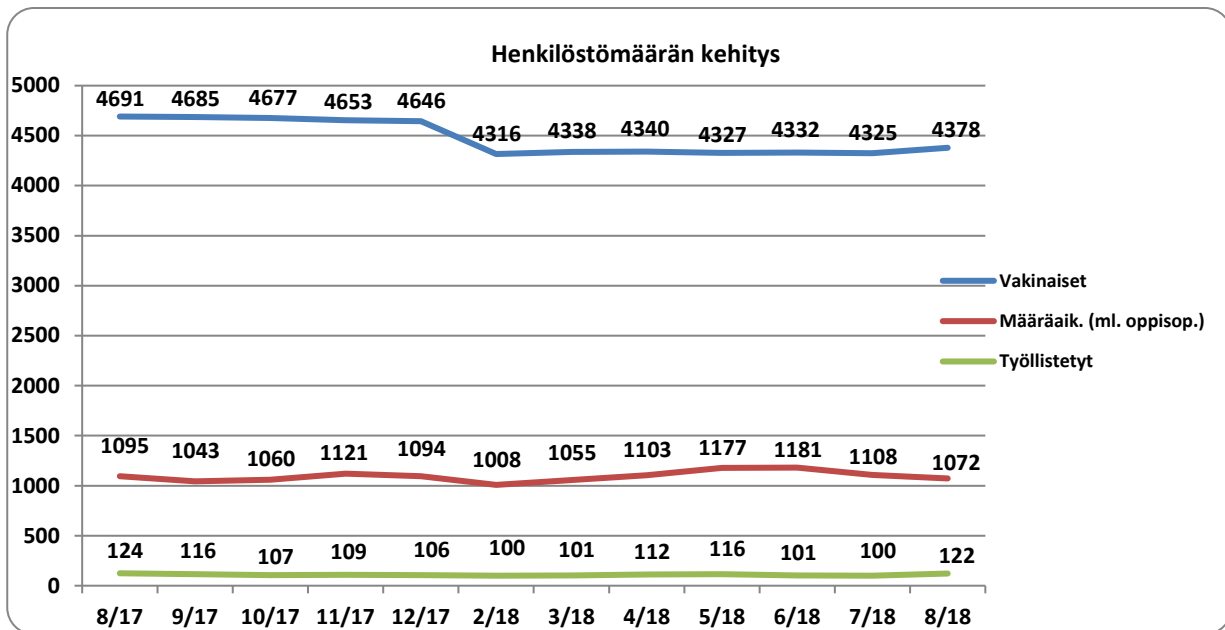
Kouvolan kaupungin palveluksessa oli elokuun lopussa yhteensä 5 572 viranhaltijaa/työntekijää, joista vakinaisia oli 4 378, määräaikaista 1 072 (sis. yhteensä 12 oppisopimussuhteista) ja tukitoimenpitein työllistettyjä 122. Henkilöstön kokonaismäärä on 338 eli 5,7 % vähemmän kuin vuosi sitten. Henkilöstö jakautui toimialoittain seuraavasti:

Toimiala	Vakinai- set	Määräaikai- set	Työlliste- tyt	Henki- löstö 31.8.18	Henki- löstö 31.8.17	Muu- tos lkm	Muutos- %
Konsernipalvelut	202	20	4	226	230	-4	-1,7
Hyvinvointipalvelut	3 507	908	59	4 474	4 828	-354	-7,3
Tekn.- ja ymp.palvelut	669	144	59	872	852	20	2,3
Yhteensä	4 378	1 072	122	5 572	5 910	-338	-5,7
Henkilöstö 31.12.2017	4 646	1 094	106	5 846			
Henkilöstö 31.12.2016	4 749	1 042	95	5 886			
Henkilöstö 31.12.2015	4 788	1 141	73	6 002			

Vakinainen henkilöstö on tilastoitu sille toimialalle, jolla hän työskentelee tilastointipäivänä riippumatta sen hetkisen palvelussuhteen luonteesta. Tilasto sisältää myös virka-/työvapaalla olevat henkilöt. Sivutoimiset työntekijät eivät sisälly lukuun.

*) Konsernipalvelujen henkilöstöön kuuluu 89 vakinaista ja 10 määräaikaista maatalouslomittajaa.

Henkilöstömäärän kehitys kuluneen vuoden aikana on kuvattu alla olevassa kaaviossa. Vakinaisen henkilöstön määrä on laskenut selvästi vuoden aikana. Pohjois-Kymen sairaalan tuottaman erikoissairaanhoidon ja perusterveydenhuollon vuodeosastotoiminnan liikkeenluovutuksen yhteydessä Carean palvelukseen siirtyi 1.1.2018 alkaen yhteensä 313 vaki-
tuista ja 59 määräaikaista viranhaltijaa/työntekijää. Liikkeenluovutuksen vaikutus henkilöstön kokonaismäärään on ollut hieman tätä suurempi, koska osalla siirtyneissä toiminnoissa työskennelleistä määräaikaisista palvelussuhde päättyi vuodenvaihteessa eikä se jatkunut keskeytyksellä vuoden alusta alkaen Carean palveluksessa. Määräaikaisen henkilöstö määrä vaihtelee toiminnallisista syistä eri tarkasteluajankohtina.

Henkilöstömäärä henkilötyövuosina (htv)

Tarkemmin henkilöstömäärää kuvaa henkilötyövuosi (htv), jolla tarkoitetaan tässä koko tarkasteluajanjakson kokoaika-työssä ollutta henkilöä. Osan tarkastelujaksoa, osa-aikaisesti työskentelevän sekä palkattomalla virka-/työvapaalla olleen työpanos on laskettu tehdyn työajan suhteessa. Tunnusluvusta ei vähennetä vuosilomia tai muita palkallisia pois-saaloja. **Henkilötyövuodet** jakautuvat toimialoittain seuraavasti:

Toimiala	Vakinaiset	Määräaik.	Työllis-tetyt	Tot. 1-8/18	Tot. 1-8/17	Muutos (htv)	Muu-tos-%	Tot. 2017	Ennuste 2018
Konsernipalvelut	155,24	37,62	2,55	195,41	198,54	-3,13	-1,6	196,40 4	193,30
Hyvinvointipalvelut	2 980,67	1 007,69	57,80	4 046,15	4 384,68	-338,54	-7,7	368,83	4 031,52
Tekn.- ja ymp.palvelut	595,88	152,25	45,54	793,67	780,56	13,11	1,7	780,06	793,16
Yhteensä	3 731,78	1 197,56	105,89	5 035,22	5 363,78	-328,57	-6,1	345,29	5 017,97

Henkilötyövuodet ovat vähentyneet viime vuodesta yhteensä 328,57:llä eli 6,1 %:lla. Henkilötyövuodet ovat vähenty-neet vakinaisten osalta 275,86:lla, määräaikaisten osalta 47,06:lla sekä työllistettyjen osalta 5,66:lla. Hyvinvointipalve-lujen henkilötyövuodet jakautuvat palveluketjuittain seuraavasti: **yhteiset hallintopalvelut 60,33 htv, lasten ja nuorten palvelut 2 149,65 htv, aikuisväestön palvelut 691,14 htv ja ikääntyneiden palvelut 1 145,03 htv.**

Eläkkeelle siirtyneet 1.1.–31.8.2018

Elokuun loppuun mennessä Kouvolan kaupungilta on siirtynyt pysyvästi eläkkeelle yhteensä 105 viranhaltijaa/työnteki-jää. Vanhuuseläkkeelle on siirtynyt 88 henkilöä ja työkyvyttömyyseläkkeelle 17 henkilöä. Eläköitymisen myötä vapautu-neista vakansseista on jäänyt täyttämättä yhteensä 14 eli 13 prosenttia. Osatyökyvyttömyyseläkkeelle on jäänyt 21 hen-kilöä. Mahdollisuus jäädä osa-aikaeläkkeelle on poistunut vuonna 2017 toteutetun eläkeuudistuksen myötä. Määräai-kaisella kuntoutustuella on oltu ajalla 1.1.–31.8.2018 yhteensä 8 250 kalenteripäivää (v. 2017: 8 228 kalenteripäivää), mikä on edelleen hieman edellisvuotta enemmän. Henkilöstöä on siirtynyt eläkkeelle toimialoittain seuraavasti:

Toimiala	Vanhuuseläke	Työkyvyttömyyseläke	Osa-aika-eläke	Osatyökyvyttömyyseläke	Jätetty täyttämättä lkm	Jätetty täyttämättä %
Konsernipalvelut	7	1	0	0	3	38 %
Hyvinvointipalvelut	63	13	0	14	6	8 %
Tekn.- ja ympäristöpalvelut	18	3	0	7	5	24 %
Yhteensä	88	17	0	21	14	13 %
Vuonna 2017	150	33	0	23	40	22 %
Vuonna 2016	167	22	42	34	37	20 %

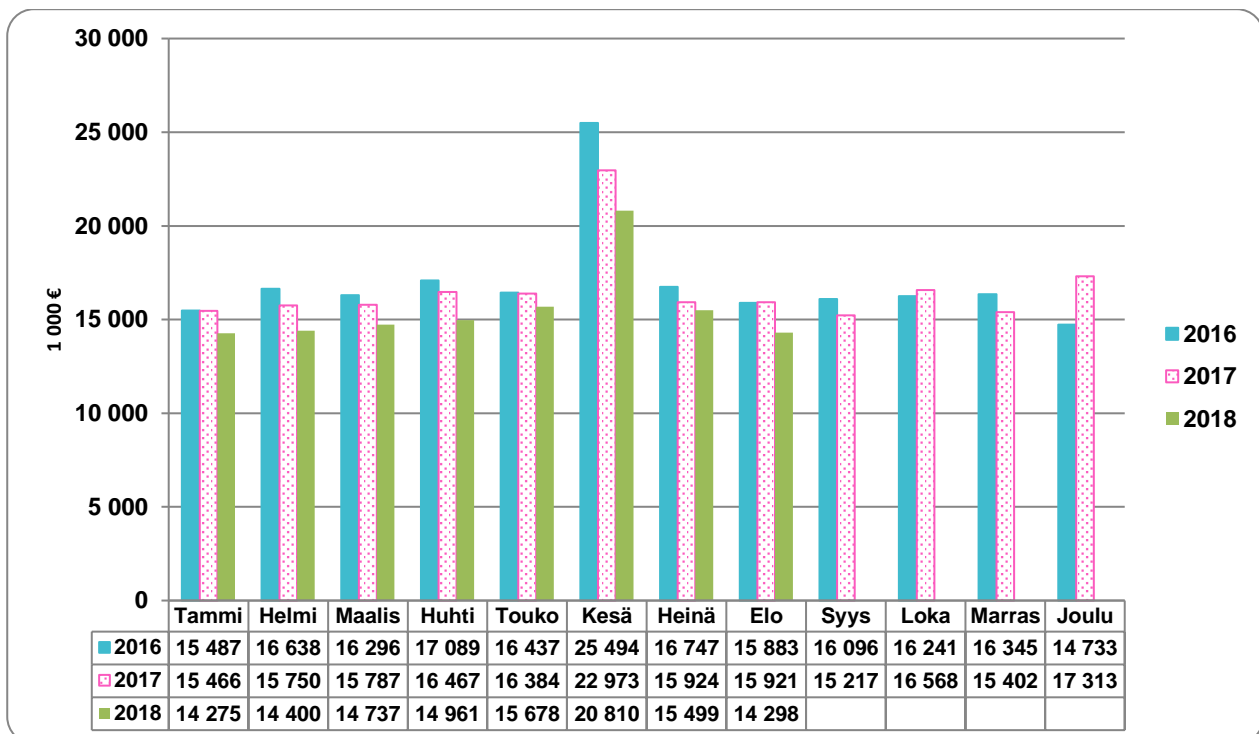
Henkilöstömenot

Henkilöstömenojen toteuma on elokuun lopussa 159,2 milj. euroa (66,5 %). Henkilöstömenot ovat vähentyneet huomattavasti viime vuodesta (-8,0 %). Palkat ja palkkiot ovat vähentyneet 7,4 prosentilla. Pohjois-Kymen sairaalan tuottaman erikoissairaanhoidon ja perusterveydenhuollon vuodeosastotoiminnan siirto Carealle on vähentänyt henkilöstömenoja ja vastaavasti lisännyt ostopalveluja.

Henkilöstömenot toimialoittain ovat seuraavat:

Henkilöstömenot 1000 e	TP 2017	TA 2018	Muutettu TA 2018	TOT 8/2017	TOT 8/2018	MUUTOS% 2017/2018	TOT% TA 2018
Konsernipalvelut	11 534	12 089	12 089	7 755	7 882	1,6%	65,2%
Hyvinvointipalvelut	212 562	193 868	194 481	143 919	129 953	-9,7%	66,8%
Tekniikka- ja ympäristöpalvelut	31 776	32 996	32 996	21 346	21 367	0,1%	64,8%
Kaupunki yhteensä	255 872	238 953	239 566	173 020	159 201	-8,0%	66,5%

Kuukausittain maksetut palkat ja palkkiot (1000 €, ilman sosiaalikulunnuksia) on kuvattu seuraavassa kaaviossa:

Lisä- ja ylityöt

Työtehtävien sekä työaikajärjestelmien ja työaikojen hyvällä suunnittelulla pyritään palvelujen tehokkaaseen ja tarkoituksenmukaiseen järjestämiseen. Elokuun loppuun mennessä lisä- ja ylityökorvauksia on maksettu yhteensä noin 849 000 euroa (sis. sos.kustannukset) eli noin 31 000 euroa (3,8 %) edellisvuotta enemmän. Lisä- ja ylityökorvauksia on maksettu toimialoittain seuraavasti:

Toimiala	Lisä-työ h	Ylityö h	Lisätyö €	Ylityö €	Yhteensä € 1-8/2018	€ sis. henkilö-sivukulut	Yhteensä € 1-8/2017	€ sis. henkilö-sivukulut	Muutos% 2017/2018
Konsernipalvelut	2 008	509	29 775	12 151	41 926	50 604	29 252	35 664	41,9
Hyvinvointipalvelut	7 407	14 107	148 641	319 571	468 212	565 132	458 420	558 910	1,1
Tekn.- ja ymp.palvelut	1 460	6 326	18 231	175 263	193 494	233 547	183 299	223 480	4,5
Yhteensä	10 874	20 941	196 647	506 985	703 632	849 284	670 971	818 055	3,8

Sairauspoissaolot

Sairauspoissaoloja on ollut ajalla 1.1.–31.8.2018 yhteensä 63 352 kalenteripäivää (v. 2017: 69 778 kalenteripäivää). Kaikista sairauspoissaoloista on lyhyitä, esimiehen luvalla ilman todistusta myönnettyjä sairauslomia yhteensä 8 645 kalenteripäivää eli 13,6 % (v. 2017: 12,9 %). Esimies saa myöntää enintään seitsemän kalenteripäivän sairausloman ilman todistusta. Esimiehen myöntämä sairausloma myönnetään kuitenkin aina useammassa jaksossa.

Sairauspoissaoloja on ollut keskimäärin 12,6 kalenteripäivää henkilötyövuotta kohden, joten tunnusluku on pienentynyt edellisvuodesta 0,4 kalenteripäivällä. Sairauspoissaolot ovat vähentyneet kaikilla toimialoilla. Tuki- ja liikuntaelinsairauksista johtuvat poissaolot ovat edellisvuoden tasolla, mutta henkisistä syistä johtuvat sairauspoissaolot ovat sen sijaan vähentyneet hieman viime vuodesta. Hengityselinsairauksista johtuvia sairauspoissaoloja on puolestaan ollut edellisvuotta enemmän. Vuonna 2017 sairauspoissaoloja kertyi Kouvolan kaupungilla keskimäärin 19,7 kalenteripäivää/henkilötyövuosi.

Kouvolan kaupungilla on tehty paljon toimenpiteitä henkilöstön työhyvinvoinnin edistämiseksi ja sairauspoissaolojen vähentämiseksi. Työkykyprosessien toimivuutta ja oikea-aikaisuutta seurataan terveysjohtamisen järjestelmällä. Yli 30 kalenteripäivää kestävät poissaolot muodostavat tänä vuonna noin 52 prosenttia kaikista sairauspoissaolopäivistä. Pitkiin sairauspoissaoloihin vaikuttaminen onkin keskeistä poissaolojen vähentämiseksi. Vuonna 2017 käynnistyi Uusille urille -pilottihanke, joka kestää vuoden loppuun asti. Siinä etsitään valmennuksen avulla ratkaisuja tukea työntekijöiden työhön paluuta pitkältä sairauslomalta ja työssä jatkamista. Valmennuksen on aloittanut elokuun loppuun mennessä 24 henkilöä. Lisäksi työterveyshuoltoon erikoistuva lääkäri toteuttaa vuoden 2018 aikana projektin, jossa käydään läpi kaikkien kuntoutustuella olevien ja pitkään sairauslomalla olleiden työntekijöiden tilanne. Kouvolan kaupungin henkilöstön työterveyspalvelujen kilpailutus on parhaillaan käynnissä. Yhtenä keskeisenä tavoitteena on, että pitkittyvät sairauspoissaolot hoidetaan tehokkaasti ja kuntoutustoimenpiteet työhön paluun tukemiseksi käynnistetään nopeasti.

Toimiala	Sairauspoissaolot 1.1. - 31.8.2018					v. 2018 kalpv/ htv	v. 2017 kalpv/ htv	Muu- tos kalpv/ htv	Muu- tos- %
	HTV	Kalpv täys- palkal- linen	Kalpv osa- palkal- linen	Kalpv palkaton	Kalpv yhteensä				
Konsernipalvelut	195,41	1 958	425	249	2 632	13,5	13,8	-0,3	-2,4
Hyvinvointipalvelut	4 046,15	39 819	7 523	2 577	49 919	12,3	12,8	-0,4	-3,3
Tekn.- ja ymp.palvelut	793,665	8 188	1 654	959	10 801	13,6	14,2	-0,6	-4,3
Yhteensä	5 035,22	49 965	9 602	3 785	63 352	12,6	13,0	-0,4	-3,2
1-8/2017	5 363,78	52 214	11 613	5 951	69 778	13,0			
1-8/2016	5 508,97	51 074	11 174	6 448	68 696	12,5			
1-8/2015	5 576,55	52 758	11 592	6 070	70 420	12,6			

*) Konsernipalvelujen sairauspoissaolot ilman lomituspalkkua ovat 7,8 kpv/htv (v. 2017: 6,4 kpv/htv).

3 Toiminnan ja talouden toteutuminen

3.1 Toimialat

3.1.1 Konsernipalvelut

Vastuuhenkilö Apulaiskaupunginjohtaja Tuukka Forsell
Sitovuustaso Valtuusto, strateginen palvelusopimus

Toiminta ja siinä tapahtuneet olennaiset muutokset

Konsernipalvelujen tehtävä on valmistella kaupunkistrategian ja muiden konsernia ohjaavien linjausten laadintaa kuten omistajapolitiikkaa, hankintaohjeistusta, palvelustrategiaa, henkilöstöohjelmaa, maapoliittista ohjelmaa sekä tukea johtamista, kehittämistä ja päätöksentekoa tuottamalla ajantasaista tietoa konsernin toiminnasta ja toimintaympäristön muutoksista. Konsernipalvelujen yhteinen palveluketju on konsernin toiminnanohjaus. Toiminnanohjaukseen tukevat seuraavat palvelut: hallinto ja viestintä, henkilöstö, talous ja omistajaohjaus, tietohallinto, strategia ja kehittäminen, elinvoima sekä tilapalvelut 1.1.2017 alkaen. Elinvoimapalveluihin sisältyy elinkeinopalvelut, maaseudun kehittäminen sekä viljelijätuki- ja lomituspalvelut.

Hallinnon osalta tehtäviin kuuluu valtuuston, hallituksen ja kaupunginjohtajan esikuntatehtävät, kaupungin keskushallinnon ja eräiden tukipalvelujen hoitaminen, toimialojen hallinnon ja viestinnän ohjaus ja koordinointi sekä konserniviestintä.

Toiminnan toteutuminen talousarvion suhteen

Toimintakatteen toteutuma on 71,1 % elokuun lopussa. Elinvoiman avustusrahoituksesta mm. vesihuollon, yksityistie- ja laajakaista-avustukset, on maksettu noin 1,8 milj. euroa, viimeiset avustukset maksetaan loppuvuodesta. Palvelujen ostoja jää toteutumatta, sillä esim. aluekehittäminen ei ole vielä käynnistynyt. Toisaalta palvelujen ostoja kasvattaa organisaatiomuutoksesta aiheutuvat tietojärjestelmämuutosten kustannukset sekä mahdolliset yhtiöittämisselvitykset. Toimintatulojen arvioidaan toteutuvan talousarvion mukaisina ja toimintamenojen ennakkoidaan jäävän lähes 0,7 milj. euroa arvioidusta.

Toimenpiteet toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisen turvaamiseksi

Talouden seuranta on jatkuvaa ja poikkeamiin reagoidaan välittömästi. Konsernipalveluiden toiminnalliset tavoitteet ovat koko kaupunkia koskevia.

Investointien toteutuminen

ICT-investointien osalta ei toteudu seuraavat: ProConsona/e-asiointi (toteutuu, mutta ei investointina), Virtuaalihoiva kotihoitoon ja omaishoitoon, Hyvinvointirannekkeen pilotti ja käyttöönotto. Edellä mainitut investoinnit eivät toteudu, koska Lifecare-projekti ja tulevan Sote-kuntayhtymän valmistelu sitovat hyvinvointipalvelujen resurssit. Verkkoviestinnän kehittäminen etenee suunnitellusti. Kaupungin yhteystietojen hallintaan tuleva ohjelmisto, Totaali, on viimeistelyvaiheessa. Suomi toisena kielenä/Moomin Language on käynnistynyt. Sähköiseen asianhallintaan ja arkistointiin liittyvä TOS ja TOJ (tiedonohjaussuunnitelma ja tiedonohjausjärjestelmä) etenee suunnitellusti. Nao-robotin käyttöönotto on hyvin aikataulussa.

Tilapalveluiden investoinnit muodostuvat pääosin pieninvestoinneista, hankesuunnittelusta ja Jaalan päiväkodin peruskorjauksesta sekä Lehtomäen päiväkodin rakentamisesta. Loppuvuodesta toteutetaan mm. Pioneerinkoulu, Kuusankosken urheilukenttä ja KSAO:n muutokset.

Valtuuston hyväksymien tavoitteiden toteutuminen

Strategia-pää-määrä	Elinvoimainen kaupunki	Strategia-tavoite	Yrittäjyyden edistäminen päätöksenteossa, johtamisessa ja elinkeinotoimen organisoinnissa				
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio					
Elinvoimaohjelman jalkauttaminen		Elinvoimaohjelma laaditaan uuden strategian mukaiseksi Elinvoiman kasvu -ohjelmaksi kevääksi 2019.					
Mittari							
Yritysten nettoperustanta suhteessa yrityskantaan (%)	Nyky-arvo	150,00	Tavoite-arvo	175,00	Toteuma-arvo	127,00	
Mittari							
Työllisyysaste (%)	Nyky-arvo	64,10	Tavoite-arvo	65,00	Toteuma-arvo	65,00	
Mittari							
Väestömuutos (%)	Nyky-arvo	-0,20	Tavoite-arvo	-0,20	Toteuma-arvo	-0,40	

Strategia-pää-määrä	Laadukas ympäristö	Strategia-tavoite	Energiatehokas ja uusiutuviin energialähteisiin tukeutuva kaupunki			
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio				
Kaupunkiorganisaation oman energian ja veden kulutus vähenee 1%/vuosi		Energiaseurantaa ja säästöä tullaan tehostamaan ulkoisen palvelun avulla.				
Mittari						
Ominaisenergiankulutus lämpö (kWh/m3)	Nyky-arvo	40,90	Tavoite-arvo	40,10	Toteuma-arvo	40,05
Mittari						
Ominaisenergiankulutus sähkö (Kwh/m3)	Nyky-arvo	16,50	Tavoite-arvo	16,30	Toteuma-arvo	16,30
Mittari						
Ominaisenergiankulutus vesi (l/m3)	Nyky-arvo	104,30	Tavoite-arvo	103,30	Toteuma-arvo	103,20

Strategia-pää-määrä	Tasapainoinen talous	Strategia-tavoite	Optimaalinen palvelutarjonta ja -verkko			
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio				
Digitalisaation hyödyntäminen palvelujen kehittämisessä		Digitalisaatioon liittyviä projekteja on käynnissä. Tuotantoon siirtyneenä palveluna nuorten vaikuttamiskanavaa Onxidea.fi kehitetään edelleen. Sisäisen toiminnan kehittäminen digiteknologioiden avulla etenee (esim. Teams käyttöönotto), hr – prosessien kehittäminen palvelumuotoilun menetelmin. GDPR:n vaatimukset on huomioitu sekä uusissa että tuotannossa olevissa sähköisissä palveluissa. Digitaalisen turvallisuuden varmistamiseksi on käynnissä tietoturvatuotteiden käyttöönotto.				

Mittari						
Uudet palveluprosessit, joissa hyödynnetään digitaalisiaatiota	Nyky-arvo	5,00	Tavoite-arvo	6,00	Toteuma-arvo	6,00
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio				
Kouvolan kaupungille uusi toimintamalli (erityisesti yhdyspinnat kaupunki vrs. maakunta)		Perusopetuksen kehittämisselvitys ja uimahalliverkkoselvitys on tehty.				
Mittari						
Tehdyt palveluverkkoselvitykset	Nyky-arvo	0,00	Tavoite-arvo	3,00	Toteuma-arvo	2,00
Mittari						
Toteutumisaste (%)	Nyky-arvo	50,00	Tavoite-arvo	100,00	Toteuma-arvo	75,00
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio				
Palvelumalli 2030:n jalkauttaminen		Kaksi aluetoimikuntaa on nimetty ja työ on käynnistymässä. Syyskuussa aloitetaan infotilaisuudella.				
Mittari						
Kokeilujen määrä (kpl)	Nyky-arvo	2,00	Tavoite-arvo	5,00	Toteuma-arvo	0,00
Mittari						
Mukanaolevien toimijoiden määrä aluekeskuksessa (kpl)	Nyky-arvo	20,00	Tavoite-arvo	30,00	Toteuma-arvo	28,00
Strategiapäämäärä	Tasapainoinen talous	Strategiatavoite	Strategiaa toteuttava, johdonmukainen päätöksenteko			
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio				
Kaupunkistrategian ja strategisten toteuttamishjelmien päivittäminen		Uusi kaupunkistrategia on hyväksytty. Siinä on otettu huomioon nykyiset strategian toteuttamishjelmat kattavasti. Viestintä- ja jalkautussuunnitelma on laadittu ja sen mukaan edetty. Strategiaohjelmien ja -projektien työstäminen on aloitettu ideariihin ja työpajoin. Nykyiset noin 30 strategian toteuttamishjelmaa tullaan korittamaan uuden kaupunkistrategian mukaisesti kahteen strategiaohjelmaan ja sisäisen toiminnan kehittämissuunnitelmaan.				
Mittari						
Toteutuminen (kpl)	Nyky-arvo		Tavoite-arvo	4,00	Toteuma-arvo	1,00
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio				
Toiminnan, tiedon, tietojärjestelmien ja teknologian yhteensovittaminen		Yhteensovittamiseen kuuluva kokonaisarkkitehtuurin hallintamallin ajantasaistaminen on käynnissä. Arkkitehtuuriperiaatteet ja nopeiden kokeilujen toimintamalli on laadittu. Edellä mainitut mallit esitetään tietohallinnon ohjausryhmän hyväksyttäväksi. Riskinä on hallintamallien jalkauttamisen siirtyminen vuodelle 2019.				
Mittari						
Kypsyystaso	Nyky-arvo	2,00	Tavoite-arvo	2,00	Toteuma-arvo	2,00

Strategiapäämäärä	Tasapainoinen talous	Strategiatavoite	Vastuullinen ja osallistava johtaminen			
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio				
Henkilöstön osaamista kehitetään strategialähtöisesti		Henkilöstön kehittämisen periaatteet päivitetään syksyn aikana. Osaamiskartoitusten tekemistä koskevien ohjeiden laadinta ja luokitelukriteereiden rakentaminen Sympaan on käynnistynyt. Osaamisen ennakointiin liittyvä valmistelu siirtyy ensi vuodelle, koska sote-kuntayhtymän valmistelu sitoo tällä hetkellä niin paljon resursseja.				
Mittari						
Laaditut ammattiryhmäkohtaiset osaamiskartoitukset	Nykyarvo	5,00	Tavoitearvo	9,00	Toteumaarvo	5,00
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio				
Kuntalaisen verorasite ei kasva		Kaupungin taloudellinen tilanne on heikentynyt verotulojen romahdamisen vuoksi. Kaupunginhallitus on velvoittanut toimialat laatimaan toimenpidesuunnitelmat talouden sopeuttamiseksi.				
Mittari						
Veroprosentti (%)	Nykyarvo	20,75	Tavoitearvo	20,75	Toteumaarvo	20,75
Mittari						
Veronalaiset tulot (€/tulonsaaja)	Nykyarvo	27 100,00	Tavoitearvo	28 000,00	Toteumaarvo	
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio				
Lainakanta ei nouse suurimpien kaupunkien keskiarvon yläpuolelle		Lainakannan kehitys on talousarviota positiivisempi. Investointien alhaisen toteutumisen vuoksi pitkäaikaista lainaa tullaan nostamaan vähemmän kuin talousarviossa on arvioitu.				
Mittari						
Lainakanta asukasta kohden (€/as)	Nykyarvo	2 283,00	Tavoitearvo	2 867,00	Toteumaarvo	2 608,00
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio				
Työhyvinvointi paranee ja työkyvyttömyyden kustannukset pienenevät		Työterveyshuoltopalvelujen kilpailutus on käynnissä. Valmisteilla oleva työkyvyn toimintamalli (ml. korvaava työ) käsitellään tulevan palvelujen tuottajan kanssa ennen käyttöönottoa. Uusille urille -hanke jatkuu vuonna 2018. Työkyky keskiöön -hanke on käynnissä. Työterveyshuollon projekti pitkään sairauslomalla olleiden työntekijöiden tilanteen kartoittamisesta käynnistyi maaliskuussa. Kouvolan kaupungin henkilöstön sairauspoissaolot pitkittyvät edelleen ja toimenpiteiden käynnistämistä tulee nopeuttaa. Monet muutoshankkeet aiheuttavat tällä hetkellä haasteita työhyvinvoinnille ja muutosjohtamiseen tulee kiinnittää entistä enemmän huomiota.				
Mittari						
Sairauspoissaolot (kpv/htv)	Nykyarvo	18,50	Tavoitearvo	18,00	Toteumaarvo	12,60

Maaseutulaakunta**Lautakunnan hyväksymien tavoitteiden toteutuminen**

Strategia-päämäärä	Tasapainoinen talous	Strategia-tavoite	Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö				
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio					
Maatalouslomituksen henkilöstön hyvinvoinnin parantaminen		Maatalouslomittajille on järjestetty tammikuussa 2018 työhyvinvointipäivä yhteistyössä Kymijoen työterveyshuollon kanssa. Aino-ohjelman hälytysrajat ylittäneistä tapauksista on välittömästi pidetty työhyvinvointikeskustelu ja osalla työntekijöistä on lähdetty toimenpiteisiin työterveyshuollon ja henkilöstöpalveluiden kanssa. Henkilöstölle on hankittu tarvittavat suojavaatteet ja suojaimet. Ajankohdan kertymän perusteella ollaan alittamassa sairauspoissaolujen tavoitearvo, joten tilanne on tällä hetkellä tavoiteltua parempi.					
Mittari							
Sairauspoissaolot (kpv/htv)		Nyky-arvo	34,40	Tavoite-arvo	30,00	Toteuma-arvo	9,10

Riskianalyysi

Konsernipalveluiden riskit ovat pääosin yhteneviä kaupungin yhteisten riskien kanssa. Keskeinen strateginen riski liittyy sote- ja maakuntahallintouudistuksen valmisteluun. Käynnissä olevat samanaikaiset muutoshankkeet aiheuttavat tällä hetkellä suuria haasteita henkilöstön työhyvinvoinnille ja resurssien riittävyydelle. Sote-kuntayhtymän perustamiseen ja kaupungin oman organisaation uudistamiseen liittyvään muutosjohtamiseen sekä muutoksen hallintaan tulee kiinnittää huomiota. Kuntayhtymään siirtyy huomattavan suuri määrä henkilöstöä, joten tietojen siirtoon eri järjestelmien välillä liittyy selkeitä riskejä ja se aiheuttaa paljon myös manuaalista työtä.

Taloudellisiin riskeihin liittyvien rahoituksen riittävyyden varmistamiseen, korkosuojauksiin, sopimushallintaan sekä vastapuolten taloudellisiin riskeihin liittyviä asioita ei ole realisoitunut. Kaupungin taloudellisen tilanteen heikkenemiseen liittyen on aloitettu toimenpiteiden suunnittelu talouden sopeuttamiseksi.

Talous, sitovuustaso valtuusto, toimintakate

	TA 2018	Ta- muutos	Muutettu TA 2018	Toteutuma 1-8/2018	Poik- keama	Tot% 1-8/2017	Toteutuma 1-8/2017	TP 2017	Ennuste TP 2018
Konsernipalvelut 1000 e									
Toimintatulot	64 655	0	64 655	42 144	22 511	65,2	44 192	66 316	64 655
Myyntitulot	5 007	0	5 007	3 421	1 586	68,3	3 664	5 290	5 328
Maksutulot	602	0	602	276	326	45,8	227	426	602
Tuet ja avustukset	1 633	0	1 633	1 068	565	65,4	998	1 495	1 332
Muut toimintatulot	57 413	0	57 413	37 379	20 034	65,1	39 304	59 104	57 393
Valmistus omaan käyttöön	700	0	700	107	593	15,3	27	281	200
Toimintamenot	-74 704	-1 253	-75 956	-49 784	-26 172	65,5	-49 214	-74 864	-74 745
Henkilöstömenot	-12 089	0	-12 089	-7 882	-4 207	65,2	-7 755	-11 534	-12 249
Palkat ja palkkiot	-9 248	0	-9 248	-6 078	-3 171	65,7	-5 854	-8 709	-9 382
Henkilösivumenot	-2 841	0	-2 841	-1 804	-1 037	63,5	-1 900	-2 825	-2 854
Eläkemenot	-2 491	0	-2 491	-1 520	-970	61	-1 554	-2 276	-2 503
Muut henkilösivumenot	-350	0	-350	-284	-66	81,1	-346	-549	-351
Palvelujen ostot	-40 222	-1 170	-41 392	-28 159	-13 233	68	-26 522	-40 273	-40 995
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-11 340	0	-11 340	-6 514	-4 826	57,4	-6 450	-10 202	-10 889
Avustukset	-3 179	-83	-3 262	-2 291	-971	70,2	-2 504	-3 644	-3 072
Muut toimintamenot	-7 874	0	-7 874	-4 939	-2 935	62,7	-5 983	-9 210	-7 540
Toimintakate	-9 348	-1 253	-10 601	-7 532	-3 069	71,1	-4 995	-8 268	-9 890
Poistot ja arvonalentumiset	-11 511	0	-11 511	-7 426	-4 085	64,5	-7 316	-16 098	-7 723

Investoinnit 1000 e	TA 2018	Ta- muutos	Muutettu TA 2018	Toteutuma 1-8/2018	Poikke- ama	Tot-% 1-8/2017	Ennuste TP 2018
Investointitulot	1 268		1 268	254	1 014	20,1	1 054
Rahoitusosuudet	1 268		1 268		1 268	0,0	800
Pysyvien vastaavien myynti				254	-254		204
Investointimenot	-14 993	-2 050	-17 043	-1 116	-1 530	6,6	-9 800
Netto	-13 725	-2 050	-15 775	-862	-14 913	5,5	-8 746

Henkilöresurssit

	TP 2017	TA 2018	Tot. 1-8/2018
Henkilömäärä			
Henkilötyövuosina	196,40	194,07	198,54

Tot. 1-8/2018 on htv-kertymä suhteutettuna vuositason.

Toiminnan volyyymi

	TP 2016	TA 2018	Tot. 1-8/2018
Lomituspäiviä/v	19 498	18 000	12 092
Lomitettavia yrittäjiä kpl	474	450	456
Välitetty EU-viljelijätuki, milj. euroa	27	28	17
Tiloja tukihaun piirissä	975	960	956
Saapuneet hakemukset (viljelijätukipalvelut)	3 987	4 700	3 807
Vesihuollon avustukset, euroa	178 130	0	0
Yksityistieavustukset, euroa	498 356	800 000	606 162
Kansallinen Laajakaista 2015 -hanke	524 874	220 000	220 642

3.1.2 Tekniikka- ja ympäristöpalvelut

Vastuhenkilö Tekninen johtaja Hannu Tylli
 Sitovuustaso Kaupunginvaltuusto, strateginen palvelusopimus

Toiminnan toteutuminen suhteessa talousarvioon

Tekniikka- ja ympäristöpalvelut on painottanut toiminnassaan talousarvioon määriteltyjä tavoitteita. Toimialalla on lisäksi painotettu kaupungin kärkihankkeiden toteuttamista yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa.

Toimialan käyttötalousmenojen toteutuma elokuun loppuun mennessä on 64,9 % eli hieman alle tasaisen kertymän. Henkilöstömenot ovat toteutuneet 64,8 %, joten alustavan arvion mukaan henkilöstökuluissa tulee säästöä vajaa 0,1 milj. euroa. Palvelujen ostot, aineet, tarvikkeet ja tavarat sekä muut toimintakulut sen sijaan tulevat osittain ylittymään. Toimintatuloja on kertynyt 65,2 % eli hieman alle tasaisen kertymän. Vuoden loppupuoliskolla tulee muutamia suurempia tuloeriä, joten tulot kertyvät budjetoidusti. Kokonaisuutena voidaan arvioida, että tekniikka- ja ympäristöpalvelun talous toteutuu toimintakatteen osalta suunnitelman mukaisesti.

Investointimenot ovat toteutuneet 35,5 %. Toteutuman vähäisyyteen vaikuttaa suurimmalta osalta matkakeskushankkeen päätöksen viivästyminen. Lisäksi muutamien pienempien hankkeiden aloitus on viivästynyt ja toteutus siirtynyt syksyyn ja mahdollisesti ensi kevääseen.

Syksyllä tietoon tulleen investointitulojen kirjaustavan muutoksen vuoksi investointiosaan kirjataan nyt vain myydyin hyödykkeen tasearvo. Tulokseen kirjataan ainoastaan myyntivoitto. Aikaisemmin kirjattiin tasearvo ja myyntivoitto, jonka mukaan vuoden 2018 talousarvio on laadittu. Muutoksen vuoksi investointitulot tulevat toteutumaan vain n.35 % eli 0,8 milj. euroa budjetoitua vähemmän. Investointitulojen vähenemisestä esitetään talousarviomuutosta.

Toimenpiteet toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisen turvaamiseksi

Toimialalle määritellyt toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet ovat toteutuneet lähes talousarvion mukaisesti. Osa tavoitteista toteutuu vasta loppuvuonna. Toimialalla korostetaan esimiestyön, henkilöstöjohtamisen, talouden osaamisen, tuotantotapojen ja työkuultuurien kehittämistä, jossa toimenpiteinä ovat koulutus, työnkierto, itseohjautuvuuden ja tiimityöskentelyn vahvistaminen ja positiivisen asenteen lisääminen asiakaspalvelussa. Taloutta seurataan tarkasti ja osto- ja myyntilaskujen oikea-aikaiseen käsittelyyn kiinnitetään huomiota erityisesti loppuvuonna.

Valtuuston hyväksymien toiminnallisten tavoitteet toteutuminen

Strategiapäämäärä	Asiakaslähtöinen toiminta	Strategiatavoite	Asiakkaan kuuleminen				
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio					
Asiakastyytyväisyyden pitäminen hyvällä tasolla ja/tai kohottaminen.		Asiakastyytyväisyyskyselyt tehdään loka-marraskuussa.					
Mittari							
Viranomaistoiminnan asiakastyytyväisyys (1-4)	Nykyarvo	3,40	Tavoitearvo	3,80	Toteumaarvo	3,80	
Mittari							
Kiinteistöpalvelujen asiakastyytyväisyys (1-4)	Nykyarvo	3,24	Tavoitearvo	3,40	Toteumaarvo	0,00	

Strategia-päämäärä	Laadukas ympäristö	Strategia-tavoite	Eheä kaupunkirakenne				
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio					
Kaavoituksella täydennetään nykyistä kaupunkirakennetta erityisesti kaupunkikeskustassa ja rakennemallin ydinalueella. Vähintään 70 % hyväksytyistä asemakaavoista sijaitsee em. alueella. 90 % maanhankinnasta sijoittuu keskeiselle kaupunkialueelle.		Tavoite on pääosin toteutunut.					
Mittari							
Keskeisten alueiden maanhankinnan pinta-alan (ha) %-osuus kaikista maanhankinnoista	Nyky-arvo	96,00	Tavoite-arvo	90,00	Toteuma-arvo	96,00	
Mittari							
Keskeisten alueiden kaavojen kappalemäärän %-osuus kaikista kaavoista	Nyky-arvo	80,00	Tavoite-arvo	70,00	Toteuma-arvo	67,00	
Mittari							
Keskeisten alueiden tonttutuotannon kappalemäärän %-osuus koko tonttutuotannosta	Nyky-arvo	99,00	Tavoite-arvo	90,00	Toteuma-arvo	100,00	

Strategia-päämäärä	Laadukas ympäristö	Strategia-tavoite	Joukkoliikenne osana palvelujärjestelmää			
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio				
Kävelyä ja pyöräilyä on edistetty.		Kehityssuunnitelma pyöräilyn pääreiteistä on luonnosvaiheessa. Kevyen liikenteen käyttäjämäärien vuosittainen mittaustyö on sopimusvaiheessa. Kulikutapakysely on tehty ja raportti valmistuu syksyn aikana.				
Mittari						
Parannettu/uusi kevyenliikenteen väylästä (km/v)	Nyky-arvo	2,00	Tavoite-arvo	5,00	Toteuma-arvo	6,65
Mittari						
Kevyen liikenteen käyttäjämäärien kehitys pääväylillä (%)	Nyky-arvo		Tavoite-arvo	1,00	Toteuma-arvo	0,00
Mittari						
Jalankulku- ja pyöriteiden kunto, mitarina FCG-tutkimus (1-5)	Nyky-arvo	3,02	Tavoite-arvo	3,02	Toteuma-arvo	3,00
Mittari						
Tehty kehityssuunnitelma pyöräilyn pääreiteistä (kpl)	Nyky-arvo	0,00	Tavoite-arvo	1,00	Toteuma-arvo	0,00

Strategia-päämäärä	Laadukas ympäristö	Strategia-tavoite	Viihtyisä ja toimiva kaupunkiympäristö				
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio					
Asukkaat ovat tyytyväisiä keskustapuijstojen hoidon tasoon sekä pääkatujen kuntoon.		Kyselyn tulokset valmistuivat 18.9. Tyytyväisyys puistojen hoitoon parani, mutta tavoitteeseen ei päästy. Tyytyväisyys pääkatujen kuntoon lasi.					
Mittari							
Keskustan puistojen hoito, mittarina FCG- tutkimus (1-5)	Nyky-arvo	3,90	Tavoite-arvo	4,14	Toteuma-arvo	3,93	
Mittari							
Keskustoihin johtavien pääkatujen kunto, mittarina FCG-tutkimus (1-5)	Nyky-arvo	3,08	Tavoite-arvo	3,08	Toteuma-arvo	2,99	

Strategia-päämäärä	Laadukas ympäristö	Strategia-tavoite	Ympäristöystävällinen kaupunki			
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio				
Luonnossa liikkumisen mahdollisuuksia lisätään.		Myllypuron opastaulut ovat valmiit ja Kalalammen luontopolkua kunnostetaan. Tavoitteena on vielä loppuvuonna kunnostaa Huikeimman lenkin puurakenteet ja Pioneeripuiston polku.				
Mittari						
Luontopolkuopastuksella on suunniteltu yhtenäinen ilme ja toteutettu yhdessä kohteessa (kpl)	Nyky-arvo	0,00	Tavoite-arvo	1,00	Toteuma-arvo	0,75
Mittari						
Kunnostettava reitistö (km/v)	Nyky-arvo		Tavoite-arvo	3,00	Toteuma-arvo	1,00
Mittari						
Kymijoen rantareitin yleis- ja rakennussuunnitelmat ovat valmiit (%)	Nyky-arvo	10,00	Tavoite-arvo	100,00	Toteuma-arvo	25,00

Strategia-päämäärä	Tasapainoinen talous	Strategia-tavoite	Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö			
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio				
Sairauspoissaolojen ja työssä tapahtuvien tapaturmien aleneminen.		Tammi-elokuun aikana sattui 51 työtapaturmaa, vastaava luku 2017 oli 44 kpl. Sairauspoissaolot olivat samalla aikavälillä 13,80 kph/htv ja 2017 14,3 kph/htv.				
Mittari						
Sairauspoissaolot (kpv/htv)	Nyky-arvo	18,50	Tavoite-arvo	18,50	Toteuma-arvo	13,80
Mittari						
Työtapaturmien lukumäärä (kpl)	Nyky-arvo	69,00	Tavoite-arvo	65,00	Toteuma-arvo	51,00

Strategiapäämäärä	Tasapainoinen talous	Strategiatavoite	Vastuullinen ja osallistava johtaminen				
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio					
Hyvä esimiestyö ja laadukas työelämä.		Kysely tehdään marraskuussa.					
Mittari							
Lähin esimies toimii esimiehenä hyvin (1-10)	Nykyarvo	7,36	Tavoitearvo	7,45	Toteumaarvo	0,00	

Tekniikka- ja ympäristöpalvelut 1000 e	TA 2018	Ta-muutos	Muutettu TA 2018	Toteutuma 1-8/2018	Poikkeama	Tot%	Toteutuma 1-8/2017	TP 2017	Ennuste TP 2018
Toimintatulot	45 980	0	45 980	29 974	16 005	65,2	29 265	46 619	45 980
Myyntitulot	37 465	0	37 465	24 160	13 305	64,5	26 309	38 083	37 465
Maksutulot	1 200	0	1 200	821	379	68,4	777	1 246	1 200
Tuet ja avustukset	360	0	360	363	-3	101	140	324	363
Muut toimintatulot	6 955	0	6 955	4 631	2 325	66,6	2 039	6 965	6 952
Valmistus omaan käyttöön	2 750	0	2 750	1 537	1 213	55,9	1 176	2 359	2 400
Toimintamenot	-61 296	0	-61 296	-39 800	-21 495	64,9	-38 912	-61 152	-60 946
Henkilöstömenot	-32 996	0	-32 996	-21 367	-11 629	64,8	-21 346	-31 775	-32 000
Palkat ja palkkiot	-25 257	0	-25 257	-16 369	-8 888	64,8	-16 109	-23 987	-24 320
Henkilösivumenot	-7 739	0	-7 739	-4 998	-2 741	64,6	-5 237	-7 788	-7 680
Eläkemenot	-6 729	0	-6 729	-4 343	-2 386	64,5	-4 435	-6 621	-6 682
Muut henkilösivumenot	-1 010	0	-1 010	-655	-355	64,9	-802	-1 167	-998
Palvelujen ostot	-15 247	0	-15 247	-9 584	-5 663	62,9	-9 183	-15 895	-15 577
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-8 869	0	-8 869	-5 704	-3 166	64,3	-5 465	-8 962	-8 869
Muut toimintamenot	-4 184	0	-4 184	-3 146	-1 038	75,2	-2 918	-4 520	-4 500
Toimintakate	-12 566	0	-12 566	-8 289	-4 278	66	-8 471	-12 174	-12 566
Poistot ja arvonalentumiset	-8 210	0	-8 210	-5 421	-2 789	66	-5 414	-8 091	-8 210

*) Investointien ennuste tarkentuu lokakuun aikana, jolloin tehdään mahdolliset TA-muutokset

Investoinnit 1000 e	TA 2018	Ta-muutos	Muutettu TA 2018	Toteutuma 1-8/2018	Poikkeama	Tot%	Ennuste TP 2018
Investointitulot	2 379	300	2 679	105	2 574	3,9	1 879
Pysyvien vastaavien myynti	2 379	300	2 679	105	2 574	3,9	1 879
Investointimenot	-37 029	3 070	-33 959	-12 062	-21 897	35,5	-31 959
Netto	-34 650	3 370	-31 280	-11 957	-19 323	38,2	-30 080

Henkilöresurssit

Henkilömäärä	TP 2017	TA 2018	Tot. 1-8/2018
Henkilötyövuosina	780,6	795,63	790

*) toteutuma suhteutettuna vuositason.

Volymit

	TP 2017	TA 2018	Tot. 1-8/2018
Asemakaavoitettu alue, ha/vuosi	9 637	80	195
Hyväksytyt kaavat kpl/v	11	12	9
Maan osto, ha/vuosi	106	100	138
Luovutettu AO-tontteja kpl/vuosi	29	40	15
Metsää ha	3 935	3 400	3898
Peltoa ha	689	670	692
Kadut ja kevyen liikenteen väylät km	701	980	980
Rakennetut puistot ha	242	215	215
Leikkipaikat kpl	143	131	131
Ympäristönsuojelun luvat ja tarkastukset kpl	478	525	378
Terveysvalvonnan tarkastukset ja toimenpiteet kpl	3 079	2 700	1891
Eläinlääkintähuollon potilaskäynnit kpl	9 932	11 000	5743
Rakennusvalvonnan -luvat	840	1 150	673
-katselmukset	2 070	3 500	1071
Asuntotoimen hakemuskäsittelyt ja valvontatoimenpiteet	200	212	102
Rakennusten hoito (m ²)	558 827	556 000	561 000
Siivottavat neliöt	347 600	348 000	348 000
Ateriamäärät kpl	5 073 300	4 890 000	3 128 000

TEKNINEN LAUTAKUNTA

Vastuhenkilö Tekninen johtaja Hannu Tylli
Sitovuustaso Tekninen lautakunta

Toiminnan toteutuminen suhteessa talousarvioon

Teknisen lautakunnan alaisten palvelujen toiminta on ollut lähes suunnitelman mukaista. Talousarvioon nähden valmistus omaan käyttöön jäänee n. 0,35 milj. euroa arvioitua pienemmäksi, mutta vastaavasti menot alittuvat mm. henkilöstömenojen osalta. Kokonaisennuste on budjetoidun mukainen.

Kiinteistöpalvelujen palvelusopimusten arvo on 30,3 milj. euroa. Puhtaus- ja kiinteistönhoitopalvelujen uusina asiakas-kohteina on aloittanut Kymintehtaan-, Viialan- ja Peippolan päiväkodit ja poistuneena asiakas-kohteena Kiehuvan päiväkoti. Ruokapalvelujen poistunut asiakaskohde oli Kiurun asumisyksikkö. Kiinteistönhoidolle on tullut uutena tehtävänä koulujen ja päiväkotien leikkivälineiden vuositarkastus ja liikuntapaikkapalveluille liikuntavälineiden turvallisuustarkastukset, ko. tehtäviin on koulutettu henkilöstöä.

Kiinteistönhoidon ja kunnossapidon kustannusten nousun syitä ovat mm. lisääntyneet sisäilmatyöt ja korjaukset, ilmanvaihtotyöt ja kesän kuumuudesta johtuneet kylmälaitehuollot ja korjaukset. Lisäksi ennalta arvaamattomat kunnossapidon korjaukset kuten esim. Kuusankosken uimahallin ulkoaltaan avaus ja Jaalan liikuntahallin lämpö-kanaalin korjaustyö. Kustannuksia ovat nostaneet myös lumisesta kevättalvesta johtuneet auraukset ja liukkauden torjunnat sekä hiekoitushiekkojen poistot. Kiinteistönhoitopalvelujen kustannusten arvioitu ylitys kuluvan vuoden osalta on 0,25 milj. euroa, joka laskutetaan tilapalveluilta käydyn sopimusneuvottelun perusteella.

Yhdyskuntatekniikan toimintakulut ovat toteutuneet lähes tasaisen kertymän mukaan. Toimintatuottojen osalta toteutuma ei ole tasaisen kertymän mukainen. Tämä johtuu suurimmista maksueristä, joita ei peritä tasaisesti pitkin vuotta. Osa maksuista peritään kolme-neljä kertaa vuodessa ja isoimmat laskutetaan kertalaskuilla vuoden loppupuoliskolla, tänä vuonna syyskuussa.

Pientalotonttien kysyntä on messutonttien luovutuksista huolimatta edelleen vähäistä, mikä johtunee ainakin osittain runsaasta vanhojen pientalojen tarjonnasta. Alkuvuoden aikana on luovutettu 15 pientalotonttia, varattuja tontteja on 8. Yritystonttien kysyntä on vilkastunut edellisvuodesta.

Hyväksytyjä asemakaavoja on yhteensä 9 kpl. Vuoden aikana lainvoiman saaneita asemakaavoja on 11 kpl, joista kaksi on hyväksytty jo edellisenä vuonna.

Investoinnit

Investointien tilanne elokuun lopussa on esitetty erillisessä liitteessä. Investointien toteutumisaste elokuun lopussa oli 34 %.

Yhdyskuntatekniikan käynnissä olevia oman rakentamisen kohteita ovat olleet mm. seuraavat:

- Maijanaro
- Ravikylän kadut
- Pappikallion ulkoilureitti
- Hidasteiden rakentaminen
- Asfaltointiin liittyvät pohjatyöt ja viimeistelyt
- Kuivatustyöt
- Nevantien leikkipaikka
- Lautaron leikkipaikka

Yhdyskuntatekniikan käynnissä olevia rakennuskohteita ovat olleet mm. seuraavat:

- Asfaltointityöt
- Myllykosken katusaneeraus (Esankuja, Kynttiläkuja, Martinkuja, Kaarlontie)
- Suoratien ja Haaralankujan saneeraus
- Marjoniementien jatke
- Pioneeripuiston viherrakennusurakka
- Manskin viimeistelytyöt
- Kimolan kanavaurakka (Liikenneviraston urakka)
- Kiskokadun pysäköintialue
- Valtakadun saneeraus (YIT:n osalta valmis). Urakkaneuvottelu linja-autopysäkeistä käynnissä.
- Vesitorninkatu (Destian osalta valmis) Asfaltoinnit tulossa.
- Kymentie ja Veikkolan alueen urakka
- Valkealan katusaneeraus

Elokuussa kilpailutuksessa olevat urakat:

- Kalalampi
- Linja-auto katokset Valtakatu ja hitsaajantien liikenneympyrä
- Maijanaron aitaus
- Niskalantien kaide
- Kuusaantien meluaita

Tekninen lautakunta 1000 e	TA 2018	Ta- muutos	Muutettu TA 2018	Toteutuma 1-8/2018	Poik- keama	Tot% 65,4	Toteutuma 1-8/2017	TP 2017	Ennuste TP 2018
Toimintatulot	44 455	0	44 455	29 074	15 381	65,4	28 309	45 006	44 455
Valmistus omaan käyttöön	2 750	0	2 750	1 537	1 213	55,9	1 176	2 359	2 400
Toimintamenot	-57 254	0	-57 254	-37 263	-19 991	65,1	-36 435	-57 347	-56 903
Toimintakate	-10 048	0	-10 048	-6 651	-3 397	66,2	-6 950	-9 981	-10 048

Toiminnan volyymi

	TP 2017	TA 2018	Tot.1-8/2018
Asemakaavoitettu alue, ha/v (Mittari muuttunut vuoden 2018 alusta)	9 637	80	195
Hyväksytyt asemakaavat kpl/v	11	12	9
Maan osto ha/vuosi	106	100	138
Luovutettu AO-tontteja kpl/v.	29	40	15
Metsää ha	3 935	3400	3898
Peltoa ha	701	670	692
Kadut ja kevyen liikenteen väylät km, yht.	977	980	980
Rakennetut puistot ha, yht.	242	215	215
Leikkipaikat kpl, yht.	143	131	131
Ympäristönsuojelun luvat ja tarkastukset kpl	478	525	378
Terveysvalvonnan tarkastukset ja toimenpiteet kpl	3 079	2 700	1891
Eläinlääkintähuollon potilaskäynnit kpl	9 932	11 000	5743
Rakennusvalvonnan -luvat	840	1 150	674
-katselmukset	2 070	3 500	1071
Asuntotoimen hakemuskäsittelyt ja valvontatoimenpiteet	200	212	
Rakennusten hoito (m2)	558 827	556 000	561 000
Siivottavat neliöt	347 600	348 000	348 000
Ateriamäärät kpl	5073 300	4 890 000	3 128 000

KYMEN JÄTELAUTAKUNTA

Vastuuhenkilö Jätehuoltopäällikkö Leena Rautiainen
Sitovuustaso Kymen jätelautakunta

Toiminnan toteutuminen suhteessa talousarvioon

Jätelautakunnan toiminta on ollut talousarvion mukaista. Toimintatulojen kertymässä ollaan tasaiseen kertymään nähdessä jäljessä, mutta se korjaantuu syksyn aikana tehtävällä Kymenlaakson Jätteen laskutuksella.

Toimenpiteet toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisen turvaamiseksi

Jätelautakunnan toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisella ei tällä hetkellä näyttäisi olevan estettä.

Kymen jätelautakunta 1000 e	TA 2018	Ta- muutos	Muutettu TA 2018	Toteutuma 1-8/2018	Poik- keama	Tot% 1-8/2017	Toteutuma 1-8/2017	TP 2017	Ennuste TP 2018
Toimintatulot	252	0	252	71	181	28,2	123	234	252
Toimintamenot	-251	0	-251	-145	-106	57,6	-140	-234	-251
Toimintakate	1	0	1	-74	75		-17	0	1

Henkilöresurssit

	TP 2017	TA 2018	Tot. 1-8/2018
Henkilömäärä			
Henkilötyövuosina	4,0	4,0	4,0

*) toteutuma suhteutettuna vuositason.

RAKENNUS- JA YMPÄRISTÖLAUTAKUNTA

Vastuuhenkilö **Rakennusvalvonta:** Tapani Ryyänen
Ympäristöpalvelut: Hannu Friman
Sitovuustaso Rakennus- ja ympäristölautakunta

Toiminnan toteutuminen suhteessa talousarvioon

Rakennusvalvonnan tulokertymä on hiukan vuoden 2017 vastaavaa ajankohtaa alhaisempi. Toimintamenot ovat vuoden 2017 verrattuna noin 50 000 euroa suuremmat johtuen mm. määräaikaisten työntekijöiden palkkaamisesta. Toimintakatteen alijäämä on näin ollen vuoden 2017 vastaavaan ajankohtaan verrattuna noin 88 000 euroa suurempi. Rakentamiseen tarvittavia lupia on haettu elokuun loppuun mennessä 673 kpl ja 2017 vastaavana aikana 607 kpl. Ympäristöpalvelujen toimintatuotot ovat ajankohtaan nähden arvioitua suuremmat ja tulokertymä on myös n. 65 000 euroa vuoden 2017 vastaavaa ajankohtaa suurempi. Toimintamenot ovat talousarvion mukaiset. Kokonaisuudessaan rakennus- ja ympäristölautakunnan talous toteutunee budjetoidun mukaisesti.

Toimenpiteet toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisen turvaamiseksi

Loppuvuonna ympäristöpalvelujen valvonta tulee toteuttaa suunnitelman mukaisesti. Rakennusvalvonnan ja ympäristöpalvelujen tarkka ja oikea-aikainen laskutus on tärkeää sekä menojen tarkka seuraaminen ja valvonta.

Rakennus- ja ympäristölautakunta 1000 e	TA 2018	Ta- muutos	Muutettu TA 2018	Toteutuma 1-8/2018	Poik- keama	Tot% Toteutuma 1-8/2017	TP 2017	Ennuste TP 2018
Toimintatulot	1 272	0	1 272	829	443	65,2	1 378	1 272
Toimintamenot	-3 791	0	-3 791	-2 393	-1 398	63,1	-3 571	-3 791
Toimintakate	-2 519	0	-2 519	-1 564	-955	62,1	-2 193	-2 519

Henkilöresurssit

Henkilömäärä	TP 2017	TA 2018	Tot. 1-8/2018
Henkilötyövuosina	51,0	51,35	52

*) toteutuma suhteutettuna vuositasolle.

	TP 2017	TA 2018	Tot. 1-8/2018
<u>Rakennusvalvonta</u>			
Rakentamisen luvat	840	1 150	673
Katselmukset	2 070	3 500	1071
<u>Asuntotoimi</u>			
ASO-asunnot	38	50	14
Aravalaskutus	1	0	0
Asukasvalinnan valvonta (kuukausittain käsiteltäviä kohteita)	158	160	87
Erytysryhmien investointiavustukset	3	2	1
<u>Ympäristönsuojelu</u>			
Ympäristöluvitettut laitokset yhteensä, kpl (kunta+AVI)	242	240	223
Ympäristölupapäätökset ja annetut lausunnot luvista/vuosi, kpl	22	25	10
Luvitettujen laitosten tarkastukset/vuosi, kpl (kunta+AVI)	47	45	53
Rekisteröinti-ilmoitukset/vuosi, kpl	8	5	7
Muut (ei-ympäristölupa) ilmoitukset ja annetut lausunnot	79	100	59
Maa-ainesasiat			
Luvat, kpl	9	10	7
Tarkastukset, kpl	71	100	19
<u>Terveysvalvonta</u>			
Terveysvalvonnan tarkastukset ja toimenpiteet, kpl	3 079	2 700	1891
<u>Eläinlääkintähuolto</u>			
Eläinlääkintähuollon potilaskäynnit, kpl	9 932	11 000	5743

3.1.3 Hyvinvointipalvelut

Toimiala

Vastuuhenkilö
Sitovuustaso

Hyvinvointipalvelut

Hyvinvointipalvelujen johtaja Arja Kumpu
Kaupunginvaltuusto, strateginen palvelusopimus

Toiminnan toteutuminen suhteessa talousarvioon

Askel-hankkeen jalkauttamiseen liittyvä ASKEL-standardi on otettu käyttöön. Standardi myönnetään asiakaslähtöisen toiminnan laatupalkinnon kriteerit täyttävälle yksikölle. Ikääntyneiden palveluista Sipolakodille on ensimmäisenä yksikkönä myönnetty Askel-standardi. Em. hankkeen tavoitteiden mukainen asiakaslähtöisen toiminnan ja palveluiden kehittäminen sekä toimintamallien juurruttaminen arkeen on jatkunut. Verkosto-osaamisen toimintamallin kuten dialoginen toimintamallin jalkauttamista jatketaan tulevaan sosiaali- ja terveyspalveluiden kuntayhtymään kuin maakuntaan.

Lapsiperheiden sosiaalipalveluissa palvelutarve on kasvanut erityisesti lapsiperheiden kotipalvelussa ja huostaanotoissa. Lastensuojelussa on asiakkaita n. 40 työntekijää kohden (nousua huhtikuusta 2018 17,5%). Kokonaisuutena huostaan otettujen lasten määrä on lähes sama kuin vastaavana ajankohtana 2017. Lapsiperheiden sosiaalipalvelut on mukana sote-kuntayhtymän valmistelussa ja maakunnallisessa LAPE-hankeessa. Kasvun tuen palveluissa perhekeskustoimintamallin käyttöönotto etenee sovitusti. Nuorisosiiankeskuksen suunnittelu etenee suunnitelman mukaisesti. Työpajatoiminnassa kehitetään edelleen koulutusyhteistyötä perusopetuksen, lisäopetuksen ja ammattiopiston kanssa. Oppilas- ja opiskeluhuollon toimintamalleja kehitetään edelleen vastaamaan oppilaiden ja opiskelijoiden tuen tarpeeseen erityisesti nivelvaiheissa ja tuen tarpeen muuttuessa painopisteenä yhteisöllisen opiskeluhuollon kehittäminen. Verkosto-osaamisen kehittämisohjelman toimenpiteet kohdistuvat johtamisen, rakenteiden sekä asiakastyön tasolle. Kehittämisohjelma kestää vuoden 2018 loppuun saakka. Kouvolan varhaiskasvatussuunnitelman pedagogiikan toteutumista arjessa tuetaan jaetun johtajuuden toimintamallin ja varhaiskasvattajien ammatillisen kehittämisen kautta. Hoi-toaikaperusteiset asiakasmaksut on otettu käyttöön 1.8.2018 alkaen päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa. Jaalan Vuokolan peruskorjattu päiväkotitoimitus on otettu käyttöön elokuun alussa ja Lehtomäen päiväkotitoimitus otetaan käyttöön loka-marras-kuun vaihteessa. Vuoden 2018 aikana on perusopetuksessa valmisteltu kehittämisohjelmaa valtuuston päätettäväksi. Ohjausryhmä on käsitellyt loppuraportin luonnosta kokouksessa 15.6., jonka jälkeen kehittämisohjelmaa esiteltiin valtuustoseminaarissa 20.8. ja valtuustoryhmiltä pyydettiin palautteita raportista jatkotyössä huomioitavaksi. KSAO:n talous on kehittynyt positiiviseen suuntaan hyväksytyin säästösuunnitelman pohjalta. Talouden osalta suunnittelukaudella KSAO: n tulee panostaa edelleen oppimisympäristöjen ja työelämätarpeiden kehittämistyöhön. Lukiokoulutuksessa on vahvistettu koulukohtaisen raamibudjetin seuranta ja noudattamista.

Kouvolan kaupunginhallitus on päättänyt kokouksessaan 4.12.2017 § 339 hyväksyä erikoissairaanhoidon ja em. liittyen vuodeosastotoiminnan siirron Kymenlaakson sairaanhoito- ja sosiaalipalvelujen kuntayhtymä Carealle 1.1.2018 alkaen. Em. muutokseen liittyen on toteutunut palautepalaveri Carean ja Kouvolan kaupungin edustajien kesken 29.5.2018. Palaverissa käsiteltiin erikoisalakohtaisten poliklinikoiden- ja vuodeosastotoiminnan sekä päivystyksen ja ensihoidon toteutuminen. Seuraava palautepalaveri on sovittu 20.9.2018. Pohjois-Kymen sairaalan osastoista kaksi on ollut suljettuna toukokuusta 2018 lukien, koska lääkäreiden rekrytointi ei toteutunut suunnitellusti ja haluttiin turvata potilasturvallisuus hoidossa. Osastosulkujen aikana kouvolaalaisia potilaita on ohjautunut erikoissairaanhoidon jakson päättyessä jatkokohdintaan Karhulan ja Haminan sairaaloihin sekä Hoikuun. Kouvolalaisten jatkohoidon hoitajaksojen kustannus 30.8.2018 mennessä on ollut noin 233 340 euroa em. yksiköissä. Asiakaspalveluiden oston toteutuma Carean kuntayhtymältä 31.8.2018 on ollut 80,6 milj. euroa. Erikoissairaanhoidon palveluiden oston kustannusmuutos heinäkuun 2018 lopussa on ollut + 2,9 % (2,0 milj. euroa). Kokonaisuutena terveyspalveluiden toimintakate on 3,8 milj. euroa edellisvuotta korkeampi, joka on koostunut palveluiden ostosta. Erikoissairaanhoidon siirtoon liittyen TA 2018 varauksessa huomioitiin toiminnanmuutokset liittyen Pohjois-Kymen sairaalan statuksen muuttumiseen 1.1.2018 voimaan tuleen terveydenhuoltolain muutoksen myötä. Toimintojen keskittämisen myötä arvioitu kustannusten kasvun taittuminen ei ole toteutunut suunnitellusti. Ikääntyneiden palveluiden kotiutustien ja kotiutusyksiköiden lääkäriresurssia on lisätty sairaalan osastosulkujen ja vuodeosastopaikkojen vähenemisen johdosta. Pohjois-Kymen sairaalan osastoista toinen on suunnitelmassa avata 17.9.2018 ja vastaavasti toinen osasto 11/2018. Syyskuussa aukeavan osaston lääkäriresurssin turvaamiseksi kaupungin perusterveydenhuollosta siirtyy yksi lääkäri työskentelemään sairaalan osastolla. Kaupungin oman perusterveydenhuollon puuttuva lääkäriresurssi joudutaan korvaamaan ostopalveluilla. Kouvolan erikoissairaanhoidon läheteistä 99% kohdentuu Careaan ja noin 1% läheteistä ohjautuu muihin sairaanhoitopiireihin (taustalla asiakkaan valinnanvapaus tai akuutti terveydenhuollon palvelun tarve).

Ratamokeskus-hanke etenee Carea-Sairaalat Oy:n hallinnoimana suunnitelman mukaisesti. Ratamokeskuksen rakennuslupahakemus on toimitettu rakennusvalvontaan (päätös 10/2018). Maanrakennustyöt käynnistyvät loppuvuodesta 2018.

Terveyden edistämisen palveluissa on kerätty SurveyPal-menetelmällä asiakaspalautetta ryhmätoiminnasta ja yksilöasiakkaista. Palaute huomioidaan toiminnan kehittämisessä. Asiakastyytyväisyys on hieman lisääntynyt ja annettu palvelulupaus toteutuu. Asukkaita on osallistettu palvelujen suunnitteluun mm. ”Kokeillaan Kouvolassa”-prosessin asukastyöpajoissa. Uusia sähköisiä palveluita on otettu käyttöön (Movendos-elämäntaparyhmä, Sportyplanner-sovellus, Filhan-elämäntapavalmennusryhmä). Terveyden edistämisen palveluihin liittyvän hyvinvointipisteen toiminnan jatkumisesta on neuvoteltu yhteistyössä sote- kuntayhtymän edustajien kanssa. yhteinen tahtotila on, että em. kaltainen toiminta jatkuu Kouvolassa edelleen.

Kaikkiin kirjastoihin on hankittu tablet-palautelaite asiakaspalautteen keräämistä varten. Lisäksi asiakkaat voivat antaa palautetta verkon kautta 24/7. Saatua palautetta seurataan säännöllisesti työpaikkakokouksissa. Pääkirjastossa asiakkaat voivat seurata asiakaspalautetta ja siihen annettuja vastauksia info-TV:n välityksellä kirjastosalissa. Kirjastojen saama palaute on ollut pääsääntöisesti positiivista.

Työmarkkinatuen kuntaosuuden käyttö ajalla 1-8/2018 on keskimääräistä toteutumaa korkeampi (+6,3%) huomioiden TA 2018 määrärahavaraus (6,7 milj. euroa). 2017 vastaavaan ajankohtaan verrattuna työmarkkinatuen kuntaosuuden toteutuma on kuitenkin 0,8 milj. euroa pienempi. Aikuisväestön lautakunta on päättänyt kokouksessaan 21.3.2018 § 32 kaupungin toimialoja koskevasta palkkatuella työllistämisen ja kuntouttavan työtoiminnan perusteella palkattavien henkilöiden lisäämisestä palveluissa. Tavoitteen saavuttamiseksi on laadittu toimialoille tiedote ”Kaupunki kantaa vastuun työllistamisestä” sekä määritelty työllistämisen tavoitteet toimialoittain (lkm) ja seurantaindikaattorit toteutumista. Lisäksi aikuisväestön lautakunta on päättänyt käynnistää hankintamenettelyn liittyen pitkäaikaistyöttömien kokonaistilanteen arviointiin (ml. terveydentilan arviointi). Tavoitteena on ohjata pitkään työttömänä olleita henkilöitä vaihtoehtoisten tukien piiriin (ml. eläkeratkaisut), mikäli työllistymisen edellytykset eivät täyty. Terveydentilaan arviointiin liittyvän hankinnan toteuttaminen on kesken, koska haasteena on ollut löytää toimija. Toimialoittain niin palkkatuetun (-94 hlöä) kuin kuntouttavan työtoiminnan (-173 hlöä) ollaan asetetusta tavoitteesta jäljessä. Haasteena on ollut kuntouttavaan työtoimintaan ohjautuneiden asiakkaiden (yli 1000 päivää työttömänä olleet) määrän kasvu, joiden sijoittaminen suoraan kaupungin yksiköihin ei ole mahdollista. Toisaalta osalla toimialojen palveluista on aiempaa kokeumusta ao. asiakasryhmästä ja kuntouttavan työtoiminnan asiakkaiden sijoittaminen on jatkunut entiseen tapaan. Elokuun 2018 lopussa on ollut työmarkkinatuen kuntaosuuden piirissä yhteensä 1659 asiakasta (2017 yhteensä 1602), joista yli 300 päivää työttömänä olleita 952 hlöä ja yli 1000 päivää työttömänä 707 hlöä.

Ikääntyneiden palveluissa on tehty tiivistä yhteistyötä Carean ja terveyspalvelujen toimijoiden kanssa liittyen kotiutuksen toimintamalliin sekä hoito- ja palveluketjujen sujuvuuteen johtuen toimintaympäristön muutoksista. Toimintaympäristön muutokset ovat tuoneet haasteita hoito- ja palveluketjujen toimivuuteen. Em. toiminnan sujuvuuden turvaamiseksi on tehty tiivistä yhteistyötä Carean ja terveyspalvelujen toimijoiden kanssa toimintamalleja ja -käytäntöjä kehittämällä ja vahvistamalla. Ikääntyneiden palvelut on ostanut kahdeksan hoiva-asumisen lisäpaikkaa (24/7) puitesopimus-kumppaneilta korvaamaan osastopaikkojen muutosta 1.1.2018 lukien aiemmin sovittujen 10 lisäpaikan lisäksi. Lisäpaikkojen kustannusvaikuttavuus on vuositasolla noin 0,4 milj. euroa ja kustannus kohdentuu asiakaspalveluiden ostoihin. Kotiutusten turvaamiseksi on kotihoidossa otettu käyttöön yhden numeron malli (toiminnassa 24/7). Kotihoidon palveluiden piiriin on päässyt jonottamatta. Kotiutuksia on toteutunut myös iltaisin ja viikonloppuisin. Hoiva-asumisen ka. odotusaika on ollut elokuun 2018 lopussa 29 päivää (TP 2017 36 päivää).

Kouvolan kaupunginvaltuusto on kokouksessaan 23.4.2018 § 33 hyväksynyt Kymenlaakson sairaanhoito- ja sosiaalipalvelujen kuntayhtymän muutetun perussopimuksen. Vapaaehtoinen sosiaali- ja terveyspalvelujen kuntayhtymä tulee käynnistymään 1.1.2019. Hyvinvointipalveluiden sosiaali- ja terveyspalveluiden henkilöstöä on osallistunut KymSote-kuntayhtymän valmistelutyöhön tiiviisti. Valmistelutyö toteutetaan oman työn ohella mikä osaltaan vaikuttaa henkilöstöresurssisiin. Effica LifeCare- potilastietojärjestelmä otetaan käyttöön 1.1.2019, mutta em. järjestelmän käyttöönotto vaatii paljon valmistelua ja testausta. Toimialan tietopalveluiden henkilöstöstä osa osallistuu em. työhön ja loppuvuoden aikana sosiaalihuollon asiakkuuksien siirtoon joudutaan palkkaamaan lisäresurssia (noin 5 hlöä 1-3 kuukauden ajalle).

Samanaikaisesti valmistellaan Uusi Kouvola-projektiin liittyen organisaatiomuutosta sekä vuoden 2019 talousarviota, joka puolestaan sitoo ylemmän tason esimiesten resurssia valmisteluun.

Hyvinvointipalveluiden henkilöstön sairauspoissaoloissa on ollut pientä laskua. Elokuussa 2018 henkilöstön sairauspoissaolot (htv) ovat olleet 12,4 kalpv, kun ne edellisen vuoden vastaavana ajankohtana oli 12,8 kalpv.

Toimialan palveluketjujen osavuositarkastuksissa 1-8/2018 on avattu palveluketjuittain tarkemmin toiminnan toteutumisen suhteessa talousarvioon sekä toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen.

Koko toimialan tasolla toimintatulojen toteuma ajalta tammi-elokuu on 30,5 milj. euroa, toteuma- % 63,1. Toimintatulot muodostuvat maksutuloista (14,1 milj. eur, toteuma- % 64,1), myyntituotoista (9,2 milj. eur, toteuma- % 71,4), tuet ja avustukset (3,7 milj. eur, toteuma- % 46,4) sekä muista toimintatulosta (3,5 milj. eur, toteuma- % 64,1). Vertailtaessa toimintatuloja edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan ovat ne alentuneet 8,1 %. Tätä selittää suurelta osin erikoissairaanhoidon siirtyminen Kymenlaakson sairaanhoito- ja sosiaalipalveluiden kuntayhtymän toiminnaksi. Koko vuoden osalta toimintatulojen arvioidaan toteutuvan 1,1 milj. euroa (+ 2,3 %) suunniteltua suurempina.

Koko toimialan tasolla toimintamenojen toteuma ajalta tammi-elokuu on 353,8 milj. euroa, toteuma- % 68,0. Suurimmat menoerät ovat palveluiden ostot 156,5 milj. eur (toteuma- % 70,0) ja henkilöstömenot 129,9 milj. eur (toteuma- % 66,8). Muiden toimintakulujen toteuma on 33,8 milj. eur (toteuma- % 66,0), avustusten 26,2 milj. euroa (toteuma- % 66,1) sekä aineet, tarvikkeet ja tavarat 7,3 milj. euroa (toteuma- % 63,7). Koko toimialan tasolla asiakaspalveluiden ostot kuntayhtymiltä toteuma ajalta tammi-elokuu on 87,5 milj. euroa (toteuma- % 75,6), josta ostettujen terveyspalveluiden osuus 80,6 milj. eur. Vertailtaessa toimintamenoja edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan henkilöstömenot ovat alentuneet 9,7 %, aineet, tarvikkeet ja tavarat 25,5 % ja muut toimintamenot 6,3 %. Edellä mainittujen menojen pienentyminen selittyy suurelta osin erikoissairaanhoidon siirtymisellä vuoden 2018 alusta alkaen. Palvelujen ostot ovat samasta syystä puolestaan kasvaneet 17,9 %. Koko vuoden osalta toimintamenojen arvioidaan toteutuvan 12,2 milj. euroa (+ 2,4 %) suunniteltua suurempina. Henkilöstömenojen arvioidaan toteutuvan tammi-elokuun tilanteen perusteella noin 0,7 milj. euroa (0,4 %) suunniteltua pienempinä. Palveluiden ostojen arvioidaan toteutuvan tammi-elokuun perusteella noin 13,4 milj. euroa (+ 6,1 %) suunniteltua suurempina. Ylitys johtuneen suurelta osin aikuisväestön palveluketjusta, jossa palvelujen ostojen kuntayhtymiltä arvioidaan ylittävän noin 15,0 milj. eur (+ 9,7 %).

Toimialan tasolla toimintakatteen toteuma ajalta tammi-elokuu on -323,3 milj. euroa, toteuma- % 68,5. Tammi-elokuun tilanteen toteuman perusteella koko vuoden osalta toimintakatteen arvioidaan ylittävän noin 11,1 milj. eurolla (+ 2,4 %).

Toimenpiteet toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisen turvaamiseksi

Niin toimialan kuin palveluketjujen talouden seuranta tulee toteuttaa ajantasaisena sekä sopia tarvittaessa toiminnan muutoksista, joilla voidaan vaikuttaa kustannuskehitykseen. Toimialan tasolla tullaan laatimaan vuoden 2018 osalta talouden tasapainottamissuunnitelma 30.9.2018 mennessä.

Henkilöstön työhyvinvointia ja sairauspoissaolojen toteutumaa seurataan kuukausi- ja osavuositarkastuksissa niin toimialan kuin palveluketjujen tasolla.

Riskien arviointi

Hyvinvointipalveluiden tasolla yksi keskeinen riski liittyy henkilöstöön ja henkilöstön muutosjohtamiseen kesellä suurta muutosta. Samanaikaisesti valmistellaan vuoden alussa käynnistyvää sosiaali- ja terveyspalvelujen kuntayhtymää sekä Uusi Kouvola-projektin mukaisesti organisaatiomuutosta peruskunnan tasolla. Toimialan toiminnasta ja henkilöstöstä tulee siirtymään vuoden 2019 alusta käynnistyvään sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymään merkittävä osa. Tiukalla aikataululla etenevä sote-kuntayhtymän valmistelu sitoo merkittävästi hallinnon resurssia ja valmistelussa tiiviisti mukana olevat henkilöt vastaavat samaan aikaan omasta vastuualueestaan. Riskinä on kiinteästi valmisteluun osallistuvien henkilöiden työssä jaksaminen. Kokonaisuutena haasteena on ajantasaisen ja kaikki ammattiryhmät tavoittavan tiedottamisen toteuttaminen sekä esimiesten ja henkilöstön tukeminen muutoksessa. Muutokseen liittyen niin esimiehet kuin henkilöstö kokevat epävarmuutta tulevaisuudesta ja odotettavissa olevista muutoksista.

Keskeisenä toiminnallisena riskinä on tunnistettu terveydenhuollossa palvelujen turvaamiseen ja jatkuvuuteen liittyvät riskit sekä em. toiminnan kyky vastata asiakastarpeeseen joustavasti ja saavutettavilla palveluilla. Erikoissairaanhoidon oston kustannuskehitys loppuvuoden osalta merkittävä taloudellinen riski. Tärkeää on yhdessä kuntayhtymän kanssa sopia ajantasaisesta tiedottamisesta mahdollisten toiminnallisten uhkien osalta (esim. osastojen toiminnan heikentyminen, ammattitaitoisen henkilöstön saatavuuden aiheuttamat toiminnan turvaamisen haasteet) sekä turvata Pohjois-Kymen sairaalan toiminnan jatkuvuus. Ostopalveluiden, erityisesti kuntayhtymältä ostettavien palveluiden kustannus on ollut arvioitua korkeampi. Kokonaisuutena terveyspalveluiden kustannukset ovat noin 3,8 milj. euroa edellisvuotta

korkeammat. Kustannusten ja toiminnan seurannan tulee olla ajantasaista ja merkittäviin kustannusten poikkeamat tulee analysoida ja tarvittavista muutoksista.

Toimialan tasolla riskinä on osassa palveluita rakennus- ja irtaimistoinvestointien jälkeenyttäminen. Tulevien vuosien investointien ja palveluverkkojen osalta tullaan tarvitsemaan talousarvion suunnitteluvuosille aikataulutettua strategista etenemissuunnitelmaa ja päätöksiä investointien toteuttamisen ja mahdollisten palveluverkkomuutosten osalta.

Valtuuston hyväksymien toiminnallisten tavoitteet toteutumisen

Strategiapäämäärä	Asiakaslähtöinen toiminta	Strategiatavoite	Asiakkaan kuuleminen				
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio					
Monialaisen osaamisen hyödyntäminen ja verkostotyön vahvistaminen tukemaan asiakaslähtöistä toimintaa ja Askel-hankkeen tavoitteiden jalkauttamista toimintaan.		Askel-standardin kriteerit ovat valmistuneet sovitusti. Pääosassa palveluita jatkuvan ja säännöllisen asiakaspalautteen kokoaminen toteutuu. Osassa palveluita on otettu käyttöön uusia sähköisiä palautteen kokoamisen toimintamalleja sekä surveypal- menetelmän käyttö on vahvistunut. terveyden edistämässä on kerätty asiakaspalautetta säännöllisesti ryhmätoiminnasta ja yksilöasiakkaita. palaute huomioidaan palveluiden kehittämisessä ja muutoksista tiedotetaan edelleen. Lasten ja nuorten palveluissa verkosto-osaamisen kehittämisohjelmaa on toteutettu laajasti moduulityöpajoissa sekä iltakouluissa. Kirjastoissa on otettu käyttöön asiakaslupausta mittava palautejärjestelmä.					
Mittari							
Asiakastyytyväisyys		Nykyarvo	3,70	Tavoitearvo	4,00	Toteumaarvo	4,4
Mittari							
Hoito- ja palvelutakuiden toteutuminen		Nykyarvo	100,00	Tavoitearvo	100,00	Toteumaarvo	99,7
Strategiapäämäärä	Elinvoimainen kaupunki	Strategiatavoite	Yrittäjyyden edistäminen päätöksenteossa, johtamisessa ja elinkeinotoimen organisoinnissa				
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio					
Monituottajamallin hyödyntäminen palvelujen järjestämisessä sekä kiinteä yhteistyö järjestöjen ja yhdistysten kanssa palvelujen tuottamisessa.		Yhteistyö järjestöjen ja yhdistysten kanssa toteutuu suunnitellusti palveluketjuissa ja palveluissa. Kumppanuudet eri toimijoiden kanssa tukevat palveluiden tuottamista ja monituottajamallin toteuttamista. Ikäntyneiden palveluissa järjestöyhteistyö keskittyy lähinnä varhaisiin palveluihin. Lasten ja nuorten palveluissa toteutetaan monialaista järjestöyhteistyötä eri toimijoiden kanssa. Porukkatalo tarjoaa moninaisen yhteistyön foorumin järjestöjen ja yhdistysten kanssa samoin olohuonetoiminta yhteisöpalveluissa. Hyvinvointipisteellä on toteutunut 20 järjestövierailua. Liikuntaseuraparlamentin käyttöön ottoa on valmisteltu syksyille 2018.					
Mittari							
Strategiset kumppanuudet järjestöjen kanssa (kpl)		Nykyarvo	12,00	Tavoitearvo	15,00	Toteumaarvo	5,00
Mittari							
Toteutuneet tilaisuudet (kpl)		Nykyarvo	14,00	Tavoitearvo	23,00	Toteumaarvo	20,0

Mittari						
Järjestöille myönnetyt toiminta-avustukset (kpl)	Nyky-arvo	28,00	Tavoite-arvo	31,00	Toteuma-arvo	27,00
Mittari						
Palvelusetelien määrä tuotetuista palveluista (%)	Nyky-arvo		Tavoite-arvo		Toteuma-arvo	44,25
Strategiapäämäärä	Laadukas ympäristö	Strategiatavoite	Energiatehokas ja uusiutuviin energialähteisiin tukeutuva kaupunki			
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio				
Energiatehokkaan toiminnan vahvistaminen, toimialan ominaisenergian kulutus laskee -1%/ vuosi.		Energiatehokkuutta tukevien toimintamallien ja ekotukihenkilötoiminnan toimintamallin vahvistamista on jatkettu. Lasten ja nuorten palveluissa on nimetty ekotukihenkilöt ja koulukohtaiset koulutukset ovat toteutuneet. Ympäristöteema on huomioitu varhaiskasvatussuunnitelmissa. Työyhteisöissä hyödynnetään uudenlaisia osallistumisen muotoja koulutuksiin ja kokouksiin (skype-kokoukset, verkkokoulutukset). Henkilöstön sitoutumista toimintamalleihin tulee edelleen vahvistaa. Energiatehokkaan toiminnan seurantaindikaattorien arvot raportoidaan vuositasolla.				
Mittari						
Ominaisenergiankulutus lämpö (kWh/m3)	Nyky-arvo		Tavoite-arvo	44,85	Toteuma-arvo	
Mittari						
Ominaisenergiankulutus sähkö (Kwh/m3)	Nyky-arvo		Tavoite-arvo	19,40	Toteuma-arvo	
Mittari						
Ominaisenergiankulutus vesi (l/m3)	Nyky-arvo		Tavoite-arvo	139,20	Toteuma-arvo	
Strategiapäämäärä	Tasapainoinen talous	Strategiatavoite	Optimaalinen palvelutarjonta ja -verkko			
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio				
Ennaltaehkäisy ja varhainen tuki sisältyvät asiakasprosesseihin.		LAPE-hankkeen kehittämistyössä on vahvistettu varhaisen tuen toimivuutta palveluissa ja perhekeskustoiminnan kehittämisessä. Lapsiperheiden sosiaalipalveluissa on otettu käyttöön uudenlaisia perhe- ja enakoivan työn menetelmiä. Kehittyvinä toimintoina mm. perhetyön eri ryhmät, systeemisen lastensuojelunmallin pilotointi, kuntouttava perhetoiminnan käynnistyminen, masennuksen hoitomalli sekä mallinnettu koulujen kriisityö. Hyvinvointipisteen toiminnassa korostuu kuntalaisten neuvonta ja ohjaus sekä se tarjoaa matalan kynnyksen asiointipaikan perhekeskus- ja hyvinvointi-asetoiminnan rinnalla. tapaturmien torjuntaan liittyvää järjestö- ja yhdistysyhteistyötä on vahvistettu.				

Mittari						
Omahoitoa tukevat toimintamallit (kpl)	Nyky- arvo	2,00	Tavoite- arvo	5,00	Toteuma- arvo	5,00
Talousarviotavoite	Tilannekuvaus ja riskiarvio					
Peruspalvelujen vahvistamisen, toimivan asiakkuuden arvioinnin sekä vahvan ammattillisen asiakasohjauksen toteutumisella vähennetään kalliiden erikoispalvelujen käyttöä ja toimialan toimintakatteen muutos vuositasolla on maltillinen.	Lasten ja nuorten palveluissa painopisteen siirtyminen lastensuojelusta lapsiperheiden sosiaalityöhön ja varhaisempiin palveluihin. Yhteisölliseen oppilashuoltoon on panostettu ja kehittämistä jatketaan, jotta ennaltaehkäisy nousisi ensisijaiseksi toimintamalliksi. Toimintaympäristön nopeat muutokset tuovat haasteita hoito- ja palveluketjujen sujumiseen, asiakasohjauksen ja sovittujen toimintamallien toteutumiseen. Asiakasohjausta ja asiakkaiden arviointiosaamista on vahvistettu, mutta em. vaatii edelleen vahvistamista. Riskinä on, että peruspalveluita ei saada riittävästi vahvistettua uusien toimintamallien käyttöönotolla tai osaavan henkilöstön rekrytointi ei toteudu suunnitelman mukaisesti.					
Mittari						
Toimintakatteen muutosprosentti	Nyky- arvo	1,10	Tavoite- arvo	1,80	Toteuma- arvo	2,60
Mittari						
Peruspalvelujen osuus palvelutuotannosta(%).	Nyky- arvo	50,70	Tavoite- arvo	52,60	Toteuma- arvo	81,13
Talousarviotavoite	Tilannekuvaus ja riskiarvio					
Toimintojen ja palvelujen uudistamisessa ja toteuttamisessa mahdollistetaan kuntalaisten aktivoituminen oman ja läheisten hyvinvoinnin edistämiseen sekä tuetaan omatoimisuutta ja itsenäistä selviytymistä.	Ravitsemus- ja liikuntaneuvonnassa on otettu käyttöön digi- ja sähköisiä palveluita (esim. Movendos, Sportyplanner). Lape-hankkeessa kokemusasiantuntijat osallistuvat sekä varhaisen tuen että erityispalvelujen kehittämiseen. Lasten parlamenttitoiminnan malli on hyväksytty lannulassa. Lapsivaikutusten arviointiin on järjestetty koulutusta. Neuvonan ja ohjauksen tavoitettavuus lapsiperheiden sosiaalipalveluissa on varmistettu. Ikääntyneiden palveluissa IkäOpastin hankkeessa kehitetään sähköisen asioinnin toimintamalleja maakunnallisesti. Sähköisen asioinnin toimintamallin ja oma vastuun vahvistamisessa on tärkeää hyödyntää ja kehittää olemassa olevia toimintamalleja ja eri palveluissa olevaa osaamista. Haasteena resurssien riittävyys toimintamallien uudistamiseen. Keskeistä on luoda myönteinen asenne digitalisaation mahdollisuuksiin palveluiden toteuttamisessa ja tiedottamisen ajantasaisuus asiakkaille uusista toimintamalleista.					
Mittari						
Sähköisen asioinnin toimintamallit (kpl)	Nyky- arvo	5,00	Tavoite- arvo	7,00	Toteuma- arvo	7,00

Strategiapäämäärä	Tasapainoinen talous	Strategiatavoite	Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö			
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio				
Uuden Kouvolan ja maakuntaudistuksen edetessä tuetaan esimiesten ja henkilöstön valmiutta muutosjohtamiseen ja muutokseen.		Ikääntyneiden palveluissa käynnistynyt laaja henkilöstön muutos- ja koulutusvalmennus "Meidän mahollisuus", johon osallistuu henkilöstöä ja esimiehiä kotihoitoa tukevista palveluista, kotihoidosta ja hoiva-asumisesta. Yhteensä n. 450 henkilöä. Saman aikaisesti valmistella sote-kuntayhtymää ja Uusi Kouvola-projektia. Tärkeää on, että virallisen tiedottamisen rinnalla valmisteluissa mukana olevat henkilöt jakavat tietoa omissa työpisteissään ja eri foorumeissa. Merkittävänä riskinä on, että valmistelua tehdään oman työn ohella, jolloin suuri työmäärä lisää riskiä uupumiseen tiukan aikataulun ja työmäärän johdosta. Riskinä ja haasteena on myös uudistusten samanaikainen eteneminen, ajantasaisen tiedottamisen toteuttaminen ja ylipäättään valmistelujen kireä aikataulu. Em. lisää esimiesten ja henkilöstön epävarmuutta tulevan muutoksen suunnasta ja heidän roolistaan muutoksessa.				
Mittari						
Sairauspoissaolot (kpv/htv)	Nykyarvo	19,80	Tavoitearvo	10,50	Toteumaarvo	12,4
Mittari						
Henkilöstötyytyväisyys	Nykyarvo		Tavoitearvo	3,80	Toteumaarvo	3,95

	TA 2018	Ta- muutos	Muutettu TA 2018	Toteutuma 1-8/2018	Poik- keama	Tot% Toteutuma 1-8/2017	Toteutuma 1-8/2017	TP 2017	Ennuste TP 2018
Hyvinvointipalvelut 1000 e									
Toimintatulot	48 347	0	48 347	30 509	17 838	63,1	33 176	54 604	49 441
Myyntitulot	12 906	0	12 906	9 212	3 695	71,4	8 573	15 056	14 044
Maksutulot	22 017	0	22 017	14 109	7 908	64,1	17 996	27 060	21 578
Tuet ja avustukset	8 005	0	8 005	3 714	4 291	46,4	3 508	7 389	8 234
Muut toimintatulot	5 419	0	5 419	3 475	1 945	64,1	3 099	5 100	5 585
Toimintamenot	-519 119	-1 348	-520 467	-353 770	-166 697	68	-348 175	-527 318	-532 704
Henkilöstömenot	-193 868	-712	-194 580	-129 953	-64 628	66,8	-143 919	-212 562	-195 251
Palkat ja palkkiot	-153 384	-590	-153 974	-102 211	-51 763	66,4	-112 708	-166 474	-154 184
Henkilösivumenot	-40 484	-122	-40 606	-27 742	-12 864	68,3	-31 211	-46 088	-41 067
Eläkemenot	-34 318	-99	-34 417	-23 689	-10 728	68,8	-25 701	-38 281	-34 927
Muut henkilösivumenot	-6 166	-23	-6 189	-4 053	-2 136	65,5	-5 510	-7 806	-6 140
Palvelujen ostot	-223 175	-435	-223 609	-156 527	-67 082	70	-132 781	-206 129	-237 059
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-11 276	-160	-11 435	-7 284	-4 152	63,7	-9 778	-15 397	-11 272
Avustukset	-39 604	0	-39 604	-26 191	-13 413	66,1	-25 623	-39 055	-38 265
Muut toimintamenot	-51 196	-42	-51 238	-33 816	-17 423	66	-36 074	-54 175	-50 857
Toimintakate	-470 771	-1 348	-472 120	-323 261	-148 859	68,5	-314 999	-472 714	-483 263
Poistot ja arvonalentumiset	-1 047	0	-1 047	-404	-643	38,6	-1 016	-1 328	

Henkilöresurssit+

Henkilömäärä	TP 2017	TA 2018	Tot. 1-8/2018
Henkilötyövuosina	4 367,85	3 994,60	4 033,22

Palveluketju

Vastuuhenkilö
Sitovuustaso

Yhteiset hallintopalvelut

Hyvinvointipalvelujen johtaja Arja Kumpu
Lasten ja nuorten lautakunta

Toiminnan toteutuminen suhteessa talousarvioon

Hyvinvointipalvelujen yhteiset hallintopalvelut sisältävät toimialan johdon (kp 2000), yhteiset hallinto (kp 2100) -, talous (kp 2300) - ja tietopalvelut (kp 2410). Toimialan yhteisiin hallintopalveluihin on aiemmin sisältynyt Ratamokeskuksen (kp 2510) suunniteluun liittyvää budjetointia, mutta Ratamokeskus on siirtynyt kaupunginhallituksen (kh 25.9.2017 § 264) päätöksellä Carea Sairaalat oy:n hallinnoimaksi hankkeeksi.

Toimialan yhteisten hallintopalveluiden toiminta on toteutunut talousarviosuunnittelun mukaisesti ja toiminnassa ei ole tapahtunut olennaisia muutoksia.

Toimenpiteet toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisen turvaamiseksi

Yhteisten hallintopalveluiden toteutumaa seurataan kuukausi- ja osavuosisikatsausten yhteydessä sekä tarvittaessa sovi-
taan toiminnallisista muutoksista.

Riskien arviointi

Maakunta- ja sote-uudistuksen valmistelu ja siihen liittyvät tietopyynnöt ja valmisteluvastuut työllistävät toimialan hallintopalveluita. Kymenlaakson sosiaali- ja terveystalouden kuntayhtymä käynnistyy 1.1.2019 lukien. Hyvinvointipalvelu/ yhteisten hallintopalveluiden osalta on arvioitu kuntayhtymään siirtyvän henkilöstön osuus sekä tehty hallintopalveluiden vastuualueeseen liittyvää siirron valmistelua (ml. sopimusten siirto), mutta haasteena on valmistelun tiukka aikataulutus.

Hypä yhteiset hallintopalvelut 1000 e	TA 2018	Ta- muutos	Muutettu TA 2018	Toteutuma 1-8/2018	Poik- keama	Tot%	Toteutuma 1-8/2017	TP 2017	Ennuste TP 2018
Toimintatulot	7 681	0	7 681	4 453	3 228	58	3 700	6 209	7 681
Toimintamenot	-7 675	0	-7 675	-4 464	-3 211	58,2	-4 050	-6 208	-7 681
Toimintakate	7	0	7	-11	18	-174	-350	0	0

Henkilöresurssit

Henkilömäärä	TP 2017	TA 2018	Tot. 1-8/2018
Henkilötyövuosina	60,09	60,90	59,02

PalveluketjuVastuuhenkilö
Sitovuustaso**Lasten ja nuorten palvelut**Lasten ja nuorten palvelujen johtaja Ismo Korhonen
Lasten ja nuorten lautakunta, strateginen palvelutuotantosopimus**Toiminnan toteutuminen suhteessa talousarvioon**

Lasten ja nuorten palveluiden talous on toteutunut alle tasaisen toteuman toimintakatteen ollessa 64,6 % (-2 % alle tasaisen toteuman). Tulot ovat kertyneet 74,4 % ja menot 65,1 %. Palvelukohtaisesti ainoastaan lapsiperheiden sosiaalipalveluissa 71,4 % ja varhaiskasvatuksessa 67,1 % on toimintakate ylittänyt tasaisen toteuman.

Lapsiperheiden sosiaalipalveluissa palvelutakuu on toteutunut 98 %. Toimintaa on edelleen kehitetty voimakkaasti ja jalkautettu uusia toimintamalleja mm. konsultaatiot yksiköihin, kotikäynnit ensisynnyttäjien luona yhdessä neuvolan kanssa ja ryhmätyömuodot. Palvelutarve on kasvanut erityisesti lapsiperheiden kotipalvelussa ja huostaanotoissa. Lastensuojelussa on asiakkaita n. 40 työntekijää kohti (nousua huhtikuusta 17,5%). Lapsiperheiden sosiaalipalvelut ovat mukana sote-kuntayhtymän valmistelutyössä ja maakunnallisessa lape-hankkeessa.

Perhekeskustoimintamallin kehittäminen jatkuu ja nuorisoasiainkeskuksen suunnittelu etenee sovitusti. Työpajatoiminnassa kehitetään edelleen koulutusyhteistyötä perusopetuksen, lisäopetuksen ja ammattiopiston kanssa. Oppilas- ja opiskeluhuollon toimintamalleja kehitetään edelleen vastaamaan oppilaiden ja opiskelijoiden tuen tarpeeseen erityisesti nivelvaiheissa ja tuen tarpeen muuttuessa painopisteenä yhteisöllisen opiskeluhuollon kehittäminen. Verkosto-osaamisen kehittämisohjelman verkostopäiviin osallistuvat kaikki lasten ja nuorten kanssa työskentelevät sekä heidän esimiehensä. Kehittämisohjelman toimenpiteet kohdistuvat johtamisen, rakenteiden sekä asiakastyön tasoille. Kehittämisohjelma kestää vuoden 2018 loppuun saakka. Verkostorakenne ja toimintamalli sekä kaupunki- että aluetasolla on työstetty yhdessä ja sitä on tarkoitus kehittää edelleen. LAPE-kehittämistyöhön osallistutaan niin maakunnan kuin valtakunnankin tasolla ja SOTE-valmistelutyössä ollaan mukana eri valmisteluryhmissä.

Kouvolan varhaiskasvatussuunnitelman pedagogiikan toteutumista arjessa tuetaan jaetun johtajuuden toimintamallin ja varhaiskasvattajien ammatillisen kehittämisen kautta. Hoitoaikaperusteiset asiakasmaksut on otettu käyttöön 1.8.2018 alkaen päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa. Päiväkotien toimintavarmuutta sijaisjärjestelyissä ja pedagogisen suunnittelun mahdollistamisessa on tuettu palkkaamalla lisää 12 vakinaista yksikkökohtaista varahenkilöä. Päiväkotien työskentely tilat ja välineet kartoitetaan syyskuun aikana. Jaalan Vuokkolan päiväkodin peruskorjaus ja laajennus valmistui uuden toimintavuoden alkuun elokuussa. Lehtomäen päiväkoti otetaan käyttöön loka-marraskuun vaihteessa. Keskusta-alueen radan alapuolen päiväkotiratkaisua valmistellaan yhdessä tilapalveluiden kanssa.

Vuoden 2018 aikana on perusopetuksessa suunniteltu kehittämisohjelmaa valtuuston päätettäväksi. Ohjausryhmä on käsitellyt loppuraportin luonnosta kokouksessa 15.6. jonka jälkeen sitä esiteltiin valtuustoseminaarissa 20.8. ja valtuustoryhmiltä pyydettiin palautteita raportista jatkotyössä huomioitavaksi. Lukuvuoden 2018-2019 opetustunnit on jaettu kouluille huhtikuussa. Opetustunteja on pystytty vähentää aikaisempi vuosia pienempiä määriä ja opettajien eläköitymistä on hyödynnetty mahdollisuuksien mukaan. Viime vuoteen poiketen jaoimme kalustemäärärahat (150 000e) suoraan koulujen määrärahoihin. Opetussuunnitelman muutoksen takia oppikirjoja on lisätty koulujen määrärahojen puitteissa, mutta myönnetty kirjallisuusraha ei ole riittänyt kaikkiin uusimisiin. Koulukohtaisia henkilöstötietoja on viety suurimpien koulujen osalta Vertikal-ohjelmaan kevään aikana, jota kautta rehtori sekä hallinto saa tarkempaa tietoa koulun budjetista ja siihen vaikuttavista henkilöstömuutoksista. Vertikal on (SPB-malli) suorite perusteinen budjetointimalli, joka on tarkoitus ottaa käyttöön seuraavana lukuvuoden suunnittelussa. Tietoa pystytään hyödyntämään seuraavan lukuvuoden opetustunteja jaettaessa.

2. asteen koulutuksen taloudelliset ja toiminnalliset tavoitteet on hyvin mahdollista saavuttaa. Huomattavaa on erityisesti KSAOn talouden kehittyminen positiiviseen suuntaan hyväksytyin säästösuunnitelman pohjalta. Talouden osalta suunnittelukaudella KSAO: n tulee panostaa edelleen oppimisympäristöjen ja työelämätarpeiden kehittämistyöhön. Lautakunta hyväksyi vuoden 2017 lopulla KSAO:n uuden strategian ja sen pohjalta valmistellun uuden organisaation. Uusi organisaatio astui voimaan 1.8.2018. Lukiokoulutuksen eo. strategiaa vastaava kehittämissuunnitelma hyväksyttiin tammikuussa. Suunnitelman toteuttaminen on käynnistynyt. Lukiokoulutuksessa on vahvistettu koulukohtaisen raami-budjetin seuranta ja noudattamista.

Toimenpiteet toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisen turvaamiseksi

Lasten ja nuorten palveluiden resurssin käyttöä seurataan suhteessa palvelutarpeen kehittymiseen ja toimintaan. Palveluissa ja yksiköissä seurataan talousarvion ja siitä johdetun käyttösuunnitelman toteutumista. Havaintojen perusteella käynnistetään tarvittavia toimenpiteitä talouden ja toiminnan toteuttamiseksi. Palveluiden perustellut käyttösuunnitelmasta poikkeavat resurssitarpeet arvioidaan ja niihin reagoidaan nyt syksyllä osavuosisikatsauksen analysoinnin kautta. Samassa yhteydessä arvioidaan kaupunginhallituksen säästövelvoitteen toteuttaminen loppuvuoden osalta.

Riskien arviointi

Lasten ja nuorten palveluketjun yksi keskeisin riski liittyy henkilöstöön ja muutosjohtamiseen. Kelpoisten sosiaalityöntekijöiden saatavuus, työ- ja virkaehtosopimuksen linjaukset varhaiskasvatuksen lastentarhanopettajien suunnittelu-työajan lisäämisestä sekä monissa palveluissa toteutettavat suuret muutokset edellyttävät henkilöstöltä ja henkilöstöjohtamiselta systemaattisuutta ja nopeaa reagoitua. Vuodelle 2019 tähtäävät muutokset kuormittavat henkilöstöä ja epätietoisuus tulevasta lisääntyy.

Palvelutarpeiden ennakoimattomat ja äkilliset muutokset saattavat aiheuttaa palveluissa ja erityisesti palveluyksiköissä tilanteita, joissa tehtävien toteuttaminen laadukkaasti vaikeutuu ja asiakkaan oikeus palveluun vaarantuu esim. varhaiskasvatuksen ryhmäkoot ja lastensuojelun palvelutakuu.

Pitempiaikaisena riskinä, joka on realisoitumassa osassa palveluita, on rakennus- ja irtaimistoinvestointien jälkeinen jälkeenyys sekä hitaus niiden toteuttamisessa. Strategiset linjaukset sekä johdonmukaiset ja kestävät päätökset palvelusta sekä niiden edellyttämistä palveluverkoista mahdollistavat kustannustehokkaat toteutukset sekä turvaa palveluiden laadun ja palvelukyvyyn asiakkaiden hyväksi.

Valtuuston hyväksymien toiminnallisten tavoitteet toteutuminen

Strategiapäämäärä	Asiakaslähtöinen toiminta	Strategiatavoite	Asiakkaan kuuleminen				
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio					
Monialaisen osaamisen hyödyntäminen ja verkostotyön vahvistaminen tukemaan asiakaslähtöistä toimintaa ja Askel-hankkeen tavoitteiden jalkauttaminen toimintaan.		Verkosto-osaamisen kehittämissuunnitelmaa toteutettu laajasti moduulityöpajoissa sekä iltakouluissa. Alue- ja kaupunkitason verkostot on muodostettu ja toiminta on aloitettu. Esimiehet ja johto on veloitettu osallistumaan tilaisuuksiin. Asiakastytyväisyyssmittaukset toteutetaan pääosin syksyn aikana, jolloin voidaan raportoida mittarin arvo koko palveluketjun osalta.					
Mittari							
Asiakastytyväisyys		Nykyarvo	4,00	Tavoitearvo	4,20	Toteumaarvo	4,42
Mittari							
Hoito- ja palvelutakuiden toteutuminen		Nykyarvo	100,00	Tavoitearvo	100,00	Toteumaarvo	99,00
Mittari							
Verkosto-osaamisen taso (1-5)		Nykyarvo	3,18	Tavoitearvo	3,50	Toteumaarvo	3,25
Mittari							
Alle 25 v. työttömien määrä (hlö)		Nykyarvo	962,00	Tavoitearvo	930,00	Toteumaarvo	698,00

Strategia-päämäärä	Elinvoimainen kaupunki	Strategia-tavoite	Yrittäjyyden edistäminen päätöksenteossa, johtamisessa ja elinkeinotoimen organisoimisessa			
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio				
Monituottajamallin hyödyntäminen palvelujen järjestämisessä sekä kiinteä yhteistyö järjestöjen ja yhdistysten kanssa palvelujen tuottamisessa		Yhteistyötä Me-säätiön kanssa valmisteltu tukea tarvitsevien nuorten perheiden auttamiseksi. MLL:n Kymen Piirin (kumppanuussopimus) ja Kymenlaakson Ensi- ja turvakotiyhdistyksen kanssa yhteistyö jatkuu monipuolisena Lape-hankkeen perhekeskuspalvelujen kehittämiskokonaisuuksissa (Pysäkki-toiminta). Marttojen kanssa alkamassa "Ihan jees arki"-hanke. Kouvolan Ohjaamotoiminta eri toimijoiden monialaisena verkostoyhteistyötä on vahvistunut. Muita järjestöyhteistyömuotoja toteutetaan eroauttamisessa ja maahanmuuttajatoiminnoissa. Kasvatuksen, opetuksen ja koulutuksen palveluissa järjestöjen sekä seurojen kanssa toteutetaan yhteistyötä liikkumisen edistämiseksi.				
Mittari						
Strategiset kumppanuudet järjestöjen kanssa (kpl)	Nyky-arvo	12,00	Tavoite-arvo	15,00	Toteuma-arvo	5,00
Mittari						
Toteutuneet tilaisuudet (kpl)	Nyky-arvo	17,00	Tavoite-arvo	40,00	Toteuma-arvo	
Mittari						
Järjestöille myönnetty toiminta-avustukset (kpl)	Nyky-arvo	28,00	Tavoite-arvo	31,00	Toteuma-arvo	27,00

Strategia-päämäärä	Laadukas ympäristö	Strategia-tavoite	Energiatehokas ja uusiutuviin energialähteisiin tukeutuva kaupunki			
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio				
Energiatehokkaan toiminnan vahvistaminen, toimialan ominaisenergian kulutus laskee -1%/vuosi. Ympäristökasvatus tavoittaa kaikki ikäluokat		Ekotukihenkilöitä on nimetty ja koulutukset on aloitettu sekä ympäristökasvattaja on pitänyt koulukohtaisia koulutuksia. Ympäristöpolun suunnittelu on aloitettu ja ympäristöteema on yhtenä painotuksena varhaiskasvatus- ja opetus-suunnitelmissa. Uusia Vihreä lippu-päiväkoteja on vireillä ja ympäristökasvatussuunnitelmat on kaikissa yksiköissä.				
Mittari						
Ympäristökasvatukseen osallistujat (%)	Nyky-arvo	90,00	Tavoite-arvo	100,00	Toteuma-arvo	100,00

Strategia-päämäärä	Tasapainoinen talous	Strategia-tavoite	Optimaalinen palvelutarjonta ja -verkko			
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio				
Ennaltaehkäisy ja varhainen tuki sisältyvät asiakasprosesseihin.		Lape-hankkeen eri ryhmät ja kokeilut osana perustyötä mm. perhetyön eri ryhmät, systeemisen lastensuojelunmallin pilotointi, kuntouttava perhetoiminnan käynnistyminen. Varhaisen tuen malleja on edelleen kehitetty ja otettu käyttöön yhteistyössä sekä kaupungin sisällä että koko maakunnan tasolla. Joustavan alkuopetuksen mallia kehitetään. Varhaiskasvatuksessa jokaiselle perheen lapselle on nimetty vastuuhenkilö hoitosuhteen alkaessa. Kumpparit -toiminnan aloittaminen perhekeskuksen verkostotyönä käynnistetty.				

Mittari						
Omahoitoa tukevat toimintamallit (kpl)	Nyky-arvo	2,00	Tavoite-arvo	5,00	Toteuma-arvo	5,00
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio				
Peruspalvelujen vahvistamisen, toimivan asiakkuuden arvioinnin sekä vahvan ammatillisen asiakasohjauksen toteutumisella vähennetään kalliiden erikoispalvelujen käyttöä ja palveluketjun toimintakatteen muutos vuositasolla on talousarvion mukainen.	Painopisteen siirtyminen lastensuojelusta lapsiperheiden sosiaalityöhön ja varhaisempiin palveluihin. Lastensuojelun asiakkuudet vähentyneet kevääseen asti, mutta nyt lastensuojelun asiakkuuksia 17, 5 % enemmän kuin keväällä. Vahva moniammatillinen työskentely toteutuu perustasolla opiskeluhoitoon palveluiden ja peruspalveluiden kesken. Ns. matala konsultaatiomalli käytössä ja sen käyttöä vahvistetaan ja laajennetaan edelleen. Tehtävien uudelleen järjestelyllä on varhaiskasvatuksen palvelun asiakasohjausta lisätty, jolloin asiakas saa mahdollisimman varhaista tietoa eri varhaiskasvatuksen vaihtoehdoista, mutta myös tarvittaessa muista perhepalveluista					
Mittari						
Peruspalveluiden osuus palvelutuotannosta (%)	Nyky-arvo	82,98	Tavoite-arvo	85,00	Toteuma-arvo	81,13
Mittari						
Toimintakatteen muutosprosentti	Nyky-arvo	-0,80	Tavoite-arvo	0,30	Toteuma-arvo	-0,40
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio				
Toimintojen ja palvelujen toteuttamisessa mahdollistetaan kuntalaisten aktivoituminen sekä oman ja läheisten hyvinvoinnin edistämisen näkökulma. Ennakoarviointi / arvio toteuttamisen vaikuttavuudesta.	Neuvonnan ja ohjauksen tavoitettavuus lapsiperheiden sosiaalipalveluissa on varmistettu. Kasvun tuen palveluissa asiakasrajapinnan verkostotyöskentelyssä varmistetaan asiakkaan vahva rooli aktiivisena toimijana. Varhaiskasvatuksen palvelun asiakasohjausta lisätty					
Mittari						
Sähköisen asioinnin toimintamallit (kpl)	Nyky-arvo	5,00	Tavoite-arvo	8,00	Toteuma-arvo	7,00

Strategiapäämäärä	Tasapainoinen talous	Strategiatavoite	Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö			
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio				
Uuden Kouvolan ja maakuntauudistuksen edetessä tuetaan esimiesten ja henkilöstön valmiutta muutosjohtamiseen ja muutokseen.		Huomiota on kiinnitetty henkilöstön työmäärään ja työoloihin sekä työhyvinvointia seurataan aktiivisesti. Fiilismittari on otettu käyttöön ja mittaukset toteutetaan elo-lokakuun aikana.				
Mittari						
Sairauspoissaolot (kpv/htv)	Nyky-arvo	14,70	Tavoite-arvo	14,00	Toteuma-arvo	9,30
Mittari						
Henkilöstön fiilismittari (Surveypal, arvo)	Nyky-arvo	0,00	Tavoite-arvo	3,75	Toteuma-arvo	3,80

Lasten ja nuorten palvelut 1000 e	TA 2018	Ta- muutos	Muutettu TA 2018	Toteutuma 1-8/2018	Poik- keama	Tot% 1-8/2017	Toteutuma 1-8/2017	TP 2017	Ennuste TP 2018
Toimintatulot	9 397	0	9 397	6 991	2 406	74,4	6 131	11 272	10 692
Toimintamenot	-184 643	0	-184 643	-120 245	-64 398	65,1	-119 889	-182 941	-181 714
Toimintakate	-175 246	0	-175 246	-113 254	-61 993	64,6	-113 758	-171 669	-171 022

Henkilömäärä	TP 2017	TA 2018	Tot. 1-8/2018
Henkilötyövuosina	2 153,37	2 185,00	2 144,32

Toiminnan volyymi

	TP 2017	TA 2018	Tot. 1-8/2018
Lapsiperheiden sosiaalipalvelut			
Tehdyt palvelutarpeen arvioinnit	630	600	433
Lapsiperheiden sosiaalityön asiakkaat	437	500	537
Perheiden määrä lapsiperhetyössä	308	200	242
Perheiden määrä lastensuojelun perhetyössä	129	120	97
Lastensuojeluilmoitusten määrä	1 815	1 600	1 023
Lastensuojelun avopalveluiden piirissä lapsia	506	600	552
Huostaan otettujen lasten määrä	171	165	158
Jälkihuollossa asiakkaat	146	130	134
Perhetukikeskuksen käyttöaste	86	80	79
Kasvun tuki			
Perheneuvolan asiakkuuksien määrä	1 079	1 100	806
Kehitysneuvolaan ohjattujen määrä	52	65	27
Nuorisopalvelujen toimintaan osall. määrä	62 704	85 000	35 074
Ohjaamon asiakkuuksien määrä, yhteisö	2 617	950	629
Ohjaamon asiakkuuksien määrä, yksilö			851
Varhaiskasvatus			
Lasten päivähoido k/kyht, oma toiminta	27 672	26 500	18 263
Lasten päivähoido k/kyht, palveluseteli	6 748	6 200	4 867
Lapsia kotihoidontuen piirissä	1 254	1 200	1 118
Perusopetus			
Oppilasmäärä	7 613	7 600	7 613
Erityisen tuen oppilasmäärä	998	980	998
Aamu- ja iltapäivätoimintaan osall. oppilaat	487	490	487
Kuljetusoppilaat (esi- ja perusop. lisäop, valmistava opetus)	1 653	1 650	1 653
Lukiokoulutus			
Päivälukioiden/kurssit	1 995	1 995	1 995
Iltalukio/kurssit	386	330	330
Lukioiden opiskelijamäärä	1 367	1 311	1 340
Ammatillinen koulutus			
Ammatillinen peruskoulutus oppilasmäärä	2 027	2 119	1 341

Palveluketju

Vastuuhenkilö
Sitovuustaso

Aikuisväestön palvelut

Aikuisväestön palvelujen johtaja Vesa Toikka
Aikuisväestön lautakunta, strateginen palvelutuotantosopimus

Toiminnan toteutuminen suhteessa talousarvioon

Talousarvion toteuma palveluiden osalta on taloussuunnittelua korkeampi (tot. 71,50%), kasvu edelliseen vuoteen on n. 5.2 M€. Erityisesti terveyspalveluiden osalta kustannusten nousu on ollut voimakasta. Ostopalvelut kuntayhtymiltä ovat kasvussa, jossa tasaisen kehityksen mukainen kulutus on 76 %. Terveyspalveluiden toimintakate on noin 3,8 M€ edellisvuotta korkeampi. Toiminnanohjaus on hankaloitunut, sillä meillä on varsin vähän tietoa erikoissairaanhoidon toteutuksesta. Myös ostopalvelut muilta kunnilta ovat toteutuneet n. 0,2 M€ yli budjetoidun jo tässä vaiheessa vuotta.

Suurimpana huolena on Kouvolan asukkaiden tarvitsemien erikoissairaanhoidon palveluiden saatavuus. Tarkastelujakson lopulla Poks:an lääkäritilanne on erityisen huono, jonka vuoksi osastoja on jouduttu sulkemaan toukokuussa. Syyskuulle on suunniteltu yhden vuodeosaston avaaminen POKS:ssa. Mikäli tilannetta ei saada korjattua pikaisessa aikataulussa, on koko palvelutuotantoon kohdistuvan kustannusriskin merkittävä kohoaminen käsissä. Työnjako erikoissairaanhoidon osalta on muuttunut niin, erikoisairaanhoidon jälkeen potilaita ohjataan Karhulaan ja Hoikun jatkohoitoon. Kouvolan perusterveydenhuollon lääkäriresurssia on ohjattu Carealle syyskuun alusta.

Kotiuttamistiimin ja kotiutusyksiköiden lääkäriyöpanosta on lisätty POKS osastosulkujen ja vuodeosastopaikkojen vähenemisen takia.

Hyvinvointipisteen teemapäiviin on saatu uusia yhteistyötahoja. Kaatumisseulatoiminta on käytössä, ja alkuvuonna toimintaan on saatu kaksi uutta järjestöyhteistyökumppania. Liikunta- ja voimisteluseura Tempo on toteuttanut sovitut 9 kaupungin liikuntaryhmää. Liikuntaseuraparlamenttia on valmisteltu kevään aikana, tavoitteena aloittaa toiminta syksyllä 2018. Kesä-elokuun ajan tarjottiin Perhis-toimintaa lapsiperheille Hampstapuihostossa; toteuttajana liikuntaseura Tempo yhteistyössä terveyden edistämisen ja varhaiskasvatuksen kanssa. Palveluja on kohdistettu tunnistetuille kohderyhmille (työttömät, omaishoitajat, maahanmuuttajat, iäkkäät, ja muut erityisryhmät); mm TYP-terveystiimin koontumiset ja moniammatilliset asiakastapaamiset aloitettu ja Työkykyä liikunnalla-hankkeessa on kokeiltu erilaisia liikuntamuotoja. ”Raskaiden palvelujen” henkilöstöä on koulutettu ravitsemukseen ja liikuntaan liittyen mm palvelukeskuksissa ja erityisryhmien asumispalveluissa. Uusia vertaisohjaajia on koulutettu ikääntyneiden liikuntaan.

Työmarkkinatuen kuntaosuus on kasvanut tammi-elokuusta 2017, tammi-elokuuhun 2018 1,05 % (26 256€). Käyttö kuitenkin ylittää talousarvion tavoitetason 4,3 % koska työmarkkinatuen kuntaosuuden vuositavoite on 6,7 M€ ja siten 800 000 euroa pienempi kuin vuoden 2017 käyttö (7,5 M€). Neljä kuukautta on liian lyhyt aika arvioida haastavimmin työllistyvien palveluiden tehostamisen tuloksia koska osaa toimenpiteistä on vielä valmisteltu ensimmäisen vuosikolmanneksen aikana.

Haastavimmin työllistyvien palveluiden tehostaminen riippuu pitkälti siitä miten hyvin kuntouttavan työtoiminnan järjestämisessä kaupungin toimialojen ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa onnistutaan. Kaupunginhallituksen päätöksen mukaisesti toimialojen tulee lisätä kuntouttavan työtoiminnan paikkojen määrää vuonna 2018 (290), tulee olemaan haastava.

Kaikkiin kirjastoihin on hankittu tablet-palautelaite, jotka houkuttelevat antamaan palautetta kirjastoasioinnin yhteydessä ja tekevät palvelulupauksen seurantaan näkyväksi. Lisäksi palautetta voi antaa verkon kautta 24/7. Palautetta seurataan säännöllisesti sekä työpaikkakokouksissa että esimiestasolla. Pääkirjastossa on tehty näkyväksi asiakaspalautetta ja siihen annettua vastausta info-TV:n välityksellä kirjastosalissa. Kirjaston saama asiakaspalautte on pääsääntöisesti positiivista ja kiittävää.

Opiston avoimien ovien päivänä 24.8. taiteen perusopetuksen opettajat ja koulutuspäällikkö järjestivät kysely- ja kuulemistilaisuuden uuden opetussuunnitelman jalkauttamisesta ja käytännöistä. Lisäksi opiston Peda.net-sivuilta löytyy tietoa ja ohjeistusta työvuoden toiminnasta taiteen perusopetuksen kurssilaisille ja heidän vanhemmilleen.

Aikuisväestön palveluiden tilinpäätösennuste on 15 milj. euroa alijäämäinen talousarvioon nähden.

Toimenpiteet toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisen turvaamiseksi

Toiminnan ohjauksen parantaminen sekä ongelma kohtien ratkaiseminen Carean kanssa. Oman perusterveydenhuollon tuotannon keskittäminen lääkäriresurssin osalta, jolla turvataan riittävän hyvin toimivat perustason palvelut. Potilaiden hoitopolut tulee saada korjattua eheiksi, sisäisten läheteiden määrää tulee tarkastella kriittisesti. Lääkärien rekrytointiin liittyvissä ongelmissa on haettava ratkaisut tai muutettava toimitapaa verkostomaiseksi. Pitkäaikaistyöttömien lääkäripalveluilla haetaan heille henkilökohtaisia ratkaisuja.

Riskien arviointi

Kustannusten kasvaminen edelleen syksyllä käsillä, mikäli potilashallinnassa ei tapahdu merkittävää parannusta. Terveydenhuollon palvelutuotannon toimivuuteen kohdistuvat riskit kasvaneet merkittävästi. Työvoimapula terveydenhuollon ammattilaisista on erityinen riski. Henkilöstön jaksaminen jatkuvassa muutostilanteessa on tiedostettu riski.

Lautakunnan hyväksymien toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Strategiapäämäärä	Asiakaslähtöinen toiminta	Strategiatavoite	Asiakkaan kuuleminen				
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio					
Jatkuvan parantamisen malli käytössä kaikissa palveluissa. Asiakas-segmentin AV1 - aikuiset runsaasti sosiaalipalveluita ja terveystalv-palveluita käyttävät, n. 2,5 % väestöstä - Lean-projektin toteutus.		Jatkuvan parantamisen mallin toteutus palvelukohtaisesti. Niissä yksiköissä, joissa asiakastytyväisyysmittarit käytössä, toiminnan tarkastelua on myös toteutettu. Terveyden edistämiseksi asiakaspalautetta on kerätty sekä ryhmätoiminnasta että yksilöasiakkaista hyödyntäen survey-palmenetelmää. Arviointia tehty osavuositarkastuksittain ja ryhmien päättymisen jälkeen. Palaute huomioidaan toiminnan kehittämisessä, ja toteutuneista toimenpiteistä informoidaan verkkosivuilla sekä asukas- ja paikallislehdissä. Asiakastytyväisyys on hieman lisääntynyt ja palvelulupaus toteutuu.					
Mittari							
Toimintamallit käytössä (kpl/v)		Nykyarvo	5,00	Tavoitearvo	10,00	Toteumaarvo	6,00
Mittari							
Asiakastytyväisyys		Nykyarvo	4,75	Tavoitearvo	4,75	Toteumaarvo	4,60

Strategiapäämäärä	Elinvoimainen kaupunki	Strategiatavoite	Yhteistyökumppaneiden kanssa valtakunnallisesti merkittävä toimija				
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio					
Valinnanvapauskokeilut ovat käytössä 2018		Valinnan vapauspilotti hyväksytty Kymenlaakson osalta. Toteutuksen riskinä on lainsäädännön viivästyminen edelleen.					
Mittari							
Toteutuminen (%)		Nykyarvo	0,00	Tavoitearvo	100,00	Toteumaarvo	0,00
Mittari							
Palveluiden osuus (%)		Nykyarvo	44,50	Tavoitearvo	50,00	Toteumaarvo	44,50
Mittari							
Kokeilujen määrä (kpl)		Nykyarvo	3,00	Tavoitearvo	6,00	Toteumaarvo	3,00

Strategia-päämäärä	Laadukas ympäristö	Strategia-tavoite	Ympäristöystävällinen kaupunki			
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio				
Energiatehokkaan toiminnan vahvistaminen, toimialan ominaisenergian kulutus laskee -1%/vuosi.		Palveluverkkoon kohdistuvat kehittämistoimet kesken. "				
Mittari						
- Tyhjä mittari		Nyky-arvo		Tavoite-arvo		Toteuma-arvo

Strategia-päämäärä	Tasapainoinen talous	Strategia-tavoite	Optimaalinen palvelutarjonta ja -verkko				
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio					
Merkittäviä asioita koskevien päätösvaihtoehtojen hyvinvointivaikutuksia arvioidaan ennalta (EVAn käyttöönotto). Luodaan olosuhteita ja mahdollisuuksia kuntalaisten aktivoitumiseen, oman ja läheistensä hyvinvoinnin edistämiseen. Ennaltaehkäisy ja varhainen tuki sisältyvät asiakasprosesseihin.		Evaus antaa suunnan muutokselle, ei anna vastauksia oikeasta.					
Mittari							
Määrä (Kpl)		Nyky-arvo	3,00	Tavoite-arvo	6,00	Toteuma-arvo	3,00
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio					
Palveluissa luodaan asiakassegmentoinnin pohjalta kokeiluja, joilla leikataan raskaiden palveluiden käyttöä (AV2 ja AV7)		Perusterveydenhuollossa tehty korjauksia, joilla haetaan parempaa asiakaskokemusta kohdennettuna tietyille segmenteille.					
Mittari							
Odotusaika		Nyky-arvo	5,00	Tavoite-arvo	3,00	Toteuma-arvo	5,00
Mittari							
Peruspalvelujen ja varhaisen tuen palvelujen osuus (%)		Nyky-arvo	25,00	Tavoite-arvo	26,00	Toteuma-arvo	25,00

Strategia-päämäärä	Tasapainoinen talous	Strategia-tavoite	Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö				
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio					
Henkilöstön muutosohjelmat saatetaan päätökseen		Kesken.					
Mittari							
Henkilöstön fiilismittari (1-5)		Nyky-arvo	0,00	Tavoite-arvo	3,75	Toteuma-arvo	0,00

Mittari						
Määrä (Kpl)	Nyky-arvo	2,00	Tavoite-arvo	5,00	Toteuma-arvo	0,00
Mittari						
Toteutuneet tilaisuudet (kpl)	Nyky-arvo	10,00	Tavoite-arvo	15,00	Toteuma-arvo	2,00

Aikuisväestön palvelut 1000 e	TA 2018	Ta- muutos	Muutettu TA 2018	Toteutuma 1-8/2018	Poik- keama	Tot% Toteutuma 1-8/2017	TP 2017	Ennuste TP 2018
Toimintatulot	13 801	0	13 801	7 632	6 170	55,3	11 998	13 801
Toimintamenot	-233 573	0	-233 573	-164 787	-68 786	70,6	-247 244	-248 573
Toimintakate	-219 771	0	-219 771	-157 155	-62 616	71,5	-227 282	-234 771

Henkilöresurssit

	TP 2017	TA 2018	Tot. 1-8/2018
Henkilöstö			
Henkilötyövuotta	1 076,25	650,50	686,70

Toiminnan volyymi

	TP 2017	TA 2018	Tot. 1-8/2018
Aikuisten elämänhallinnan tukeminen			
Täydentävää ja ehkäisevää toimeentulotukea saaneet kotitaloudet vuoden aikana	1 682	1 250	1 227
Erityisryhmien palveluasumisen asiakkaat 31.12.	438	470	447
Kuntouttavan työtoiminnan asiakkaat vuoden aikana	382	500	463
Kaupungin työmarkkinatuen maksuosuuden määrittävien työttömien määrä 31.12.	1 535	1 400	1 623
Sosiaali- ja kriisipäivystys, asiakastapaukset	3 862	3 200	2 590
Terveiden, yhteisöllisyyden ja kulttuurisen hyvinvoinnin edistäminen			
Terveiden, yhteisöllisyyden ja kulttuurisen hyvinvoinnin kävijämäärä yhteensä	1 229 880	1 273 600	785 561
Tapahtumien määrä yhteensä	1 772	1 000	903
Kehittämistyötä ko. palvelujen kanssa tekevien yhteisöjen määrä	47	40	17
Vastaanottopalvelut			
Vastaanottotoiminta, käynnit	235 846	275 500	169 300
- avopsykiatria	31 126	30 000	18 653
- suun terveydenhuolto	73 176	77 000	46 442
- perusterveydenhuolto	131 544	135 000	79 337
- kuntoutus			
o yksilökäynnit		16 500	14 498
o terapiaryhmät, osallistujat		17 000	10 370

Ikääntyneiden palvelut

Vastuuhenkilö
Sitovuustaso

Vs. Ikääntyneiden palvelujen johtaja Tuula Jaakkola
Ikäihmisten lautakunta, strateginen palvelutuotantosopimus

Toiminnan toteutuminen suhteessa talousarvioon

Ikääntyneiden palvelujen toimintatulojen toteuma ajalla 1-8/2018 on 65,5 % ja toimintamenojen toteuma 68 % (tasainen toteuma 66,66 %). Toimintakate on 68,5 % eli yli tasaisen toteuman. Henkilöstömenojen toteuma on 69,9 %. Erilliskorvausten toteuma on 79,7 % eli huomattavasti yli tasaisen toteuman. Erilliskorvausten osalta ylityökorvaus ja kutsuraha kustannukset ovat lisääntyneet kotihoitoa tukevilla palveluilla, kotihoidossa ja hoiva-asumisessa. Erityisesti ke-säaikana sijaisten saannin vaikeus on aiheuttanut sen, että henkilöstö on joutunut jäämään ns. pitkään vuoroon tai kutsuttu töihin aiemmin suunnittelemtomaan vuoroon mikä näkyy ylityökorvauksissa. KuEl varhe-maksujen toteuma on 84,5 % eli yli tasaisen toteuman. Varhe-maksujen vähentämiseksi sovitut toimintamallit eivät vielä näy talouden toteumassa. Toimintatulojen osalta tulee huomioida, että kotikuntalain mukaiset korvaukset tuloutuvat vasta loppuvuodesta. Toimintamenojen osalta huomioitavaa, että sisäisten vuokrien laskutuksen osalta tulee korjauksia.

Erikoissairaanhoidon muutokseen liittyen terveyskeskuksen vuodeosasto kuuden toiminta (ns. saattohoidon tukiosasto) siirtyi vuoden alusta hallinnollisesti ikääntyneiden palveluihin kotiutusyksikkö Apilan toiminnaksi. Samassa yhteydessä kotiutushoitaja ja palveluohjaaja siirtyivät terveyspalveluista ikääntyneiden palveluihin. Lisäksi Ikääntyneiden palveluissa on 1.1.2018 alkaen ostettu 10 ympärivuorokautisen asumisen lisäpaikkaa perusterveydenhuollon ja ESH:n vuodepaikkojen vähentämisen takia. Lisäksi lautakunnassa käydyin keskustelun perusteella on ostettu kahdeksan ylimääräistä ympärivuorokautisen hoiva-asumisen paikkaa sairaalaruuhkan purkamiseksi. Kotihoidon osalta tehostetun kotiutuksen tiimin toimintaa on kehitetty vastaamaan entistä paremmin toimintaympäristön muutoksiin. Lisäpaikkojen ostot näkyvät talouden toteumassa asiakaspalveluiden ostojen toteutumisena yli tasaisen toteuman.

Toimintaympäristön muutokset ovat tuoneet haasteita hoito- ja palveluketjujen toimivuuteen. Hoito- ja palveluketjujen sujuvuuden turvaamiseksi on tehty tiivistä yhteistyötä Carean ja terveyspalvelujen toimijoiden kanssa toimintamalleja ja -käytäntöjä kehittäen ja vahvistaen. Ikääntyneiden palveluissa on Mäkilän palvelukeskuksen kaksitoista pitkäaikaispaikkaa kohdennettu ns. odotuspaikoiksi terveydenhuollossa tai kotiutusyksiköissä pitkäaikaispaikkaa odottaville henkilöille. Tällä on osaltaan pystytty vastaamaan vuodenvaihteessa toteutuneeseen vuodeosastopaikkojen vähenemisestä johtuvaan nopeutuneeseen asukas-, potilaskiertoon sekä edesauttamaan kotiutusyksiköiden paikkojen profiloitumista nimenomaan kotiin kuntoutuville henkilöille.

Askel-hankkeen tavoitteiden mukainen asiakaslähtöisen toiminnan ja palveluiden kehittäminen sekä toimintamallien juurruttaminen arkeen on jatkunut. Jatkuvan parantamisen mallin mukaisesti on palveluissa toteutettu asiakastytyväisyyskyselyitä sekä henkilöstön fiilismittari-kyselyitä. Ikääntyneiden palveluista Sippolakodille on ensimmäisenä yksikönä myönnetty Askel-standardi.

Gerontologisen sosiaalityön ja suunnitelmallisen palveluohjauksen osalta on ollut haasteita henkilöstön rekrytoinnissa. Tämä on näkynyt talousarviossa henkilöstömenojen toteumassa. Varhaisessa tuessa tiivis yhteistyö järjestöjen kanssa on jatkunut.

Ikääntyneiden palveluiden henkilöstöä on osallistunut KymSote-kuntayhtymän valmistelutyöhön tiiviisti. Valmistelutyö toteutetaan oman työn ohella mikä osaltaan vaikuttaa henkilöstöresursseihin. Maakunnallisen Ikäopastin-hankkeen Kouvolassa toteutettava RAI CA pilotti jatkuu 31.10.2018 asti. Kouvolan ikääntyneiden palvelusta on irrotettu yksi palveluohjaaja pilotin toteutukseen. IkäOpastin-hankkeessa kehittämistyötä tehdään useissa pienryhmissä, joiden työskentelyyn ikääntyneiden palveluiden henkilöstöä osallistuu tiiviisti.

Kotiutustiimin lääke- ja hoitotarvikemenot ovat toteutuneet arvioitua suurempana. Villa-Apilan 14 asiakaspaikkaa ovat kaikki olleet käytössä. Kotiutusyksiköissä on ollut haasteita hoitoketjun sujuvassa toteutumisessa joidenkin asiakkaiden osalta. Omaishoidon uusien hakemusten käsittelyaika on pitkä, noin kahdeksan viikkoa. Käsittelyaikojen pituuteen vaikuttaa mm. tarvittavien dokumenttien saannin pitkittyminen. Omaishoitoon on palkattu loppuvuodeksi määräaikainen palveluohjaaja tekemään seurantakäyntejä ja purkamaan ruuhkaa uusien omaishoidon tuen hakemusten käsittelyssä.

Kotihoidon palveluiden piiriin on päässyt jonottamatta. Kotiutuksia on toteutunut myös iltaisin ja viikonloppuisin. Väli-tön asiakasaika on lähihoitajilla heinäkuussa ollut 50,53 % ja sairaanhoitajilla 38,89 %. Palvelusetelivaihtoehdon käyttö

palvelun toteutuksessa on toteutunut arvioitua suurempana, mikä näkyy palvelusetelimenojen toteutumisena yliarvioituna. Sairauspoissaoloja on kotihoidossa ollut runsaasti kesän aikana. Poissaoloissa on alueellisia eroja. Tehostetun kotiutuksen toimintamallin kehittämistä on jatkettu. Maakunnallinen palvelutarpeen arviointimalli on otettu käyttöön.

Kotihoidossa toteutettiin keväällä pilottikokeiluna musiikkia kotihoidon työvälina. Pilotti toteutettiin yhteistyössä sairaalamuusikko-opiskelijan kanssa. Kokeilusta saatiin hyviä tuloksia niin asiakkaiden kuin henkilöstön näkökulmasta. Ikäihmisten lautakunta on myöntänyt kokeilulle jatkon loppuvuodelle 2018 perusturvarahaston varoista.

Henkilöstön sairauspoissaoloja ajalla 1-8/2018 oli 17,9 kpv/htv. Vastaava luku edellisellä vuonna oli 18,17 kpv/htv. Henkilöstön sairauspoissaoloihin kiinnitetään huomiota ja niiden vähentämiseksi tähtäviä toimenpiteitä on pyritty edelleen vahvistamaan ja kohdentamaan entistä tehokkaammin. Ikääntyneiden palveluissa tammikuussa käynnistynyt laaja Henkilöstölähtöisellä johtamisella muutokseen- hanke (Meijän mahdollisuus) on jatkunut suunnitellusti. Hankkeen tavoitteena on muutoksessa elämisen tukeminen sekä muutosvalmiuksien ja muutoksen hallintataitojen lisääminen, johtamisen kehittäminen yhdessä henkilöstön kanssa ja esimiesten muutosjohtamistaitojen kehittyminen ja henkilöstön työhyvinvoinnin parantaminen sekä tavoitteiden toteutumisen myötä sairauspoissaolojen vähentäminen. Valmennukseen osallistuu ikääntyneiden palvelujen johto ja 20 tiimiä esimiehineen, yhteensä n. 450 työntekijää. Henkilöstöyksikkö on tiiviisti mukana hankkeessa. Henkilöstön työhyvinvointia tuetaan myös monin muin eri keinoin mm. yksilöllisillä työaika- ja tehtäväjärjestelyillä.

Toimenpiteet toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisen turvaamiseksi

Toiminnallisten toimenpiteiden ja talouden tavoitteiden toteutumista seurataan säännöllisesti. Ketjun tasolla niitä seurataan vanhusjohtoryhmässä ja tarvittaessa sovitaan toimenpiteistä tavoitteiden saavuttamiseksi. Palvelupäälliköt seuraavat palvelun toteutumia yhdessä lähiesimiesten kanssa ja havaittuihin poikkeamiin pyritään puuttumaan välittömästi. Erityisesti kokonaisvaltaiseen palvelutarpeen arviointiin ja palveluketjun sujuvuuteen kiinnitetään huomiota. Henkilöstön ylityö- ja sitä myötä ylityökorvausten vähentämiseksi tähtäviä toimenpiteitä tulee tehostaa.

Hoito- ja palveluketjun sujuvuuden turvaamiseksi ja tehostamiseksi on tehty tiivistä yhteistyötä Carean (Koks ja Poks) edustajien, ikääntyneiden palvelujen ja terveystieteiden kesken. Kotiutuksikkoon vuoden alusta siirtyneet kotiutus- hoitaja ja palveluohjaaja työskentelevät Poks:n päivystyksessä, päivystysosastolla ja vuodeosastolla tavoitteena sairaalapäivien vähentäminen ja entistä turvallisempi kotiutus erilaiset tukimuodot laaja-alaisesti huomioiden. Toiminnallisilla muutoksilla sekä ympärivuorokautisten hoiva-asumisen ostojen lisäyksillä on osaltaan vastattu toimintaympäristön muutokseen ja erityisesti vuodeosastopaikkojen vähentymiseen.

Niin kotiutustiimissä kuin kotihoidossakin on käytössä yksi 24/7 puhelinnumero kotiutuksia varten. Tällä pyritään mahdollistamaan kotiutukset myös virka-ajan ulkopuolella. Eri palveluiden edustajista koostuva kotiutustyöryhmä kokoontuu säännöllisesti vähintään kerran kuukaudessa. Jonotilannetta seurataan tiiviisti. Ennakoinnilla ja varhaisella puuttumisella pyritään vähentämään/myöhentämään raskaampien palveluiden piiriin siirtymistä. Hoitohenkilöstön työn kohdentamiseen asiakastyöhön kiinnitetään erityistä huomiota. Palvelutarpeen arvioinnissa käyttöön otetulla RAI CA toimintakyky mittarilla pyritään tehostamaan tarkoituksenmukaista asiakasohjauksen toteutumista.

”Meijän mahdollisuus”-hankkeella pyritään osaltaan vaikuttamaan työhyvinvoinnin vahvistamiseen ja sitä kautta sairauspoissaolojen vähentämiseen. Sairauspoissaolojen vähentämiseksi palveluissa on myös käytössä erilaisia toimintamalleja. Varhe-maksu kustannusten vähentämiseksi sovittu toimintamalli on käynnistynyt ja työergonomiaan on kiinnitetty erityistä huomiota. Aino-ohjelman käyttö on tiivistänyt sairauspoissaolojen seuranta ja varhaisen puuttumisen mallin käyttöä. Sairauspoissaolojen vähentämistä tukevat elementit huomioidaan myös palveluiden toimintamallien kehittämisessä esim. dialogisuuden ja avoimen vuorovaikutuksen vahvistaminen.

Riskien arviointi

Toimintaympäristön muutokset ja haasteet lääkäriresursseissa tuovat riskin hoito- ja palveluketjun sujuvuudelle sekä palveluiden oikea-aikaiselle ja tarkoituksenmukaiselle kohdentumiselle. Kotiin annettavia palveluita tulee edelleen vahvistaa. Tärkeää on, että hoito- ja palveluketju toteutuu kokonaisuudessaan asiakkaiden tarpeita vastaavalla tavalla. Riskinä on, että palveluiden painopisteen siirtyminen raskaammasta palvelusta kevyempiin palveluihin ei toteudu tavoitteiden mukaisesti. Henkilöstön lisääntyneet ylityömäärät ovat riski niin talouden toteutumiselle kuin henkilöstön jaksamiselle ja sitä kautta sairauspoissaolojen lisääntymiselle. Henkilöstön runsaat sairauspoissaolot ovat riski toiminnan toteutumiselle toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden mukaisesti. Myös henkilöstöresurssien riittävyys sekä ajoittaiset rekrytointi haasteet tuovat riskiä toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumiselle.

Lautakunnan hyväksymien toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Strategia-päämäärä	Asiakaslähtöinen toiminta	Strategia-tavoite	Asiakkaan kuuleminen				
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio					
Monialaisen osaamisen hyödyntäminen ja verkostotyön vahvistaminen tukemaan asiakaslähtöistä toimintaa. Askel-hankkeessa luotujen toimintamallien juurtuminen toimintaan vahvistuu (esim. asiakasosallisuutta tukevat tilaisuudet). Asiakaslupaukset ovat osana toiminnan arkea ja niiden toteutusta mitataan asiakaskyselyllä (arviointiasteikko 1-5). Hoito- ja palvelutakuut toteutuvat määräajassa.		Monialaisen osaamisen hyödyntämistä ja verkostotyön toimintamalleja on jatkettu. Palveluissa on toteutettu suunnitelmien mukaisesti asiakkaan osallisuutta tukevia erilaisia tilaisuuksia ja tapahtumia (asukaskokoukset, omaisten/asiakkaiden tapaamiset, omaishoitajien iltapäiväkahvit jne.). Asiakastytyväisyyttä on palveluissa mitattu sovitusti jatkuvan parantamisen mallin mukaisesti. Toimintamallin käytön vahvistamiseen tulee edelleen kiinnittää huomiota, erityisesti kotihoidossa. Yhteistyötahojen, erityisesti Carean ja terveystaluiden kanssa, on tehty tiivistä yhteistyötä palvelu- ja hoitopolkujen edelleen sujuvoittamiseksi.					
Mittari							
Toteutuneet tilaisuudet (kpl)		Nyky-arvo	139,00	Tavoite-arvo	230,00	Toteuma-arvo	211,00
Mittari							
Asiakastytyväisyys		Nyky-arvo	4,29	Tavoite-arvo	4,29	Toteuma-arvo	4,32
Mittari							
Hoito- ja palvelutakuiden toteutuminen		Nyky-arvo	100,00	Tavoite-arvo	100,00	Toteuma-arvo	100,00

Strategia-päämäärä	Elinvoimainen kaupunki	Strategia-tavoite	Yrittäjyyden edistäminen päätöksenteossa, johtamisessa ja elinkeinotoimen organisoimisessa				
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio					
Monituottajamallin hyödyntäminen palvelujen järjestämisessä sekä kiinteä yhteistyö järjestöjen ja yhdistysten kanssa palvelujen tuottamisessa ja toteuttamisessa (esim järjestöjen kanssa asiakkaille järjestetyt tilaisuudet). Palvelusetelivaihtoehdon käytön edelleen vahvistaminen säännöllisessä kotihoidossa ja tehostetussa palveluasumisessa.		Järjestöyhteistyö painottuu lähinnä varhaisiin palveluihin. Yhteistyö on jatkunut tiiviinä ja erilaisia yhteisiä tilaisuuksia on pystytty toteuttamaan arvioitua enemmän tulevan kuntayhtymän valmisteluun liittyvistä tehtävistä huolimatta.					
Mittari							
Palveluseteliasiakkaat (%)		Nyky-arvo	4,20	Tavoite-arvo	7,90	Toteuma-arvo	8,00
Mittari							
Toteutuneet tilaisuudet (kpl)		Nyky-arvo	0,00	Tavoite-arvo	15,00	Toteuma-arvo	29,00

Strategia-päämäärä	Laadukas ympäristö	Strategia-tavoite	Energiatehokas ja uusiutuviin energialähteisiin tukeutuva kaupunki				
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio					
Energiatehokkaan toiminnan vahvistaminen. Energiatehokkuutta tukevat toimintamallit käytössä ja ekotukihenkilöiden toimintaa vahvistetaan.		Energiatehokkuutta tukevia toimintamalleja sekä ekotukihenkilötoiminnan toimintamalli on käytössä. Henkilöstön sitoutumista toimintamalleihin tulee vahvistaa.					
Mittari							
Toimintamallit käytössä (kpl/v)		Nyky-arvo	2,00	Tavoite-arvo	3,00	Toteuma-arvo	2,00

Strategia-päämäärä	Tasapainoinen talous	Strategia-tavoite	Optimaalinen palvelutarjonta ja -verkko				
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio					
Asiakasohjausta vahvistetaan koko ketjun tasolla. Asiakassegmentteihin perustuvien toimintamallien jalkauttamista arkeen vahvistetaan erityisesti kotiutusten ja paljon apua tarvitsevien osalta. Asiakasohjaus toteutuu asiakkaan ajantasaisen palvelutarpeen arvioinnin pohjalta.		Toimintaympäristön nopeat muutokset tuovat haasteita hoito- ja palveluketjun sujumiseen sekä sovittujen toimintamallien toteutumiseen. RAI arviointiosamista on palveluissa edelleen vahvistettu. RAI CA on käytössä varhaisen vaiheen palvelutarpeen arvioinnissa. Asiakasohjausta ja arviointiosamista tulee edelleen vahvistaa.					
Mittari							
Rai-arvioinnin toteutumisaste (%)		Nyky-arvo	77,30	Tavoite-arvo	98,00	Toteuma-arvo	95,60
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio					
Merkittäviä asioita koskevien päätösvaihtoehtojen hyvinvointivaikutuksia arvioidaan ennakolta. Käytetään ennakkovaikutusarviointia. Ennaltaehkäisy ja varhainen tuki sisältyvät asiakasprosesseihin.		Ennakoarviointeja ei ole toteutettu. Haasteita henkilöstöressurssien riittävydessä.					
Mittari							
Määrä (Kpl)		Nyky-arvo	0,00	Tavoite-arvo	2,00	Toteuma-arvo	0,00
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio					
Kotona asumista tukevien palvelujen vahvistaminen, toimivan asiakkuuden arvioinnin sekä vahvan ammatillisen asiakasohjauksen toteutumisella vähennetään raskeampien palvelujen käyttöä.		Kotona asumista tukevia toimintamalleja on pyritty vahvistamaan. Asiakas- ja hoitoketjun sujuvuuden turvaamiseksi on jouduttu alkuvuodesta lisäämään ympärivuorokautisten hoiva-asumisen ostopaikkoja. Ympäri vuorokautisen hoiva-asumisen peittävyys onkin edelleen korkea. Asiakas- ja hoitoketjun sujuvuuden turvaamiseksi sovittuja toimintamalleja tulee edelleen tehostaa. Uudenlaisia toimintamalleja palveluiden tuottamisessa tulee lisätä sekä vahvistaa varhaisen tuen ja ennaltaehkäiseviä palveluja.					
Mittari							
Peruspalvelujen ja varhaisen tuen palvelujen osuus (%)		Nyky-arvo	44,04	Tavoite-arvo	46,80	Toteuma-arvo	47,20

Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio					
Toimintojen ja palvelujen toteuttamisessa mahdollistetaan kuntalaisten aktivoiminen sekä oman ja läheisten hyvinvoinnin edistäminen mm sähköisen asioinnin toimintamalleja kehittämällä.		Sähköisen asioinnin toimintamallien kehittämistä tehdään palveluissa sekä mm. IkäOpastin hankkeessa maakunnallisena yhteistyönä. Sähköisten toimintamallien käyttöönotto ei ole sujunut tavoitteen mukaisesti. Haasteena on henkilöstöresurssien riittävyys. Erityisesti varhaisen tuen palveluissa henkilöstö huomioi tiedottamisessa, neuvonnassa ja ohjauksessa digitalisaatioon liittyvän myönteisen asenneilmapiirin vahvistamisen.					
Mittari							
Toimintamalli laadittu		Nykyarvo	2,00	Tavoitearvo	6,00	Toteumaarvo	3,00

Strategiapäämäärä	Tasapainoinen talous	Strategiatavoite	Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö				
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio					
Sote- ja maakuntauudistuksen edetessä tuetaan henkilöstön ja esimiesten valmiutta muutokseen sekä vahvistetaan henkilöstö- ja muutosjohtamisen osaamista. Henkilöstön työhyvinvointi paranee, työyhteisöjen osallisuus ja dialogisten toimintamallien käyttö edelleen vahvistuu. Henkilöstön sairauspoissaolot vähenevät.		Ikääntyneiden palveluissa toteutettava laaja muutosvalmennus "Meidän mahdollisuus" on edennyt suunnitellusti. Valmennukseen osallistuu hoitohenkilöstöä ja esimiehiä kotihoitoa tukevista palveluista, kotihoidosta ja hoiva-asumisesta yhteensä n. 450. Henkilöstön työhyvinvointia tuettu myös monin muin eri keinoin mm. yksilöllisillä työaika- ja tehtäväjärjestelyillä. Henkilöstön osallisuutta ja dialogisia toimintamalleja tulee palveluissa edelleen vahvistaa. Sairauspoissaolot aavistuksen laskeneet edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna (8/2017 18,17 kpv/htv)					
Mittari							
Henkilöstön fiilismittari (1-5)		Nykyarvo	0,00	Tavoitearvo	3,80	Toteumaarvo	4,02
Mittari							
Sairauspoissaolot (kpv/htv)		Nykyarvo	27,80	Tavoitearvo	25,00	Toteumaarvo	17,97

Ikääntyneiden palvelut 1000 e	TA 2018	Ta-muutos	Muutettu TA 2018	Toteutuma 1-8/2018	Poikkeama	Tot%	Toteutuma 1-8/2017	TP 2017	Ennuste TP 2018
Toimintatulot	17 468	0	17 468	11 433	6 034	65,5	11 347	17 160	17 267
Toimintamenot	-93 228	-1 348	-94 576	-64 274	-30 302	68	-60 307	-90 924	-94 744
Toimintakate	-75 760	-1 348	-77 108	-52 841	-24 268	68,5	-48 960	-73 764	-77 477

Henkilöresurssit

Henkilömäärä	TP 2017	TA 2018	Tot. 1-8/2018
Henkilötyövuosina	1 078,14	1 098,60	1 143,18

Toiminnan volyyymi

	TP 2017	TA 2018	Tot. 1-8/2018
Kotona asuvat % / 75-vuotta täyttäneet	89,3	91,0	89,3
Säännöllisen kotihoidon asiakkaat	979	2 684	1 012
Säännöllisen kotihoidon peittävyys % / 75-vuotta täyttäneistä *)	7,0	11,0	7,6
Kotihoidon odotusaika (keskiarvo/pvä)	0	0	0
Hoiva-asumisen asiakkaat	1 234	1 230	1 272
Ympäri vuorokautisen hoivan peittävyys % / 75-vuotta täyttäneistä	11,0	9,0	10,7
Hoiva-asumisen odotusaika (keskiarvo/pvä)	36	40	29
Omaishoidon tuen hakemusten käsittelyajat (keskiarvo/vko)	6	6	8
Palvelutarpeen arvioinnin toteutuminen %	100	100	100

*) seurantatavan muutos

3.2 Yhteenveto käyttötalouden toteutumisesta

Toimiala					Muut.	Tot			Tot ed.	Muutos%	
Palveluketju	1000 euroa	TP 2017	Talousarvio	Ta-muutos	talous-	vuoden	Poikkeama	Tot-% ta	vuoden	2017/	Tp-ennuste
					arvio	alusta			alusta	2018	2018
Konsernipalvelut	Toimintatuotot	66 316	64 655	0	64 655	42 144	22 511	65,2%	44 192	-4,6%	64 655
	Valm. omaan käyttöön	281	700	0	700	107	593	15,3%	27	298,8%	200
	Toimintakulut	-74 864	-74 704	-1 253	-75 956	-49 784	-26 172	65,5%	-49 214	1,2%	-74 745
Tuukka Forsell	Toimintakate	-8 268	-9 348	-1 253	-10 601	-7 532	-3 069	71,1%	-4 995	50,8%	-9 890
Hyvinvointipalvelut	Toimintatuotot	54 604	48 347	0	48 347	30 509	17 838	63,1%	33 176	-8,0%	49 441
	Toimintakulut	-527 318	-519 119	-1 348	-520 467	-353 770	-166 697	68,0%	-348 175	1,6%	-532 704
Arja Kumpu	Toimintakate	-472 714	-470 771	-1 348	-472 120	-323 261	-148 859	68,5%	-314 999	2,6%	-483 263
Hypa yhteiset hallintopalvelut	Toimintatuotot	6 209	7 681	0	7 681	4 453	3 228	58,0%	3 700	20,4%	7 681
	Toimintakulut	-6 208	-7 675	0	-7 675	-4 464	-3 211	58,2%	-4 050	10,2%	-7 681
	Toimintakate	0	7	0	7	-11	18		-350		0
Lasten ja nuorten palvelut	Toimintatuotot	11 272	9 397	0	9 397	6 991	2 406	74,4%	6 131	14,0%	10 692
	Toimintakulut	-182 941	-184 643	0	-184 643	-120 245	-64 398	65,1%	-119 889	0,3%	-181 714
Ismo Korhonen	Toimintakate	-171 669	-175 246	0	-175 246	-113 254	-61 993	64,6%	-113 758	-0,4%	-171 022
Aikuisväestön palvelut	Toimintatuotot	19 963	13 801	0	13 801	7 632	6 170	55,3%	11 998	-36,4%	13 801
	Toimintakulut	-247 244	-233 573	0	-233 573	-164 787	-68 786	70,6%	-163 928	0,5%	-248 573
Vesa Toikka	Toimintakate	-227 282	-219 771	0	-219 771	-157 155	-62 616	71,5%	-151 930	3,4%	-234 772
Ikääntyneiden palvelut	Toimintatuotot	17 160	17 468	0	17 468	11 433	6 034	65,5%	11 347	0,8%	17 267
	Toimintakulut	-90 924	-93 228	-1 348	-94 576	-64 274	-30 302	68,0%	-60 307	6,6%	-94 744
Tuula Jaakkola	Toimintakate	-73 764	-75 760	-1 348	-77 108	-52 841	-24 268	68,5%	-48 960	7,9%	-77 477
Tekniikka- ja ympäristöpalvelut	Toimintatuotot	46 619	45 980	0	45 980	29 974	16 005	65,2%	29 265	2,4%	45 980
	Valm. omaan käyttöön	2 359	2 750	0	2 750	1 537	1 213	55,9%	1 176	30,7%	2 400
	Toimintakulut	-61 152	-61 296	0	-61 296	-39 800	-21 495	64,9%	-38 912	2,3%	-60 946
Hannu Tylli	Toimintakate	-12 174	-12 566	0	-12 566	-8 289	-4 278	66,0%	-8 471	-2,1%	-12 566
Kaupunki yhteensä	Toimintatuotot	167 538	158 982	0	158 982	102 628	56 354	64,6%	106 634	-3,8%	160 076
	Valm. omaan käyttöön	2 640	3 450	0	3 450	1 645	1 805	47,7%	1 203	36,7%	2 600
	Toimintakulut	-663 334	-655 119	-2 601	-657 719	-443 355	-214 364	67,4%	-436 301	1,6%	-668 395
	Toimintakate	-493 156	-492 686	-2 601	-495 287	-339 082	-156 205	68,5%	-328 464	3,2%	-505 719

4 Keskeiset konserniyhteisöt

Konsernirakenne

Tytäryhteisöt	Osakkuusyhteisöt	Kuntayhtymät
Energia- ja vesiyhtiöt KSS Energia Oy 100,0 % KSS Lämpö Oy 100,0 % Vaikealan Lämpö Oy 100,0 % KSS Rakennus Oy 100,0 % Voimakymi Oy 100,0 % KSS Verkko Oy 97,0 % Kouvolan Vesi Oy 100,0 %	Muut osakkuusyhtiöt Kymenlaakson Jäte Oy 47,5 % Kymenlaakson Orkesteri Oy 45,0 % Kaakkois-Suomen Sosiaalialan Osaamiskeskus Oy 37,5 % Kaakkois-Suomen Ammattikorkeakoulu Oy 24,5 % Disec Oy 24,5 % Saimaa Stadiumi Oy 24,5 % Kymin Voima Oy (KSS Energian kautta) 24,0 % Kymenlaakson Sähkö Oy 20,7 % Tykkimäen Vapaa-aikakeskus Oy 20,0 %	Kuntayhtymät Kymenlaakson Sairaanhoido- ja Sosiaalipalvelujen Kuntayhtymä (äänivalta 49%) 51,80 % Kymenlaakson Liitto 48,70 % Itä-Suomen Päihdehuollon Kuntayhtymä 9,90 % Uudenmaan Päihdehuollon Kuntayhtymä 5,80 %
Elinkeino- ja kehitysyhtiöt Kouvola Innovation Oy 100,0 % Kouvolan Yritystilat Oy 100,0 %	Kiinteistö- ja asuntoyhtiöt Kymenlaakson Kampuskiinteistöt Oy 49,0 % Asunto Oy Aron-Kara 1 * 48,5 % Asunto Oy Kirkkovourentie 2 * 48,5 % Asunto Oy Kimmelmanni * 45,4 % Asunto Oy Enärivi * 40,8 % Asunto Oy Kaipiaistensato * 40,7 % Asunto Oy Elimäen Napansäde 40,6 % Kiinteistö Oy Korian Portti 39,9 % Kiinteistö Oy Kuusankosken Kiltakuja 1 39,1 % Asunto Oy Kouvolan Jaalanharju * 39,0 % Asunto Oy Kouvolan Eväkujaankaari 34,7 % Asunto Oy Kataja-Haikula * 34,1 % Asunto Oy Lohitie 5 33,3 % Kiinteistö Oy Myllykosken Liikekeskus 32,8 % Asunto Oy Anjalantie 2 31,3 % Kiinteistö Oy Elimäen Kasarminaukio * 31,0 % Voikkaan Radanvarren Toimitilat ** 30,8 % Asunto Oy Elimäen Eläkepuustelli 30,6 % Asunto Oy Siitapuisto 1 30,6 % Asunto Oy Huusarinmäki * 30,4 % Asunto Oy Puutarhurinjousi * 29,3 % Asunto Oy Silmuntie * 27,9 % Asunto Oy Ummeljoen Rivitalo * 27,9 % Asunto Oy Vaikalan Riihikaari 27,5 % Asunto Oy Kuusankosken Hiidentie 8-10 26,2 % Asunto Oy Kuusankosken Rantapuisto * 25,0 % Asunto Oy Suolasenkoski * 23,7 % Asunto Oy Kasakkakara * 23,1 % Anjalankosken Painotalo Oy 22,6 % Asunto Oy Rivikolikka 2 * 22,0 % Asunto Oy Naakanhovi * 21,4 % Voikkaan Linjatalo Oy 21,2 %	*) Kouvolan Asunnot Oy:n osakkuusyhteisö **) Kouvola Innovation Oy:n osakkuusyhteisö
Muut tytäryhtiöt Kouvolan Teatteri Oy 100,0 % Kouvolan Rautatie- ja Aikuisuus Oy 100,0 % Anjalankosken Jäähalli Oy 94,3 % Kuusankosken Tennishalli Oy 87,0 % Kaakkois-Suomen Tieto Oy 61,1 % Kouvolan Hansapysäköinti Oy (äänivalta 65,7%) 37,8 %		25 tytäryhteisöä 41 osakkuusyhteisöä 4 kuntayhtymää
Kiinteistö- ja asuntoyhtiöt Kouvolan Asunnot Oy 100,0 % Asunto Oy Anjalan Niittyapuisto 94,3 % Asunto Oy Elopuisto 84,1 % Kiinteistö Oy Kouvolan Asentajankatu 9 100,0 % Kiinteistö Oy Päätie 19 100,0 % Pohjois-Kymenlaakson Ympäristölaboratorio Oy 95,1 % Kiinteistö Oy Pihlajakara 79,0 % Kiinteistö Oy Madekuja 1 68,1 % Kiinteistö Oy Korian Liikekeskus 58,9 % Kiinteistö Oy Korianjousi 58,3 %		

päivitetty 31.8.2018

Kouvolan kaupungin konserniin kuuluu 25 tytäryhteisöä, joista As Oy Anjalankosken Niittyapuistoa ei yhdistellä konserniin. Kaupunki on jäsenenä 4 kuntayhtymässä. Lisäksi Kouvola-konserniin kuuluu myös 41 osakkuusyhteisöä. Konserni-kaavioon on täydennetty alakonsernien osakkuusyhteisöt. Elokuun loppuun mennessä konsernirakenteessa ei ole tapahtunut oleellisia muutoksia.

Yhteenveto kaupungin saamista osingoista 2013 – 2018

1000 e	TP 2013	TP 2014	TP 2015	TP 2016	TP 2017	Tot. 31.8.2018
KSS Energia Oy	4 901	5 010	5 010	5 010	5 010	5 010
Kymenlaakson Sähkö Oy	2 217	1 593	1 621	1 659	1 659	1 715
Tykkimäen vapaa-aikakeskus Oy	137	150	162	23	68	22
Kaakkois-Suomen Tieto Oy	0	0	0	0	1 121	0
Muut	14	12	8	13	22	81
Yhteensä	7 268	6 765	6 800	6 704	7 880	6 828

Osingot maksetaan pääosin toukokuussa.

Ajalta 1.1.-31.8.2018 osingot muodostuvat pääosin KSS Energia Oy:n ja Kymenlaakson Sähkö Oy:n maksamista osingoista. Tilikaudella 2017 Kaakkois-Suomen Tieto Oy maksoi osinkoa kaupungille 1 121 tuhatta euroa liittyen vuoden 2018 alussa tapahtuneeseen omistusjärjestelyyn.

Kaakkois-Suomen Tieto Oy

- Omistusosuus 61 %
- Perustettu 2010
- Toiminnan kuvaus: Yhtiö palvelee kuntia, kuntayhtymiä ja kuntaomisteisia osakeyhtiöitä ja muita julkishallinnon organisaatioita sekä niiden sidosryhmiä. Toiminnan tarkoitus on tuottaa ICT-palveluja omistajien tarpeisiin.
- Hallitus: Peltola Pulla (pj), Taskinen Kari, Jaana Keskitalo, Päivi Kossila, Mikko Kähärä, Pasi Hirvonen, Helena Kinnunen
- Toimitusjohtaja Lyytikäinen Mika

Olennaiset tapahtumat

Kotkan kaupungin ICT Kymi liikelaitoksen toiminnot siirrettiin osaksi Kaakkois-Suomen Tietoa vuoden 2018 alusta. Omistusjärjestelyn myötä kaikki Kymenlaakson kunnat ovat Kaakkois-Suomen Tieto Oy:n asiakkaita ja omistajia. Yhtiö säilyi edelleen Kouvolan kaupungin tytäryhtiönä.

Vuoden 2018 budjetti laadittiin osittain puutteellisilla lähtötiedoilla toiminnan laajenemisesta johtuen. Toteutuma on kuitenkin vastannut hyvin laskettua. Koko vuoden tulosta on kuitenkin vielä mahdotonta arvioida kahdesta laskutusmalista sekä eri kuukausien menojen epätasaisesta jakautumisesta johtuen.

Uuden Sote-kuntayhtymän perustamiseen liittyvät valmistelutyöt ovat aiheuttaneet odottamattoman suuren kuormituksen, jonka vuoksi toimintojen yhtenäistämisen aikataulu on jäljessä alkuperäisestä suunnitelmasta.

Toiminnan tavoitteet 2018

TAVOITE	MITTARI	TOTEUMA 31.8.2018
KS-Tiedon ja ICT Kymin yhdistymisen synnergiaetujen tuomat kustannussäästöt (esim. yhteiset lisenssit, ohjelmat)	Lisenssi- ja ohjelmamaksut vuoden 2017 maksuihin suhteutettuna	Muutamia päällekkäisiä ohjelmistoja on jo poistettu. Toiminnanohjausjärjestelmien yhtenäistäminen on käynnissä.
Yhteiset palvelukuvaukset ja yhteiset toimintamallit	Kirjalliset dokumentit laadittu	Työ on aloitettu.
Asiakastytyväisyys hyvällä tasolla 3,0	Asiakastytyväisyysmittaukset (asteikolla 1-4)	Ensimmäinen koko asiakaskunnan kattava sähköinen kysely voidaan toteuttaa loppuvuodesta 2018.
Toiminnan jatkuva kehittäminen asiakaskohtaisesti Palvelupyynnöiden (SLA) vasteaika <ul style="list-style-type: none"> • Kouvolan kaupungin osalta • Yhtenäinen SLA-mittaristo kaikilla asiakkaila 	Sanallinen arviointi, joka pohjautuu asiakkailta tulleeseen palautteeseen <ul style="list-style-type: none"> • Vähintään 80 % palvelupyynnöistä valmistuu määräajassa • Käyttöönotto 2018 	Kouvolan kaupungin SLA tammielokuussa on 88,32 % Yhtenäinen SLA-mittaristo saadaan kun toiminnanohjausjärjestelmien yhtenäistäminen on tehty.

Tuloslaskelma

TULOSLASKELMA (1 000 e)	TP 2017	TA 2018	Tot. 31.8.2018
LIIVEVAIHTO	7 255	12 057	8 378
Materiaalit ja palvelut	-3 966	-6 032	-4 845
Henkilöstökulut	-2 077	-3 082	-2 168
Poistot ja arvonalentumiset	-310	-425	-359
Liiketoiminnan muut kulut	-714	-2 276	-761
LIIVEVOITTO (-TAPPIO)	188	243	244
Rahoitustuotot (+) ja kulut (-)	0	0	0
VOITTO (TAPPIO) ENNEN SATUNNAISIA E	188	243	244
VOITTO (TAPPIO) ENNEN TILINPÄÄTÖSSIIRTOJA JA VEROJA	188	243	244
Tuloverot	-57	-34	-23
TILIKAUDEN VOITTO (TAPPIO)	131	209	222

Kouvola Innovation Oy (Konserni)

- Omistusosuus 100 %
- Perustettu 2008
- Toiminnan kuvaus: Yhtiön toimialana on Kouvolan kehittämis- ja elinkeinopalvelujen tuottaminen
- Hallitus: Perttunen Mika (pj), Koivisto Antti, Katajala Minja, Kaunisto Aino-Kaisa, Rautiainen Aimo, Taskinen Kari, Vainio Marja-Leena
- Toimitusjohtaja Husu Martti

Toiminnan ja talouden olennaiset asiat sekä merkittävät poikkeamat

Yhtiö raportoi toiminnan toteumatiedot suhteessa tavoitteisiin, jotka on määritelty Kouvolan kaupungin ja Kouvola Innovation Oy:n välisessä palvelusopimuksessa sekä kaupungin konserniyhtiön vuositavoitteina. Raportointi toteutetaan kolme kertaa vuodessa kaupungin osavuositarkastuksen aikataulun mukaisesti.

Kouvolan seudulle perustettiin elokuun loppuun mennessä 281 uutta yritystä, joista 261 Kouvolaan ja 20 littiin. Perustetuista yrityksistä Kouvola Innovation Oy:n palvelua ennen yrityksen perustamista käytti 97 asiakasta. Lisäksi Kouvola Innovation Oy:n palvelujen piiriin on tullut 692 toimivaa yritystä.

Kouvola Innovation Oy konsernin talous on kunnossa ja mahdollistaa hallittuja investointeja esimerkiksi yritysten toimintatilarpeisiin. Konsernin taloutta rasittaa kuitenkin vanhojen rakennusten korjaustarve.

litiin kunta on irtisanonut elinkeinopalvelujen järjestämistä koskevan sopimuksen Kouvola Innovation Oy:n kanssa päätymään 31.12.2018.

Toiminnan tavoitteet 2018

TAVOITE	MITTARI	TOTEUTUMA 31.8.2018
Yritysassiakkaiden määrän kasvu, 1100	Palveluita käyttäneiden tai henkilökohtaisesti kontaktoitujen määrä (kpl). Lähde: Kinnon Yrinet -asiakastietojärjestelmä	692
Seudulle perustettujen tai sijoittuneiden yritysten lukumäärän lisääminen, joista Kinnon palveluja käyttänyt, 300/150	Perustettujen/sijoittuneiden yritysten määrä (kpl). Lähde: Patentti- ja rekisterihallitus	281/97
Toiminnan kehittämisen mahdollistava taloudellinen tulos ± 0	Tilikauden tulos ± 0	-51 te
Asiakastyytyväisyys vähintään 3,5 ja sen jatkuva parantaminen	Toiminnan kehittämistä ohjaava asiakastyytyväisyysmittaus asteikolla 1-5	Otettu käyttöön
Kärkihankkeet <ul style="list-style-type: none"> ○ Rahtikylä – Kuljetuskäytävän mahdollisuuksien hyödyntäminen uusien yritysten ja toimialojen sijoittumiseksi Kouvolaan ○ Biolaakso – Elinvoiman ja kestävä kasvun lisääminen resurssitehokkuuden avulla ○ VisitKouvola – Kokous- ja tapahtumamatkailun vahvistaminen 	Kärkihankkeen edistyminen hankesuunnitelman mukaan.	

Rahtikylä - Kuljetuskäytävän mahdollisuuksien hyödyntäminen osana uusien yritysten ja toimialojen sijoittumista Kouvolaan

Vuositavoite 2018

Rahtikylä markkinoi aktiivisesti Kouvolaan uusien yritysten ja toimialojen sijoittumiseksi alueelle. Sijoittumismarkkinoinnin kärkenä on Kouvolan vahvat logistiset edut ja avautuneen idän kuljetuskäytävän mahdollisuudet monenlaiselle yritystoiminnalle. Markkinoinnin tueksi toteutetaan laadukas kotimainen ja kansainvälinen markkinointiaineisto.

Sijoittumismarkkinoinnin ja henkilökohtaisen myyntityön tuloksena Kouvolaan alueelle sijoittuu 3-5 uutta yritystä (10-50 työntekijää) eri toimialoilta. Lisäksi aktiivisia neuvotteluprosesseja on käynnissä 2-5 kpl merkittävien PK-yritysten tai suuryritysten kanssa. Kaupunki kehittää ja lisää aktiivisesti tonttitarjontaa eri toimialojen yrityksille, jotta esimerkiksi tilaa vievien toimijoiden sijoittuminen logistiikka-alueella on mahdollista tulevina vuosina.

Lisäksi 20 paikallista logistiikka-alan yritystä liittyy osaksi kuljetuskäytävän palvelutarjontaa saaden siitä uutta liiketoimintaa, mikä selvitetään näihin yrityksiin kohdennetulla kyselyllä. Intermodaaliset logistiikkatoiminnot vakiintuvat ja kehittyvät Kiinan junayhteyden muuttuessa säännölliseksi ja viikoittaiseksi.

Toteuma 1-8/2018

Sijoittumismarkkinointi ja Rahtikylä on tehnyt markkinointimateriaalin, joka kohdistuu uusien yritysten hankkimiseen Kouvolaan alueelle Kiinan junayhteyttä hyödyntäen. Materiaalia on osittain tuotettu yhteistyössä Kiinan Xi'anin kanssa. Toiminnassa on huomioitu paikallisten yritysten kasvaminen alueella. Asiakaskontakteja on muodostettu alkuvuoden aikana useamman yrityksen kanssa (5-10 työpaikkaa) sekä yhden isomman yrityksen kanssa (n. 200 työpaikkaa). Yritysten aktiivisuus sijoittua alueelle on selvässä kasvussa Kiinan yhteyden ansiosta ja potentiaalisia sijoittujia tulee lähes viikoittain (mm. Venäjä, Pohjoismaat, Kiina, Suomi). Kuljetuskäytäväverkostoa on kasvatettu ja yhteistyösopimukset tehty Norjan Narvikin sekä Ruotsin Haaparannan kanssa. Yhteistyötä jatketaan loppuvuodesta mm. yhteisten seminaarien ja tapaamisten merkeissä.

Haasteena on ollut edelleen mm. logistiikka-alueen tonttitarjonta, joka parantunee vuoden 2019 aikana.

Yhteistyö alueen logistiikkatoimijoiden kanssa on tiivistynyt ja toimivien yritysten osalta toimintojen kasvattaminen on käynnistynyt. Tämä on ilmennyt mm. uusina työpaikkoina (> 15 alkuvuoden aikana).

Paikallisilla yrityksillä on menossa investointeja liittyen Kiinan liikenteeseen.

VisitKouvola - Kokous- ja tapahtumamatkailun vahvistaminen

Vuositavoite 2018

VisitKouvolan kokous- ja tapahtumapalvelu rakentaa positiivista Kouvola-mielikuvaa yhdessä alueen matkailu- ja tapahtumayrittäjien kanssa sekä nostaa Kouvolaan sijoittuvien kaupallisten tilaisuuksien määrää, kuten kokouksia ja urheilu-kaupunkimainetta vahvistavia tapahtumia. Palvelu osallistuu vähintään viiden yli 500 hengen tapahtuman tai tilaisuuden toteutumiseen, joista vähintään kaksi kerää valtakunnallista näkyvyyttä. Palvelu osallistuu vähintään kymmenen yli 100 hengen ja vähintään 20 yli 50 hengen tapahtuman tai tilaisuuden tuottamiseen. Palvelu tuottaa lisäarvoa asiakkaille, alueen yrityksille ja matka- ja tapahtumakeskus -investointihankkeelle.

VisitKouvolan kokous- ja tapahtumapalvelun asiakastyytyväisyyskyselyn (1-5) tulostavoitteena on 4. Kokous- ja tapahtumapalvelun verkosto on muodostettu, ja sen toimintaprosessi ottaen huomioon eri toimijoiden näkökulmat on kuvattu. Kouvolan kaupungin tapahtumayhteistyöhön liittyvä toiminta on kuvattu ja viety päätöksentekoon. Kouvolan tunnettuutta on vahvistettu, jota todennetaan VisitKouvolan markkinointimittareilla. On laadittu kokous- ja tapahtumamarkkinoinnin aineistot eri käyttötarkoituksiin ja yhteistyöyritysten kanssa on tehty aktiivisesti erilaisia markkinointitoimenpiteitä VisitKouvolan markkinointisuunnitelman mukaisesti.

Vuoden loppuun mennessä Kouvolassa on otettu merkittävä askel kokous- ja tapahtumamatkailun kehittämisessä. Vuoden aikana on osallistuttu seuraavien vuosien kokousten ja tapahtumien hakuprosesseihin.

Toteuma 1-8/2018

Kokous- ja tapahtumamatkailun kehittäminen näkyy tuoreessa Kouvolan kaupunkistrategiassa 2030 sekä Kymenlaakson maakuntaohjelmassa. Kouvolaan halutaan uusia erilaisia tapahtumia, joilla on sekä taloudellisia että imagollisia vaikutuksia. Kokous-, ryhmä- ja tyhy-asiakkaat ovat tärkeitä kouvolaalaisille yrityksille. Matkailu Kouvolassa on kesäpainotteista ja siksi kokouksilla sekä tapahtumilla tuetaan matkailun ympärivuotisuuden kehittymistä.

Kouvolan kokous- ja tapahtumamatkailun kehittämiskokonaisuus koostuu seuraavista elementeistä: 1) VisitKouvolan kokous- ja tapahtumapalvelun tekemä markkinointi Kouvolasta tilaisuuksien järjestämisen paikkana, 2) tapahtumahakujen isäntäkaupunkimateriaalit, 3) kaupungin vieraanvarauskäytäntö ja 4) kaupungin tapahtumayhteistyön toimintamalli. Edellä kuvattu kokonaisuus valmistuu vuoden 2018 loppuun mennessä, jolloin Kouvola parantaa kilpailukykyään tapahtumamarkkinoilla.

Alkuvuoden aikana Matka- ja tapahtumakeskus-hankkeessa oli aktiivinen vaihe ja Kouvola Innovation Oy osallistui liiketoimintasuunnitelman laatimiseen. Kouvolan kaupungin ja rakennuskonserni Jatke Oy:n yhteistyösopimus matka- ja tapahtumakeskus-hankkeesta päättyi 31.5.2018. Kaupunki jatkaa tapahtumakeskuksen valmistelua uudella konseptilla. Tapahtumakeskuksen yhteyteen selvitetään Kouvolan teatterin sijoittumista.

Käynnissä on kokous- ja tapahtumapalvelun pilottivuosi, johon on saatu Kaakkois-Suomen ELY-keskukselta toimintaympäristötuki-projektirahoitusta. Palvelun prosessi on kuvattu ja liitetty osaksi Kouvola Innovation Oy:n palvelupolkukuvauksia. Palvelu on ollut asiakkaan tarpeen mukaan esimerkiksi seuraavaa: tapahtuman haku, tilojen haku, järjestäjän auttaminen, koordinointi, tarjouspyynnöt palveluntarjoajille, markkinointiapu, tarjoukset asiakkaille, rahoituksen hakemisen neuvonta, tutustumisvierailut tapahtuma- ja kokoustiloihin, tapahtumaneuvonta. Palvelumallin mukaisesti on pystytty keräämään tietoa syntyneiden kauppohenkokoluokista. Asiakaspalautteissa on arvostettu Kouvolan paikallistuntemusta ja sitä että palvelun avulla asiakas on säästänyt omaa aikaansa.

Tällä hetkellä VisitKouvolan kokous- ja tapahtumapalvelu on ollut mukana työstämässä ja avustamassa eri tavoin kauden yli 500 hengen, viiden yli 100 hengen, neljän yli 50 hengen ja yhdentoista alle 50 hengen tilaisuutta. Kesällä 2018

Kouvolassa järjestettiin kolme uutta isoa tapahtumaa, joita kokous- ja tapahtumapalvelu oli osaltaan edistämässä. Kaksi suuremmista tapahtumista toi valtakunnallista näkyvyyttä Kouvolalle ja vahvisti urheilukaupunkibrändiä.

Kokous- ja tapahtumapalvelusta on alettu viestiä ja markkinointia täytyy tehdä näkyvästi, sillä palvelu ei ole vielä tunnettu. Markkinoinnin tueksi on tuotettu kokoussite, jossa on mukana 27 kohdetta. VisitKouvola-sivustolle työstetään tapahtuma-alueita esittelevää osiota, joka on tarkoitettu erityisesti ulkopaikkakuntalaisille tapahtumajärjestäjille. Kokouksista tehdään 360-valokuvauksia, joiden avulla tapahtumajärjestäjä pääsee aivan uudella tavalla tutustumaan tilaan. Kokous-, tyky-, tapahtuma- ja ryhmäretkiä järjestävien yhteystietoja kerätään aktiivisesti ja säännölliset uutiskirjeet on aloitettu. Yhteistyössä yritysten kanssa on osallistuttu markkinointi- ja myyntitilaisuuksiin, joista tärkein oli Kongressimessut Helsingin Messukeskuksessa. Kongressimessuosasto on merkittävä satsaus, mutta osastolla mukana olleet yritykset olivat tyytyväisiä messujen tuloksiin ja VisitKouvola varaa messuosaston myös ensi vuodelle. Kouvola kartalle-idean mukaisesti messuilla kerrottiin Kouvolan sijainnista, saavutettavuudesta ja ajankohtaisista hankkeista, sillä keskusteluissa tuli jälleen esille, ettei Kouvola tunnetta ja sen koetaan sijaitsevan kaukana.

Tulevien vuosien tapahtumien haku on käynnissä, mikä vaatii pitkäjänteisyyttä eivätkä kaikki tilaisuudet toteudu. HILMA-hankintajärjestelmää on alettu seurata ja tunnistaa tilaisuuksia, joita erityisesti haluttaisiin lähteä hakemaan Kouvolaan. Tänä kesänä ensimmäistä kertaa järjestetyistä tapahtumista osa saanee jatkoa, mutta tapahtumajärjestäjät eivät ole julkistaneet tapahtumia. Työn alla yhdessä tapahtumajärjestäjien kanssa on myös uusia tapahtumia. Kokous- ja tapahtumapalvelun toiminta aloitettiin 1,5 HTV:n työpanoksella, mutta henkilöstömuutosten takia resursointi on 5-12/18 1 HTV. Alun perin suunniteltua asiakaspäällikön rekrytointia ei pystytty toteuttamaan taloustilanteen vuoksi. Vuoden 2018 aikana on tärkeää vakiinnuttaa projektilla käynnistettävän palvelun toiminta ja varmistaa rahoitus tuleville vuosille.

Biolaakso - Bio- ja kiertotaloudella uusia investointeja ja elinvoimaa

Vuositavoite 2018

Biolaakso edistää Kouvolan houkuttelevuutta yhdessä alueen yritysten kanssa monipuolisena ja osaavana bio- ja kiertotaloutta hyödyntävänä toimijana erityisesti metsäbiotalouden ja elintarvike- sekä pakkausliiketoiminnan alueilla sekä vakiinnuttaa verkoston toiminnan. Biolaakso laatii seudun yritysten yhteisen portfolion, jossa kuvataan mm. alueen vahvuuksien ja menestystarinoiden kautta bio- ja kiertotalouden liiketoimintapotentiaalia alueella.

Toiminnan kautta yritykset saavat uutta osaamista, verkostoja ja investointeja, mitkä mahdollistavat liiketoiminnan ja elinvoiman kasvun. Lisäksi alueen yritykset osaavat hyödyntää teollisia symbiooseja ja materiaalien kiertoa sekä uusia digitaalisia ja logistisia ratkaisuja luoden mahdollisuuksia uuden yritystoiminnan ja/tai tuote-/palvelukonseptien syntyyn.

Vahvan kokeilukulttuurin kautta on pilotoitu 20 kpl vähähiilisyttä ja kiertotaloutta edistävää kasvukonseptia. Tuloksena on eri toimijoiden välisiä liiketoiminnallisia synergioita bio- ja kiertotaloutta hyödyntäen 50-70 yrityksen/organisaation kanssa, joiden liikevaihdon, tuloksen ja työllisyyden kehitykseen liittyen saavutetaan 5 prosentin vuotuinen kasvu. Lisäksi 5-10 uutta yritystä liittyy osaksi Biolaakson palvelutarjontaa saaden siitä uutta liiketoimintaa.

Sijoituspalveluiden ja kuljetuskäytävyyhteistyön avulla haetaan merkittävän kokoluokan sijoittumisia ja seudulle sijoittuu vähintään viisi uutta bio- ja kiertotalousalan yritystä.

Toteuma 1-8/2018

Kehittämishankkeita on menossa neljä: resurssitehokkuuteen keskittyvä ”Resurssitehokkaat teolliset symbioosit”, ”Kymenlaakson biotaloustoimintaympäristön kehittäminen - Kymbio”, puurakentamisen nollaenergiaratkaisuja tutkiva ”Cost reduction of new Nearly Zero-Energy Wooden buildings in the Northern Climatic Condition - NERO” ja julkisten hankintojen suhdetta kiertotalouteen käsittelevä ”Smart Circular Procurement” -hanke.

Vähähiilisyttä ja kiertotaloutta edistäviä pilotteja on alkuvuoden aikana toteutunut 10 kpl:tta. Yhteistoimintaa on ollut yli 70 yrityksen tai organisaation kanssa. Biolaakson palvelutarjonnan piiriin on tullut 11 uutta yritystä. Uusien bio- ja kiertotalousalan yritysten sijoittumisneuvotteluja on meneillään.

Kouvola Innovation Oy:n Biolaakso-tiimin toimenpiteissä mukana olevien yritysten liikevaihdon, tuloksen ja työllisyyden kasvua kuvaavat tunnusluvut mitataan kerran vuodessa, vuosiraportin yhteydessä.

Investoinnit 2018-2020 (1 000 e)

Investoinnin kohde	TP 2017	TA 2018	Tot. 31.8.2018
Konttikentän raiteet		200	
Yhteensä		200	0

Perustelut ja lyhyt kuvaus merkittävimmistä investoinneista:

Tiilitie 9 konttikentän teollisuusratojen hallinnan ja omistuksen siirto Kouvolan Yritystilat Oy:ltä kaupungille on toteutunut, jonka myötä raiteiden korjaustoimenpiteet siirtyvät tekniikka- ja ympäristöpalveluille.

Tuloslaskelma

KONSERNITULOSLASKELMA (1 000 e)	TP 2017	TA 2018	Tot. 31.8.2018
LIKEVAIHTO	7 188	6 574	4 542
Liiketoiminnan muut tuotot	743	0	54
Materiaalit ja palvelut	-1 168	-740	-529
Henkilöstökulut	-2 542	-2 662	-1674
Poistot ja arvonalentumiset	-717	-700	-674
Liiketoiminnan muut kulut	-2 697	-2 600	-1600
Osuus osakkuusyritysten voitosta (tappiosta)	15	0	0
LIKEVOITTO (-TAPPIO)	822	-128	119
Rahoitustuotot (+) ja kulut (-)	-134	-100	-67
VOITTO (TAPPIO) ENNEN SATUNNAISIA ERIÄ	688	-228	52
VOITTO (TAPPIO) ENNEN TILINPÄÄTÖSSIIRTOJA JA VEROJA	688	-228	52
Tuloverot	-50	0	-103
TILIKAUDEN VOITTO (TAPPIO)	638	-228	-51

Kouvolan Asunnot Oy

- Omistusosuus 100 %
- Perustettu 1987
- Toiminnan kuvaus: Kouvolan Asunnot Oy tarjoaa asuntoja erilaisiin elämäntilanteisiin. Noin 4350 asunnon tarjonta ulottuu Utista Elimäelle ja Vuohijärveltä Anjalaan.
- Hallitus: Kuutti Petri (pj), Eloranta Maria, Leppänen Annika, Mikkola Markku, Mäkijärvi Ilkka, Paloranta Pertti, Savolainen Eveliina
- Toimitusjohtaja Viiru Auvo

Toiminnan ja talouden olennaiset asiat sekä merkittävät poikkeamat

Kulunut katsantokausi on edennyt jokseenkin budjetoidusti. Käyttöasteen jälkeenjääneisyydelle löytyy selittäviä tekijöitä alueen muuttotappiosta, kiinteistökannan laajasta alueellisesta sijainnista ja menossa olevista peruskorjauksista. Osa selittyy myös normaalilla kausivaihtelulla, mutta alueellisiin kysyntäeroihin on panostettava strategin mukaisilla toimenpiteillä (purut ja muut toimet). Yhtiöllä on tarkoitus purkaa kuluvalle tilikaudella 3 kerrostaloa, jotka ovat kaikki elinkaarensa päässä. Purut kohdentuvat Kuusankosken Rekolan ja Ummeljoen kaupunginosaan. Ummeljoentie 53 purkaminen on saatettu liki loppuun ja Kuovintien urakat ovat tarjouspyyntövaiheessa.

Kuusankosken kaupunginosassa on Kotkantie 14 3-vaiheen peruskorjaushanke käytännössä saatettu loppuun. Kohteen kolme kerrostaloa peruskorjattiin ja samalla kohteista saatiin esteettämiä. Peruskorjauksen yhteydessä kohteisiin jälki-asennettiin myös hissit (yhteensä 9 kpl). Katsantokaudella projekti etenee kaikkien talojen osalta liki valmiiksi. Tämän ohella laajempia investointiluonteisia kunnostuksia on tehty Viialantie 26:ssa Myllykoskella ja Jaakkolanmäki 1:ssä Voikkaalla.

Yhtiö on aloittanut Korian Pioneeripuiston 4 tontin (Paja-aukio) pienrivitalojen pohja- ja paalutustyöt. Kohteeseen rakennetaan aikataulun haasteellisuuden vuoksi tässä vaiheessa kaksi pienrivitaloa ja saunarakennus. Kokonaisurakka on edennyt kilpailutusvaiheeseen ja urakoitsijat valitaan lokakuun aikana. Hankkeen arvioitu kustannusarvio on n. 2 miljoonaa euroa.

Kiinteistöjen hoitokulut ovat toteutuneet budjetoidusti ja yhtiö jatkaa kiinteistökannan automatisointia sekä ylläpidollisia jalostustoimia. Katsantokaudella aloitettiin kahden fossiilisia energiamuotoja käyttävän kohteen muutos toimimaan uusiutuvilla energiamuodolla (3 öljylämmityskohdetta muutetaan käyttämään maalämpöä). Tällä katsantokaudella kilpailutettiin yhtiön kiinteistöhuolto- ja siivouspalvelut. Uudet kumppanit aloittavat uuden mallin toiminnan 1.10.2018 alkavan sopimuksen mukaisesti. Kilpailutus toteutettiin ns. käänteisenä kilpailutuksena, painoarvo oli laadullisilla seikoilla.

Näköpiirissä ei ole seikkoja, jotka aiheuttaisivat merkittäviä poikkeamia kuluvan tilikauden budjetoituun tulokseen tai muuhun operatiiviseen toimintaan.

Toiminnan tavoitteet 2018

TAVOITE	MITTARI	TOTEUTUMA 31.8.2018
Käyttöasteen säilyttäminen yli 93 %	Käyttöaste % vuokratuotoista laskettuna	90,8 %
Taloudellinen tulos, joka mahdollistaa toiminnan kehittämisen	Voitto ennen tilinpäätössiirtoja positiivinen	31.8.2018 tilanne 4 911 697 e
Luottotappiot liikevaihdosta enintään 1 %	Luottotappioiden osuus liikevaihdosta %	(ei toistaiseksi kirjattu 2018)
Saamiset vuokratuotoista liikevaihdosta enintään 3 %	Vuokrasaamisten osuus liikevaihdosta %	1,8 % arvioidusta liikevaihdosta
Alhaisen käyttöasteen kiinteistöistä luopuminen 1 - 3	Lukumäärä (kpl)	vireillä
Ympäristötavoitteet	Toteutunut / Ei toteutunut	
<ul style="list-style-type: none"> Kasvihuonepäästöjen vähentäminen Fossiilisten energiamuotojen korvaaminen uusiutuvilla, v. 2017 vastavan ajankohdan tilanteeseen suhteutettuna 		vireillä toteutunut

Investoinnit 2018-2020 (1 000 e)

Investoinnin kohde	TP 2017	TA 2018	Tot. 31.8.2018
Elimäkikoti, Yhdystie 1, Ara-av. huomioituna, alv 0 %)	3 198		3 426
Kotkantie 14, II vaihe (pääosin tuloslask.)	1 713		500
Kotkantie 14, III vaihe	639	1 700	1 815 (kumulat.)
Yhteensä	5 550	1 700	5 741

Perustelut ja lyhyt kuvaus merkittävimmistä investoinneista:

Elimäkikoti on Aran erityisinvestointiavustuksella tukema kohde, joka on vuokrattu Kouvolan kaupungille. Kotkantie 14 on kolme kerrostaloa käsittävä kohde, jonka II vaihe vastaanotetaan 2017 ja viimeinen (III vaihe) valmistui kesällä 2018.

Tuloslaskelma

TULOSLASKELMA (1 000 e)	TP 2017	TA 2018	Tot. 31.8.2018
LIIVEVAIHTO	23 613	24 280	15 562
Liiketoiminnan muut tuotot	50	0	9
Henkilöstökulut	-1 148	-1 290	-776
Poistot ja arvonalentumiset	-4 198	-5 050	0
Liiketoiminnan muut kulut	-16 316	-16 016	-9 139
LIIVEVOITTO (-TAPPIO)	2 000	1 924	5 656
Rahoitustuotot (+) ja kulut (-)	-1 685	-1 885	-744
VOITTO (TAPPIO) ENNEN SATUNNAISIA ERIÄ	316	39	4 912
VOITTO (TAPPIO) ENNEN TILINPÄÄTÖSSIIRTOJA JA VEROJA	316	39	4 912
Tilinpäätössiirrot	353	39	0
Tuloverot	0	0	0
TILIKAUDEN VOITTO (TAPPIO)	-38	0	4 912

Kouvolan Rautatie- ja Aikuiskoulutus Oy

- Omistusosuus 100 %
- Perustettu 2015
- Toiminnan kuvaus: Yhtiön toimialana on tarjota ja järjestää rautatiealan ammatillista koulutusta ja sitä tukevaa muuta koulutusta sekä aikuiskoulutusta. Lisäksi yhtiön toimialana on tarjota näitä tukevia muita palveluja sekä työelämän kehittämis- ja innovaatiotoimintaa.
- Hallitus: Kossila Päivi (pj), Karvonen Tapio, Lauri Frosti, Jani Sollo, Jenni Paavola
- Toimitusjohtaja Tiainen Timo

Toiminnan ja talouden olennaiset asiat sekä merkittävät poikkeamat

Koulutusten tilauskanta on vahva ja VR:ltä saadun alustavan arvion mukaan jatkunee vuonna 2019.

Toiminnan tavoitteet 2018

TAVOITE	MITTARI	TOTEUMA 31.8.2018
Monipuoliset koulutusratkaisut	Asiakasyritysten ja koulutustapahtumien määrä verrattuna vuoteen 2017	Ei vielä vertailua
Toiminnan kehittämisen mahdollistava positiivinen taloudellinen tulos	Liiketoimintatulos positiivinen	8/2018 voitto 715 000 e
Merkittävä rooli kouluttaja 2017 käynnistyvässä Liikenneviraston ratateknisessä oppimisympäristössä	Osallistuminen kehittämissyrymiin	Liikenneviraston oppimisympäristön kehittämistyö ja toimintamalli edelleen kesken. KRAO toiminut tarvittaessa asiantuntijana.
Oppimisympäristöjen kehittäminen	Uudet simulaattorit tuotantokäytössä, Verkko-oppimisympäristöt käytössä opiskelun tukena	Simulaattorit tuotantokäyttöön 8/2018. Verkko-oppimisympäristöjä kehitetään.
Muiden uusien tuotteiden tuotteistus ja myynti - asiantuntijapalvelut	Myydyt asiantuntijapalvelut verrattuna vuoden 2017 vastaavaan ajankohtaan	Ei vielä vertailua

Investoinnit 2018 (1 000 e)

Investoinnin kohde	TP 2017	TA 2018	Tot. 31.8.2018
Simu2020	239	710	521
Flirt	27	27	18
Yhteensä	267	737	539

Tuloslaskelma

TULOSLASKELMA (1 000 e)	TP 2017	TA 2018	Tot. 31.8.2018
LIIKEVAIHTO	9 188	14 121	10 665
Liiketoiminnan muut tuotot	873	862	12
Materiaalit ja palvelut	-7 278	-11 176	-8 539
Henkilöstökulut	-800	-790	-587
Poistot ja arvonalentumiset	-192	-251	-140
Liiketoiminnan muut kulut	-684	-688	-521
LIIKEVOITTO (-TAPPIO)	1 107	2 077	891
Rahoitustuotot (+) ja kulut (-)	-36	-36	-18
VOITTO (TAPPIO) ENNEN SATUNNAISIA ERIÄ	1 071	2 041	873
VOITTO (TAPPIO) ENNEN TILINPÄÄTÖSSIIRTOJA JA VEROJA	1 071	2 041	873
Tilinpäätössiirrot	8	0	0
Tuloverot	-219	-408	-158
Vähemmistön osuus			
TILIKAUDEN VOITTO (TAPPIO)	860	1 632	715

Kouvolan Teatteri Oy

- Omistusosuus 100 %
- Perustettu 1960
- Toiminnan kuvaus: Yhtiön toimialana on teatterin ylläpitäminen ja teatteritoiminnan harjoittaminen Kouvolassa.
- Hallitus: Lindeman Ari (pj), Forsström Petri, Eklund-Vuorela Karolina, Kalenius Seppo, Raunio Milla (vpj), Rossi Antero, Voutilainen Merja-Liisa, Taalikainen Satu
- Toimitusjohtaja Tiina Luhtaniemi

Toiminnan ja talouden olennaiset asiat sekä merkittävät poikkeamat

Toinen osavuositarkastus (touko – elokuu) teatterissa ei sisällä kuin yhden esityskuukauden, joten tuotto- ja katsojamäärät eivät tässä jaksossa juuri kehity ensimmäiseen jaksoon (1-4) verrattuna, vaikka kiinteät kulut kertyvät. Myyntituotot ovat budjetoidun mukaiset, mutta kulut ovat toteutuneet hieman budjetoitua alhaisempina.

Toiminnan tavoitteet 2018

TAVOITE	MITTARI	TOTEUMA 31.8.2018
Tuottaa vähintään 5 uutta ensi-iltaa	Ensi-iltojen lkm	2
Esityksiä järjestetään 160-190	Esitysten lkm	96
Katsojatavoite 41 000	Katsojamäärä (lkm)	19 141
Tulos ennen tilinpäätössiirtoja tasapainossa	Tulos ennen tilinpäätössiirtoja	+45 te
Päänäyttämön täyttöaste 72 %	Täyttöaste %	60 %
Kaupungin avustus katsojaa kohden <37 euroa	Avustus, euroa/katsoja	43 e
Pääsylippujen osuus kaikista tuotoista, 20 %	Pääsylippujen osuus tuloista	19,4 %
Markkinoinnin tehostaminen ja kehittäminen sekä yhteistyö kaupungin kanssa	Toteutunut/Ei toteutunut	toteutunut

Tuloslaskelma

TULOSLASKELMA (1 000 e)	TP 2017	TA 2018	Tot. 31.8.2018
LIIVEVAIHTO	744	796	401
Valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden varastojen muutos	-265	-500	0
Valmistus omaan käyttöön			
Liiketoiminnan muut tuotot	2 438	2 464	1 663
Materiaalit ja palvelut	-245	-272	-159
Henkilöstökulut	-2 126	-2 263	-1 437
Poistot ja arvonalentumiset	-26	-30	0
Liiketoiminnan muut kulut	-664	-695	-423
LIIVEVOITTO (-TAPPIO)	121	0	45
Rahoitustuotot (+) ja kulut (-)	0,57	0	45
VOITTO (TAPPIO) ENNEN SATUNNAISIA ERIÄ	121	0	45
VOITTO (TAPPIO) ENNEN TILINPÄÄTÖSSIIRTOJA JA VEROJA	121	0	45
TILIKAUDEN VOITTO (TAPPIO)	121	0	45

Kouvolan Vesi Oy

- Omistusosuus 100 %
- Perustettu 2007. Kouvolan Vesi Oy:nä aloittanut 1.9.2014.
- Toiminnan kuvaus: Kouvolan Vesi Oy on vesihuoltolaitos, jonka tehtävänä on huolehtia alueensa vesihuollosta. Asiakkaina on noin 15 000 kotitaloutta, taloyhtiötä ja yritystä.
- Hallitus: Silén Jukka (pj), Seppälä Kirsi (vpj), Hedman Pirjo, Kasurinen Outi, Klemola Pauliina, Nikkanen Seppo, Nyberg Timo
- Toimitusjohtaja Kyntäjä Timo

Toiminnan ja talouden olennaiset asiat sekä merkittävät poikkeamat

Kouvolan Vesi Oy:n hallitus vahvisti talousarviomuutoksen vuodelle 2018 hallituksenkokouksessaan 13.9.2018.

Talousarviossa arvioitiin uudelleen henkilöstökulujen, poistojen, liiketoiminnan muiden kulujen sekä rahoituskulujen summat. Tilikauden arvioiduksi tulokseksi vahvistettiin 684t€ aiemman 203t€ sijaan.

Toiminnan talouden erot vuoden 2017 samaan ajankohtaan nähden ovat:

- Liikevaihto n. 500t€ suurempi kun 31.8.2017
- Henkilöstökulut n. 133t€ pienemmät kun 31.8.2017
- Poistot ovat kasvaneet n. 76t€ tilanteeseen 31.8.2017 verrattuna
- Liiketoiminnan muut kulut ovat n. 220t€ pienemmät kun 31.8.2017

Toiminnan tavoitteet 2018

TAVOITE	MITTARI	TOTEUMA 31.8.2018
Kilpailukykyinen veden hinta verrattuna vastaaviin toimijoihin, max 4,00 (sis alv 24 %)	euroa/m ³	3,85 (sis alv 24 %)
Liikevoitto ja poistot yhteensä > 25 %	% liikevaihdosta	39,44 %
Omavaraisuusaste 52 %	Omavaraisuusaste %	52,81 %
Omistajatuloutus (sis. haittakorvaukset, lainojen korot, takausprovisiot ja osingot) 1,51 milj. euroa	milj. euroa	0,415 milj. euroa
Vedenjakelu poikki > 12h, 0 kpl	Yli 12 h kestäneet vedenjakeluhäiriöt kpl	0
Talousvedestä 70 % pohja- tai tekopohjavettä vuoteen 2020 mennessä	Pohja- ja tekopohjaveden %-osuus kokonaistuotannosta	n. 75 %

Investoinnit 2018-2020 (1 000 e)

Investoinnin kohde	TP 2017	TA 2018	Tot. 31.8.2018
Laitospuoli	155	1575	569
Verkosto (sis. suunnittelu)	4646	5291	2563
Yhteensä	4801	6866	3132

Laitospuolen suurimmat euromääräiset investoinnit (2018-2020):

- Okanniemen vedenottamon suunnittelu ja laajennus
- Ylävesisäiliöiden saneeraus Kuusankoski
- Ruokosuo

Verkostopuolen suurimmat euromääräiset investoinnit (2018-2020):

- Markantontit
- Tykkimäki-Voikkaa –vesiyhdyslinja
- Pilkanmaai

Tuloslaskelma

TULOSLASKELMA (1 000 e)	TP 2017	TA 2018	Tot. 31.8.2018
LIIVEVAIHTO	16 119	17 012	11 620
Valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden varastojen muutos			
Valmistus omaan käyttöön	127	80	47
Liiketoiminnan muut tuotot	57	200	138
Materiaalit ja palvelut	-4 837	-6 453	-3 845
Henkilöstökulut	-3 186	-3 248	-2 111
Poistot ja arvonalentumiset	-3 838	-4 002	-2 644
Liiketoiminnan muut kulut	-2 223	-1 950	-1 267
LIIVEVOITTO (-TAPPIO)	2 218	1 639	1 938
Rahoitustuotot (+) ja kulut (-)	-867	-956	-594
VOITTO (TAPPIO) ENNEN SATUNNAISIA ERIÄ	1 351	684	1 345
VOITTO (TAPPIO) ENNEN TILINPÄÄTÖSSIIRTOJA JA VEROJA	1 351	684	1 345
Tilinpäätössiirrot	-795	0	0
TILIKAUDEN VOITTO (TAPPIO)	556	684	1 345

KSS Energia Oy (Konserni)

- Omistusosuus 100 %
- Perustettu 1992
- Toiminnan kuvaus: KSS Energia tarjoaa sähköä, kaasua ja kaukolämpöä Kouvolan seudun koteihin ja yrityksiin sekä myy sähköä, energiaosaamista ja -ratkaisuja myös muualle Suomeen.
- Hallitus: Larikka Jari (pj), Hyytiäinen Sari, Jokiranta Kimmo, Korjala Kalevi, Laine Raimo, Nykänen Marjatta, Rautiainen Aimo, Solio Tiina ja Werning Paula
- Toimitusjohtaja Jääskeläinen Kyösti

Toiminnan ja talouden olennaiset asiat sekä merkittävät poikkeamat

Vuosi 2018 on ollut elokuun loppuun mennessä rakennusten lämmitystarpeeltaan 4,2 prosenttia normaalivuotta lämpimämpi ja myös vuoteen 2017 verrattuna hieman lämpimämpi.

KSS Energian toimialueella käytettiin sähköä tammi-elokuun aikana 425 GWh, kun vuonna 2017 vastaava määrä oli 417 GWh. Uudisrakentaminen Kouvolan seudulla oli edelleen vähäistä. Uusia sähkö-, lämpö- ja kaasuliittymiä rakennettiin 75 (72). Uusien kaukolämpöliittymien myynti on kuitenkin kehittynyt suotuisasti.

Sähköenergiaa myytiin alkuvuonna 914 (906) GWh. Asiakasmäärä on kasvanut 6 prosenttia viime vuodenvaihteesta. Kaukolämpöä myytiin 300 (302) GWh ja maakaasua 122 (126) GWh.

Omilla tuotantolaitoksilla ja tuotanto-osuuksilla tuotettiin sähköä 194 (202) GWh ja lämpöä 281 (288) GWh. Sähkön hankinnasta 21 prosenttia ja lämmön hankinnasta 94 prosenttia katettiin omalla tuotannolla. Hiilidioksidipäästöt olivat 36 585 tonnia. Päästöoikeuden markkinahinta on noussut lähes nelinkertaiseksi viime vuosien tasoon nähden.

Sähkönjakelun keskimääräinen keskeytysaika oli alkuvuonna 19 minuuttia. Kaukolämmön toimitusten vastaava keskeytysaika oli 6 minuuttia.

Energiaverkkojen urakointi ja palvelutuotanto kasvoivat noin 11 prosenttia edellisvuodesta. Energiakonsernin ulkopuolelle tuotettiin palveluja 31 prosenttia liikevaihdosta.

KSS Energian toimesta on rakennettu ensimmäiset aurinkojärjestelmät sekä liikekiinteistöön että omakotitaloon. Uusia sähköautojen latauspisteitä on rakennettu neljä, joista yksi on Hollolassa ja muut Kouvolassa.

KSS Energia – konsernin liikevaihto kasvoi tammi-elokuussa 4,1 prosenttia edellisvuodesta. Liikevoitto on noin 2,0 miljoonaa euroa heikompi kuin viime vuonna. Sähkön markkinahinta on noussut tämän vuoden aikana keskimäärin 38 prosenttia edellisvuoteen verrattuna, mikä näkyy hintasuojauksesta huolimatta merkittävänä sähkön hankintakulujen kasvuna.

Investointeihin käytettiin alkuvuonna 6,6 (6,9) miljoonaa euroa. Suurin investointikohde oli Valkealassa Multamäen ja Kansikkaantien välisen 110 kilovoltin voimajohdon sekä Kansikkaantien sähköaseman rakentaminen.

Vuoden 2018 liikevaihdoksi ennustetaan 119 miljoonaa euroa ja liikevoitoksi noin 8 miljoonaa euroa. Tulos tulee jäämään alle tavoitteen.

Toiminnan tavoitteet 2018

TAVOITE	MITTARI	TOTEUTUMA 31.8.2018
Sijoitetun pääoman tuotto on vähintään 13,5 %	Sijoitetun pääoman tuotto%	5,2 %
Omavaraisuusaste on vähintään 34,5 %	Omavaraisuusaste%	29,9 %
Osingonmaksu tilikaudelta 2018 vähintään 5 milj. euroa (maksetaan keväällä 2019)	Maksetun osingon määrä (milj. euroa)	5 010 te
Energian toimitusvarmuus sekä sähkön ja lämmön osalta: keskeytysaika enintään 0,60 h / asiakas	Keskeytysaika (h/asiakas)	sähkö 0,32 h/asiakas lämpö 0,10 h/asiakas
Uusiutuvien energialähteiden osuus omasta tuotannosta <ul style="list-style-type: none"> • sähköntuotannosta vähintään 82 % • lämmöntuotannosta vähintään 71 % 	Uusiutuvien energialähteiden osuus omasta kokonaistuotannosta %	sähkö 78,6 % lämpö 61,3 %
Hyvinvointi ja työssäjaksaminen hyvällä tasolla	Keskimääräinen tehty työaika $\geq$ 82,5 % säännöllisestä työajasta	84,4 %
Asiakastyytyväisyys hyvällä tasolla	Asiointimielikuva $\geq$ 8,70	9,02

Investoinnit 2018-2020 (1 000 e)

Investoinnin kohde	TP 2017	TA 2018	Tot. 31.8.2018
Sähkö-, kaukolämpö- ja maakaasu- verkosto	10342	9469	5220
Tuotannolliset koneet ja laitteet	437	1824	846
Tuotanto-osuuksien hankinta	902	811	517
Tuotanto-osuuksien pääomapalautukset			-1531
Muut investoinnit	353	600	20
Yhteensä	12034	12704	5072

Perustelut merkittävimmistä investoinneista:

Säävarman sähköverkon rakentaminen, kaukolämpöverkoston peruskorjaus, maakaasumittareiden etäluentä, Siika-
kosken vesivoimalaitoksen perusparannus, sähköaseman perusparannus ja kaukolämpölaitoksen rakentaminen 2020.

Tuloslaskelma

KONSERNITULOSLASKELMA (1 000 e)	TP 2017	TA 2018	Tot 31.8.2018
LIIVEVAIHTO	111 316	118 720	73 986
Valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden varastojen muutos	458	0	431
Valmistus omaan käyttöön	8 271	9 784	5 607
Liiketoiminnan muut tuotot	849	791	591
Materiaalit ja palvelut	-85 491	-92 347	-60 791
Henkilöstökulut	-7 310	-7 521	-4 783
Poistot ja arvonalentumiset	-9 349	-9 680	-6 344
Liiketoiminnan muut kulut	-7 927	-7 248	-4 701
LIIVEVOITTO (-TAPPIO)	10 816	12 500	3 996
Rahoitustuotot (+) ja kulut (-)	-669	-1 289	-544
VOITTO (TAPPIO) ENNEN SATUNNAISIA ERIÄ	10 147	11 211	3 452
VOITTO (TAPPIO) ENNEN TILINPÄÄTÖSSIIRTOJA JA VEROJA	10 147	11 211	3 452
Tuloverot	-2 614	-2 925	-1 206
Vähemmistön osuus	-99	-109	-88
TILIKAUDEN VOITTO (TAPPIO)	7 434	8 177	2 158

Lisätietoja:

Kouvolan kaupunki

Talous- ja omistajaohjaus